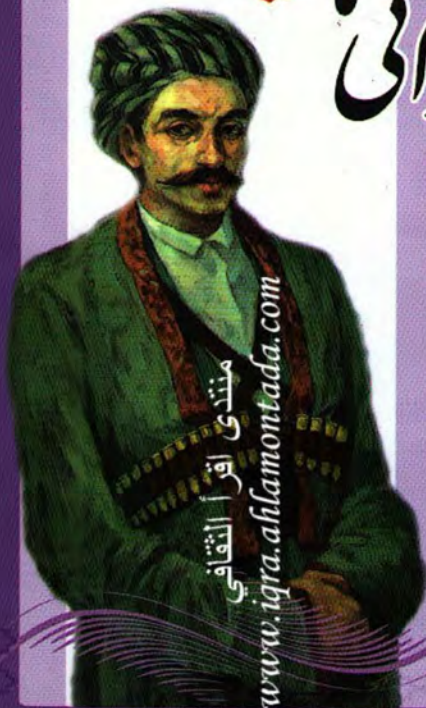

شاعر دیوانی

شاعیری دل تہر و شیرین زمان
کو کوردنہ وہ و ساغ کوردنہ وہ و نامادہ کوردنی :
ہہ سہن گوران

منتدى اقرأ الثقافي

-----

www.iqra.ahlamontada.com

دیوانی

تاهیر به گی جاف

شاعیری دلتهر و شیرین زمان

کو کردنه وه و ساغ کردنه وه و ناماده کردنی

حسه ن گوران

جاف، طاهر بیگ، ۱۸۷۸ - ۱۹۱۸م.
دیوانی تاهیره گی جاف / کو کردنه وه و ساغ کردنه وه
و ناماده کردنی حه سه ن گوران - «ویرایش» - سئندج
حسن گوران، ۱۳۸۱ - ۱۳۸۵ ص
فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا. ISBN 964-06-1118-2
۱ - شعر کردی -- عراق -- قرن ۱۹م ۲ - شعر فارسی
-- قرن ۱۳ق، ۳ - جاف طاهر بیگ، ۱۸۷۸ - ۱۹۱۸م.
نقد و تفسیر: الف، حسن گوران. ۱۳۳۹ گردآورنده.
ب. عنوان. ۲ج آ/۲۴۳ / PIR ۳۲۵۶ / ۹/۲۱ فا ۸
کتابخانه ملی ایران: ۱۲۴۲ - ۸۱

له چاپکراوه کانی:

ده زگای رو شنیری گوران

ناسنامه ی کتیب

- ناوی کتیب: دیوانی تاهیره گی جاف
- کو کردنه وه و ناماده کردنی: حه سه ن گوران
- ناشر: ده زگای رو شنیری گوران
- وینه کیش: هونه رهنه نده هادی زیادینی
- کو میونه ر: کاک ناسیح ره حمانی
- نه وه تی چاپی به که م: ۲۷۷۰۲ ی کوردی
- نه وه تی چاپی دو وه م: ۲۷۷۱۱ ی کوردی
- هه ژماری چاپی به که م: ۳۰۰۰ بهرگ
- هه ژماری چاپی دو وه م: ۳۰۰۰ بهرگ
- شابک: ۲ - ۱۱۱۸ - ۰۶ - ۹۶۴ / ISBN 964-06-1118-2

مه نعی مه که تاهیر، که نه گهر مات و خه موشه
دیوانه یی رووی توّیه، نه مهستی مه ی و به ننگه

روز روشن به غریبان چون شب تار بود
فوشتر از گل به جوان، نشتر خار وطن است

فله ک زانی که ده شکی ره ونه قی بازاری مانگ و خور
شکاندی په نجه که م تا من نه نو و سم وه سفی رو خساری

نهم به رهه مه:

پیشکش به و که سانه‌ی واله ریگای خزمهت به
ئه‌دهب و هونه‌ر و که له پووری گه له که یاندا
بی و چان له هه‌ول و تیکوشاندا بوون

به تایهت

پیره‌میردی نه‌مر، شاعیر و فه‌یله‌سووفی کورد
که هه‌موو ژیان و حال و مالی خوئی
له‌م ریگه‌دا به‌خت کردو
ئه‌و که سانه‌ی که دریژه‌ده‌ری ریگای ئه‌وانن

ههروهها

به یادی ئه و هونه رمه ندانه ی

که به دهنگی که رم و نه رم و زولالیان

شبعره کانی تاهیر به گ

ده به نه ناو مال و دلی میله تی کورد ده وه

ديسان پيشكesh به دهنگی

هونه رمه ندان

سه یید عه لی ئه سغه ر، عه لی مهردان،

حه سه ن زیره ک، مه زه هری خالقی و...

وینہی تاهیر به گی جاف له جلو
به رگی کوردی جافی دا. به
قهله می هونه رمند کاک هادی
زیادینی.

وینہی تاهیر به گی جاف به قهله می هونه رمند حه نانه عه لیخانی.

عاديله خانم خيزانى وهسمان پاشاى جاف له گهل دوو كوبرى خوديدا به ناوى زاهير به گ و نه حمهد موختار به گى جاف.

« ناوه روک » ، « فهرست »

« ناوه روکی به شی کوردی »

- ۱۴ ..... پیشه کی ■
- ۱۶ ..... تاھیر به گی جاف کی به ■
- ۲۲ ..... تاھیر به گی جاف و شیمری کوردیی ■
- ۳۴ ..... ۱- قوربانی روخت بم که شکستی به قه مەردا
۲- پینج خشته کی تاھیر به گک له سەر غەزەلی:
- ۳۵ ..... روژی نەبوو ئەو دولبەرە بی میھەرە وە فاکا «شیخ رەزا»
- ۳۸ ..... ۳- نەماوە شاری بابل، چاهی هارووت
- ۴۰ ..... ۴- شەمال یار نەدیت، شەمال یار نەدیت
- ۴۳ ..... ۵- سوور و سپی و ناسکە وە ک چوو زەرە ریواس
- ۴۵ ..... ۶- شەھەنشای مەئوای روح و دیدە و هۆش
- ۴۷ ..... ۷- یاران فەرھادم یاران فەرھادم
- ۴۹ ..... ۸- مەلجە ئو پشت و پەناھی غەبری لوتفی تۆنیە
- ۵۰ ..... ۹- هەرچەندە دەمیگە لە خەما غەر قەیی خوونم
- ۵۲ ..... ۱۰- مەتلەعی سوبحی سە عادەت مەزھەری «علم الیقین»
- ۵۳ ..... ۱۱- نموونەیی روویی تۆیە ماھی تابان
- ۵۸ ..... ۱۲- بە غەمزەیی چاوی مەخمووری سیاھی مەستی مەیی کردین
- ۶۰ ..... ۱۳- فەلسی خەزانی هیجرە رەسمی زەمانی دوونە
- ۶۲ ..... ۱۴- روژی تەرەب و فەلسی گۆل و وەختی بەھارە
- ۶۴ ..... ۱۵- دڵ نەخۆشی دەردی هیجرە، جانی جانانم وەرە
- ۶۶ ..... ۱۶- دڵ لە هیجرت وا لە خەم دا ماھی کەنعانم وەرە
- ۶۸ ..... ۱۷- تا بە کەیی قوربان بنالم من بە ئیش و دەردەوہ

- ۱۸ - مه م کوژه جانا به هیجران نهی جه فاکارم وه ره ۷۰
- ۱۹ - تیری غمزهی چاوه کانت واله جه رگم کاریه ۷۱
- ۲۰ - دنیا که هه موو له حزه به مه عشووقی که سیکه ۷۳
- ۲۱ - فیدای روخساری ثالث بم نه لئی خورشیدی تابانه ۷۵
- ۲۲ - نهی په رته وی ره نگت وه کوو رهنگی هه مه رهنگه ۷۷
- ۲۳ - پرسیاریکی « تاهیر به گک » له « ناری » ۷۹
- ۲۴ - ولّامی « ناری » بو « تاهیر به گک » ۸۱
- ۲۵ - چه من به کت باره خاموشه خرّوشی بولبولان بابئی ۸۵
- ۲۶ - له ده وری پیری مه یخانه، سه دایی مو تر بیان بابئی ۸۶
- ۲۷ - موقه ددهر گه رنه بیی ناخر له میهری مه هر و خانم چی ۸۷
- ۲۸ - عیلاجی دهردی نیشقی خونچه ی لئوی شه ککه رباری ۸۸
- ۲۹ - سه دکه پاشای، حزه بکه ی هه ر جوّر مو کافاتم نه دهی ۸۹
- ۳۰ - مه ربووته چه یاتم به بیاره و به دیاری ۹۱
- ۳۱ - نه لا نهی نه قلی کوّتابین هه تاکه ی مات و داماوی ۹۳
- ۳۲ - پینج خشته کی « نه دیب » له سه ره له بهستی
- « قوربانی روخت بم که شکستی به فه مه ردا » ۹۵
- ۳۳ - پینج خشته کی نه سه ده راستین « ژیان » له سه ره له بهستی
- « نه ماوه شاری بابل چاهی هارووت » ۹۸
- ۳۴ - پینج خشته کی « شیخ موحه ممه دی گولانی هه له بجه یی »
- له سه ره له بهستی:
- « هه ر چه نده ده میکه له خه ما غه رفه یی خوونم » ۱۰۰
- ۳۵ - پینج خشته کی « صافی هیرانی » له سه ره له بهستی:
- « به خه مزه ی چاوی مه خمووری سیاهی مهستی مه ی کردین » ۱۰۴

- ۳۶- پینج خشته کی « ناری » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « مه‌تله‌عی سو‌بجی سه‌عاده‌ت مه‌زه‌ه‌ری «علم‌الیقین» ۱۰۶
- ۳۷- پینج خشته کی « ئه‌دیب » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « ئه‌ی په‌رته‌وی ره‌نگت وه‌کوو ره‌نگی هه‌مه‌ره‌نگه‌ » ۱۱۱
- ۳۸- پینج خشته کی « جه‌ریحی » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « ئه‌ی په‌رته‌وی ره‌نگت وه‌کوو ره‌نگی هه‌مه‌ره‌نگه‌ » ۱۱۵
- ۳۹- پینج خشته کی « مه‌لا ره‌سوولی ئه‌دیب » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « تا به‌که‌ی قوربان بنالم من به‌ئیش و ده‌رده‌وه‌ » ۱۱۹
- ۴۰- پینج خشته کی « ئه‌حمه‌د به‌گی » برای تاهیر به‌گ
 له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « موققه‌ده‌ره‌گه‌ر نه‌بی ئاخ‌ر له‌میهری مه‌ه‌روخانم چی » ۱۲۱
- ۴۱- پینج خشته کی « ناری » له سەر هه‌لبه‌ستی:
 « چه‌مه‌ن به‌ک باره‌ خاموشه‌ خروشی بولبولان بایی » ۱۲۴
 « ناوه‌روکی به‌شی فارسی » ..... ۱۰ « فهرست قسمت فارسی »
- ۱- سلام ما بدن جسمی که باشد عقل ازو شیدا ۱۲۸
- ۲- ساقیا برخیز و پرکن تا بلب این جام را ۱۳۰
- ۳- واعظ، ز پند بی ثمر، آزاد کن دیوانه را ۱۳۱
- ۴- مژده بادا بر شما ای معشر ذوق و طرب ۱۳۲
- ۵- ماه انور یک نمونه از جمال احمد است ۱۳۳
- ۶- دل‌بهرم با قدر عنایش چو سرو چمن است ۱۳۴
- ۷- مژگان تو خونریز تر از تیر و خدنگ است ۱۳۵
- ۸- زولف تو مشک است جانا یا که گویم خنجر است ۱۳۶
- ۹- خود نگر دانم اسیر چشم بیماریت عبث ۱۳۷

- ۱۰ - بار دگر گل چو تو نمود در گلزار، رخ ۱۳۸
- ۱۱ - خداوندا چرا گردون همی میلش جفا باشد ۱۳۹
- ۱۲ - آنکه دایم هوس سوختن ما میکرد ۱۴۴
- ۱۳ - شیر نر بودم کنونم چون خدا تقدیر کرد ۱۴۶
- ۱۴ - گل شادی به سرم هیچ دمی جا نکند ۱۴۷
- ۱۵ - هیچ دل چون دل من، خسته و بیمار نشد ۱۴۸
- ۱۶ - نیست کس این دل دیوانه که زنجیر کند ۱۴۹
- ۱۷ - صورت رویت نکو از نور پیچون بسته اند ۱۵۰
- ۱۸ - ساقیا برخیز و جامی زان می احمر بیار ۱۵۱
- ۱۹ - گلبرگ تنا برقع نیلی ز سر انداز ۱۵۲
- ۲۰ - دلم صد پاره گرداند چو بگشاید گریانش ۱۵۳
- ۲۱ - الهی جز تو من یاری نبینم ۱۵۴
- ۲۲ - چون نظر بر رخ و آن زلف چلیبا کردم ۱۵۵
- ۲۳ - تن چو مو گشته ز هجرت به بیان تو قسم ۱۵۷
- ۲۴ - صادقانه باتو جانا عهد و پیمان کرده ام ۱۵۸
- ۲۵ - حاش الله در بهاران توبه از ساغر کنم ۱۵۹
- ۲۶ - به ستمهای تو دل، هیچ مکدر نکنم ۱۶۱
- ۲۷ - ای دوست ترک زحمت چون و چرا کنیم ۱۶۲
- ۲۸ - خوشم آمد شنیدم دمی ز خانه ۱۶۳
- ۲۶ - مزده باد ای دل که بلبل در گلستان آمده ۱۶۶
- ۲۷ - بریابیی رخ نازکتر از برگ سمن داری ۱۶۷
- ۲۸ - داستان قمار ۱۶۹
- فهره نگوگ ۱۸۲

پیشہ کی

بؤ شاعیرِ بکی شیرین کہ لام و دلنہر و شیرین زمان وہ کوو تاهیر بہ گک تہ بوایہ زووتر ہول بدرایہ شیعرہ کانی بہ ریک و پیک و بہ شیوہی رینوسی تہ مروژ لہ چاپ بدرایہ، (۱) بہ لام بہ داخہ وہ دەیان سالہ ہر بہ و شیوہ کونہ دەیان جار لہ چاپ دراوہ و خاوہن چاپہ مہنی بہ کان خویان ماندوو نہ کردوہ ہولچ چاپیکی نوئ بدہن، بؤیہ زور بہی شیعرہ کانی بہ ہلہ روشتوونہ تہ ناو مال زار و دلئی خہ لکہ وہ، بہ ہر شیوہ یہ کک نووسراپت ہر بہ و جورہ خویندراوہ تہ وہ و بہ و شیوہ یہ ش لہ بہر کراون، تیمہ بہ جوانی ہہ ستمان بہ وہ کردبوو بؤیہ کہ وتینہ ہول و تیکوشانیکی بی و چان تا بہ لکوو بہ رہمہ می چہند سالہ و جگہ رگوشہ ی تہم شاعیرہ بہ ناوبانگہ ی کوردہ تارادہ بیک بہ ریک و پیک بیخہینہ ناو کتیبخانہ ی کوردیہ وہ، بؤ تہم کارہ گرینگہ لہ پشان ہلہ بستہ کوردی بہ کانیمان ہیناوہ تہ سہر رینوسی کوردی و شیعرہ فارسی بہ کانیمان راست کردوہ تہ وہ (۲)، پشان تہ وانہ ی کہ ہی تاهیر بہ گک نی یہ لہ دیوانہ کہ یا دہر مانہیناوہ و لہ دوایی دا کہ وتینہ دوزینہ وہ ی شیعرہ لہ چاپ نہ دراوہ کانی و تہ خمیسی شاعیران لہ سہر ہلہ بستہ

---

۱ - دیوانی تاهیر بہ گک لہ سالی ۱۹۳۶ ی ز لہ چاپ دراوہ و ہہ تا کوو ئیستا گورانکاریکی زور بہ سہر چاپہ مہنی دا لہ لایہ کک و رینوس و ریزمانی کوردی لہ لایہ کہ وہ ہاتوہ بہ لام بہ داخہ وہ ہیندی لہ خاوہن چاپہ مہنی بہ کان تہ نیا چاویان لہ گیر فانی خویانہ و نازانن خاوہن بہ رہم چہندہ زہ حمہ تی کشاوہ، وہ کوو نالی تہ فہرموی: بہ رہمہ کانیاں جگہ رگوشہ یانہ.

۲ - زور بہی ہہر زوری شیعرہ فارسی بہ کانی تاهیر بہ گک بہ ہلہ لہ چاپ درابوو، جا تہ گہر فارس زمان یان فارسی زانی دیوانہ کونہ کہ ی تاهیر بہ گی بدیباہ بہ شاعیر بکی کز و لاواز، کہ قافیہ و ووزن و مانای وو شہی نہ زانیوہ دە زانی، بؤیہ تہم پیش زولمیکی گہورہ یہ لہ تہ دە بی کوردی، بہ تاپت تاهیر بہ گک. بیویستہ بلین ہیچ لیکولینہ وہ یہ کمان لہ سہر شیعرہ فارسیہ کانی تاهیر بہ گک نہ کردوہ تہ نیا ہلہ کانمان راست کردونہ تہ وہ و دروستہ کہ یمان نووسیوہ.

تاهیره گک، پاشان به شیوهی پیتی «ئەلف و بی» و اتا «حروف الفبا»، بۆیه گۆفار و به یاز و دیوانی شیعری شاعیران و هەر کتیب و نامیلکه به ک له باره ی میژووی ئەده بی کورده وه باسینکی تاهیره گی کردوه به جوانی لیکمان داونه ته وه، ههروه هاگه رانیککی زۆر بۆ ئەملا و ئەولا به تاییهت سلیمانی و ههله بجه ی شهید و سهید سادیق که جیی ژبان و ئیلهامی شیعره کانی تاهیره گک بوون و ئەم به ره مه هاتوته دهر، پاشان چهند که سینکی شاره زا چاوی پیندا گیراوه به تاییهت به ریزان کاک عه تایی حه واری نه سه ب که شیعره کانی له گه لم راست کرده وه و ماندوونه ناسانه یاریده رم بوو، به راستی له گه ل کاک عه بدوللای حه واری نه سه بی برای، دلسۆز و شاره زایه کی که موینه ن له ئەده بیاتی کوردیدا و بۆ ئەم ئیشه گرینگه زۆر هانده ر و یاری دهرم بوون ههروه ها مامۆستا سه باح به رزنجی له سلیمانی کاک خالید مه نسووری و مامۆستا ئەهوه ن و کاک حمه شه ریف عه لی ره مایی «بیسارانه یی» له شاری سنه که لیره دا پر به دل سپاسیان ده که م، تا به لکوو دیوانی ئەم شاعیره شیرین که لامه که بریتی به له کوردی «سۆرانی و هه ورامی» و فارسی و تاک و تراکینکیش تورکی، تا ئەو جینگایه که توانییتمان بی هه له و که م و کۆری بیخه ی نه به ر دهستی هه ستیارانی هۆنراوه ی کوردی، جا ئیمه له سه ر ئەو باوه ره ی که ئەم به ره مه بی هه له و که م و کۆری ناییت، بۆیه داواکارین له خوینهرانی وردبین ئەگه ر هۆنراوه یه کیان ده ست که وت وه یان هه له یه کیان وه به رچاو که وت بۆمانی به ری بکه ن تاله چاپه کانی داها توو دا که م و کۆریه کانی راست بکه ی نه وه.

سپاسی مامۆستا حه مه ره شی ئەمینی له شاری پاوه ده که م که سی پارچه شیعری فارسی تاهیره گی بۆ ناردین ئیمه ش له م چاپی دووه مه دا له چاپمان داوه.

به سوپاسینکی زۆره وه.
 حه سه ن گۆران سنه ۲۰۲۷ی کوردی.

تاهیربه گی جاف کی یہ؟

شوخ و شہنگی بنہ مالہ ی جافان، شاعیری دلہتری دستہ ی دلسافان، پەردہ ی نازکی بیر و باوہری تہلی تاری کوری ٹاہہنگی بووہ. پەراوتیزی ٹاسمانی خہ یالاتی ٹہستیرہ زیرینہ یہ کی غہرامی بووہ، بادہ ٹوشی دیواخانی مہ ی ٹوشان لہ ستایشی مہ ہ وہ شاندا، گولہ وچنی پۆلی گولچینان لہ باسی باخچہ سہرای نازداراندا. لہ بہ ہشتی دہشتی شیعرا شوڑہ سواریکی بہ دیمہن، لہ سروشتی و ہشتی عہشقا بہ شداریکی دہولہ مہن. گاہی بہ سوڑی شمشالی و تہ ی لاهووتی دلی دہرویشان ٹہ کاتہ وہ، گاہی بہ دہنگی روبایی شیعری ناسوتی دلی سہر خوشان تہ داتہ وہ. شیعری رہوان و بی گری، زورتر کہ بادہ بی گری. سازی ٹہ دا بہ گوی گران، سوڑی ٹہ دا بہ گوی گران!!... (۱)

تاهیربه گی جاف کوری و ہسمان پاشای کوری موحمہ مہد پاشای کوری کہ یخوسرہ وہ بہ گی کوری سلیمان بہ گی کوری قادر بہ گی کوری زاہیر بہ گی یار ٹہ حمہد بہ گی جافہ کہ لہ عہ شیرہ تی جافن. دایکی ناوی عادیلہ خانمہ و کچی قادر بہ گی ساحیبقرانہ، کہ لہ بنہ مالہ ییکی گہورہ ی سنہ بوون، تاهیر بہ گک لہ سالی ۱۸۷۵ ی زاینی لہ شاری ہلہ بجہ ی شہید لہ دایک بوہ و لہ تہ مہنی حہوت سالی دا دہ نردرتہ بہر خویندن بو فیربوونی قورٹانی پیروز و کتیبی شاعیرانی فارس و کورد وہ کوو سہ عدی، حافیز، شیخ رزا، نالی، بابا تاهیری عوریان و ہتا دواپی، ہہر وہا عہرہ بیش کہ لہ حوجرہ ی فہقبہ کانی کوردستان دہ بی فیری بین بہ جوانی فیری دہ بی.

تاهیر بہ گک لہ بہر ٹہ وہ بنہ مالہ ی دایکی لہ سنہ بووہ و خواون عیلم و زانست

ئەبن جارجار ھاتو و چۆی سنە ئە کات کہ ناوەندی عیلم و زانست دەبێ. جا لێرەدا بەم بۆنەوہ تاهیربەگ ھان ئەدری زۆرتر لە گەڵ خویندنا خووی خەریک بکات و لە گەڵ پیاوہ خواوہن عیلم و زانستہ کانی ئەو سەر دەمہ دائەنیشی و زیاتر لە گەڵ زانستدا ئاشنا ئەبێ، تاهیربەگ بە ھۆی دەسەلات داریی بەریتانیا لە کوردستان زمانی ئینگلیزیش فێر ئەبێ و لە گەڵ زمانی فەرانسەوی ئاشنایی پەیدا ئەکا. دەربارە ی تاهیربەگ ھوہ مامۆستا عەلادینی سەجادی لە میژووی ئەدەبی کوردی لاپەرە ی ۴۷۴ دەلی:

تاهیربەگ پیاویکی کورتە بالاً و زەررہ شیرین بووہ، سوور و سپی و موو زەرد و می چاو بووہ، دەم و چاوی درێژکەلە و ریشی ئەتاشی، جل و بەرگی کوردی بووہ، کەوا و سەلتە ی جوانی لەبەر ئە کرد و چەفتە و مشکێ لە سەر ئەبەست لە لەشدا لاواز بووہ، دلتەر و سوارچاک و تەفەنگچی بووہ راو و شکاری زۆر پێ خۆش بووہ، زۆر ئاشنا بووہ بە خواردنەوہ بۆ ئەوہ لە ئیش و ئازاری ژبانی بی ئاگا بی. خۆشەویستی تاهیربەگ لە نیو روونا کبیراندا تا رادەبە ک بووہ کاتی کہ لە نەخۆشخانە ی سلیمانی ئەبێ سلیمان بەگ، کاتبی فارسی لە ناخی دلەوہ ئەو شیعەر بەرزە ی بۆ ئەنووسی:

ای وجودت میمنت بخش قضای شهر زور (۱)
وی سعادت از تو شد مسعود گیتی پر ز نور
سایه تو از شرف بالاتر از ظل هُماست
سایهات بر هر که افتد شاه گردد بی فتور

---

۱ - ھەلەبجە ی شەھید و کویت ھەردووکیان لە یە ک رۆژدا بوون بە قەزا واتە «فەرمانداریی»، کویت بووبە ولات بەلام ھەلەبجە...

ابر نیسان منفعل از ریزش احسان تو
 زان سبب نالد بخود ریزد ز دیده اشک سور
 ای براین اوصاف گشته متصف «طاهر» ز عیب
 پاسبان درگهت اسکندر و بهرام گور
 مردم آنجا ز حسرت جمله دل ریش و ملول
 روز و شب بهره شفا، نالان بدرگاه غفور
 اهل بازار از فتاح بگ، حاجی لیلان، شیخ حسین
 بنده خاص خودت حاجی علی و درویش سور
 هر یکی بهر شفایت کرده مولود نبی
 تایابی راحت از جور زمان، رنج و دهور
 دفع آزار تو میخواهند مردم خاص و عام
 در امان لطف باشید تا یوم النشور
 الف قدم نون شد از حسرت رنجوریت
 گر «سلیمان» بودم اکنون تن ضعیفم همچو مور

دوستی خوشه و بیستم ماموستا چه کیم مه لا ساله ح که به بنه ماله خه لکی شاری
 هه له بجه ی شه هیدن ده لی له پیشوان بیستو و مانه له به رانبر مالی پاشاوه «وه سمان
 پاشای جاف» کانی و ئاویک هه بووه به ناو «کانی نواله» که خه لکی بو ئاو هینان
 ده رو یشتن بو سهر ته و کانی و ئاوه. له هه له بجه کابراییکی جووله که هه بووه به ناو
 «شاوله که ری زیرنگهر»، شاوله ش کچیکی جوانی ده بی به ناوی «شیوه» هه موو
 روژنیک بو ئاو هینان ده رو یشت بو سهر ته و کانی و ئاوه، تاهیر به گیش هه موو
 روژنیک له بهر هه یوانی ماله که یاندا ته ماشای به ژن و بالای شیوه ی ده کرد و
 تهوینی له دلی دا جیگای تایه تمه ندی گرتبوو بو یه شیعیکیشی دانابوو به ناوی

«به غمزه‌ی چاوی مه‌خمووری...» بۆ ئەو کاتانە‌ی که شیوه‌ ده‌چوو بۆ سەرکانی و‌گۆزه‌ ئاوی پر ده‌کرد. ده‌لێن ئەم شیعەرە‌شی پیشان‌کا که‌ همه‌ی بیلوو «ناری» داوه‌ و‌ زۆری پێی جوان بووه‌. مامۆستا‌هه‌ کیم ده‌لێ باب و‌ با‌پیرانمان و‌ زۆر‌به‌ی خه‌لکی هه‌له‌ب‌ج‌ه‌ ئەو شیعەرە‌یان له‌‌بەر‌کردبوو، هه‌مووانیش ده‌یانزانی چ‌لۆن و‌ بۆ کێی و‌ تراوه‌. تاهیر‌به‌گ‌ ده‌نێرێته‌ خوازمینی شیوه‌، شاوله‌ی بابیشی به‌ دوو هۆ ره‌زامه‌ندی خۆی ده‌رده‌برێ، به‌ که‌م له‌‌بەر‌ ئەوه‌ی تاهیر‌به‌گ‌ و‌ شیوه‌ به‌ کتریان خۆش و‌ یستوووه‌، دووه‌هم چ‌ونکوو له‌ کوردستان جووله‌ که‌ کان له‌ لایه‌ن موس‌لمانانه‌وه‌ ئازاریان پێی ده‌گه‌یشت، ئەم پێوه‌نده‌ی ئەوانی له‌ ئازار و‌ ده‌سدرێژی بۆ سەر‌ حال و‌ مالمیان ده‌‌پاراست. به‌‌جووره‌ شیوه‌ ده‌‌بێته‌ ژنی تاهیر‌به‌گ‌ و‌ چه‌ندین مندالی لێی ده‌‌بێ، پاش‌ کوچی دوا‌ی تاهیر‌به‌گ‌ و‌ پاشان دروستبوونی ده‌وله‌تی ئیسرائیل، شیوه‌ له‌ گه‌‌ل منداله‌ کانیدا به‌‌ره‌و ئیسرائیل کوچ ده‌‌که‌ن و‌ له‌وه‌ی ده‌‌میننه‌وه‌.

تاهیر‌به‌گ‌ زۆر زیره‌ ک‌ و‌ ئازا و‌ وردبین ده‌‌بێ هه‌رچه‌ند‌ه‌زی له‌ سیاسه‌ت نه‌بووه‌ به‌‌لام‌ خوینده‌‌وارێکی چاک و‌ لێزان بووه‌، کاتێ که‌ «میجهرسون»ی ئینگلیزی له‌ سالی ۱۹۰۹ی زاینی بۆ سیخوری «جاسوسی» دێته‌ کوردستان و‌ ماوه‌ی شه‌ش مانگ‌ به‌ ناوی غولام‌ حوسه‌ین له‌ مال و‌ هه‌سمان‌‌پاشای جاف ده‌‌بێ و‌ کار ده‌‌کا، رۆژی له‌ و‌لامی تاهیر‌به‌گ‌ دا که‌ پرسیارێکی لێ ده‌‌کا له‌ جیاتی ئەوه‌ی که‌ بلێ «نه» ده‌‌لێ «**No** نو» جا لێره‌ ده‌‌بێ تاهیر‌به‌گ‌ ده‌‌زانێ ئەم‌ کابرایه‌ کوردنی‌یه‌ و‌ ییگانه‌‌یه‌، میجهرسون له‌ یادداشته‌ کانی خویا‌ب‌اسی تاهیر‌به‌گ‌ ده‌‌کا و‌ ده‌‌لێ: که‌س نه‌‌یزانی من کیم جگه‌ له‌ تاهیر‌به‌گ‌ به‌‌لام‌ پیاوانه‌ و‌ ماقولانه‌ منی له‌ مالی خویاندا وه‌‌ده‌ر ناو نه‌‌یه‌‌پشت که‌س پیم‌ بزانی. به‌ داخه‌وه‌ تا ئیستا ده‌‌ستخه‌تی

تاهیر به گمان وه دهست نه که وتووہ (۱) تاکوو بزاین شیوه خه تی چلۆن بووه چونکوو تاراده یه ک پله ی خوینده واری و زانستی بو تیمه روون ده بووه وه. بو تم مه به سته گرینگه میژوو یه نه واده چینه ناو باخچه ی گولزاری نه ده بی و جاحی خانه دانی جاف و شیعره کانی تاهیر به گک و به نه سپایی ریگا ده پیوین و بو ناساندنی ژبانی کومه لایه تی و نه ده بی شاعیری پایه بهرز تاهیر به گک و پله ی بیری نه ده بیاتی واقه لهم ده یننه سر کاغز:

ژبانی تاهیر به گک زورتر به شاعر و نه ده ب و راو و خوار دنه وه وه (۲)

به سه رجوو ههزی له کۆر و کۆبوونه وه بووه له کۆری شاعر و نه ده به وه بگره تاکوو کۆری مه ی خوار دنه وه، ته نانهت له کۆری قوماردا به شداری کردوو نه بو یاری به لکوو بو نه وه ی بزانی چلۆنه چونکوو له شاعری فارسی «قومار» دا زه می نه وانه ی کردوو هه که خه ریکی تم شیوه یاریانه بوون، تاهیر به گک له گه ل چهند شاعیر یکی هاو چه رخی خو ی به تایهت کا که هه مه ی بیلوو «ناری» زور

---

۱ - له رۆژنامه ی هاو لاتی ژماره «۳۷» ی یه ک شه مه ی ۲۶/۸/۲۰۰۱ به هاو کاری به ریز ماموستا سه باح به رزه نجی ماموستای زانکۆی سلیمانی ناگاداری یه کمان بلاو کرده وه و داوامان له وه که سانه کرد هه ر شتیکی پیوه ندادار «شاعر، په خشان، وینه و ده سنووس» به تاهیر به گیان لایه بو مانی بترین به لام تاکوو نیستا هیچ شتیکی له م باره وه به ده ستامان نه گه یشتوو هه جا نه گه ر له دوایی به ده ستمان گه یشت له چاپه کانی داهاتوودا چاپ و بلاوی نه که یه وه.

۲ - ماموستا عه لادینی سه جادی له میژوو ی نه ده بی کوردی لاپه ره ی ۴۷۴ دا ده لێ: زور ناشنا بووه به خوار دنه وه بو نه وه ی له یتش و نازاری ژبانی بی ناگا بی. به راستی هه ر وا بووه چونکوو زانایان بو نه وه ی له گه ل خوار دنه وه خو یان خه ریک نه که ن که ده رد و مه یه تی ژبان و خه لک زور نازاریان نه دات، مه ی خوار دنه وه شیوه ده رماتیکه بو ده رده داران.

نیوانی خوش دهیی و شاعر و نامهی بۆ ناردوو، ئەم ھۆنەرە ھۆنراوەی زۆری بە زمانی کوردی و فارسی داناو، بە داخووە بە ھەولیکی زۆرەو، تەوانیمان ھەر ئەمانە، ئەم دیوانە بێنینهو، و پاش دەیان سال «چونکوو بە کەم چاپی لە سالی ۱۹۳۶ی زاینی لە چاپخانە ی زین لە سلیمانی بو» لە چاپی بدەین. تاهیر بە گک لە سالی ۱۹۱۷ی زاینی بە رانبەر بە ۱۳۳۷ی کۆچی بە ھۆی نەخۆشی دەبەنە سلیمانی بە لۆم لە رینگا لە تەمەنی ۴۲ سالیدا کۆچی دوایی دە کا و تەرمە کە ی لە بناری ھەلەبجە لە گورستانی دینی «عەبابە یلی» دە بنێژن.

سلیمان بە گک، کاتبی فارسی کە لە نزیکەو، لە گەل تاهیر بە گک و بنە مآلە ی جافا دوستایەتی بوو، چەند بە بیتیکی بۆ کۆچی دوایی تاهیر بە گک داناو، کە ئاخری مەسرەعی شیعەرە کە «جان وی تحت لواء مرسلین» ئە بێتە میژووی کۆچی دوایی تاهیر بە گکی جاف یانی «۱۳۳۷»ی کۆچی، شیعەرە کە ی سلیمان بە گک ئە مە یە:

این چه غوغا ایست یا رب کوفتاده در زمین
 جمله عالم مات و حیران در لباس ماتمین
 با وجود فصل «فروردین»^(۱) چمن همچون خزان
 گل زن، جامه درید و کرد زاری یاسمین
 گشت گریان از سما ناهید خندان شد چنان
 زانکه «طاهر» رفت از دنیا بفردوس برین
 سال تاریخ وفاتش جستم از حور بهشت
 گفت برگو «جان وی تحت الواء المرسلین»

۱- فروردین: واتە مانگی گولان کە ئە بێتە بە کەم مانگی بە ھەر

تاهیر به گی جاف و شیعی کوردیی.

ئه گهر خانه دانی جاف و ئه دهیی کوردی تاهیر به گی نه بو و بایه کئی ده ی توانی بهم شیوه به بهژن و بالائی کیزه سوور و سپی و ناسک و کوئمه جوان وه ک گنیلآسه کانی کوردستاندا هه لبهاتبایه و ریواسه تهرچک و ناسک و ئاوداره که ی کورده واریی که کیزان کاتی به هاران ده چنه چیننی و ابرازاندا به ته وه، یان کئی بوو شیعی «دل نه خوئی ده ردی دووری و هه ی نابی نابی» بو حه زره تی داوودی کورد «سه یید عه لی ئه سفهری کوردستانی» دانا بای و بیکردبایه به گۆرانی مال به مالی کوردستان بگه رایه ت و بچوو بایه ته ناو دیواخانی گه وره مالان و له گۆشه ی دلی خه لکه وه ئوقره ی بگردایه، یان کئی ده ی توانی تانه له فه له ک بدات بو ئه وه ی په نجه که ی شکاندووه ئه گینا وا وه سفی یاره که ی بگردبایه بازاری مانگ و خۆری بی ره ونه ق ده کرد، ئه گهر تاهیر به گ نه بو و بایه کئی بوو به حافیزی شیرازی بلئی تو که شانازی ده که ی سه مه رفه ند و بوخارا ده به خشی به خالی لیوی یاره که ت منیش سه روه تی حکوو مه تی بابانم هه یه بی به خشم به ماچی لیوی کچه کورد، جا ئه گهر تاهیر به گ قه له می به ده سته وه نه ده گرت ته کیه و خانه قا کانی کوردستان له شیعی «مه تله عی سو بچی سه عاده ت...» بیوه ری ده بوون.

ئه گهر مروّف، شیعر و گۆرانی نه بو وایه له میژ بوو هه ست و دلی پر له ئه وینی مردبوو، جی ژوانان چوّل و داره شین و سه وزه کان سیس و ژاکاو ده بوون، ده نگه مه ل و قاسپه ی که و و قاره قاری قه ل له لای، په ک مانای هه بوو، کئی به جوانی و جوانپه رستی هه لبهاتبایه و وه سفی سر وشتی بگردبایه؟ به کوردی و کورتی ژیان مردبوو.

ئه گهر کورد تاهیر به گی نه بو و بایه باخچه ی شیعر و ئه ده بیاتی له و هه مو و گو له

ره‌نگا و ره‌نگه بۆن خوۆشه و وه‌سفی ئه‌ گریجه و په‌رچه‌م و له‌ولا و بیوه‌ری ده‌بوو. ولاتی کورده‌واری و گه‌له‌که‌ی بۆیه‌ زیندوه و قه‌ت نامری ئه‌ده‌ب و هونه‌ری زیندوه، جا بۆچی ئه‌ده‌ب و هونه‌ری زیندوه؟ چونکوو خزمه‌تکاری زۆره، هم مه‌له‌وانی کارامه و هم ئاوی زولالی فره‌ی هه‌یه، شاعیر و نووسهر و ئه‌دیپی کورده‌واری سه‌ف به‌ سه‌ف وه‌ستاوون بۆ خزمه‌ت کردن، کوردستان به‌ هوی جوگرافیا به‌ کت تایه‌ تمه‌ندی یه‌وه‌ که‌ هه‌لکه‌ و تووه‌ له‌ نیو شاخ و کێو و ده‌شت و باخ و چر و دارستانی ره‌نگا و ره‌نگ، هه‌بوونی داب و نه‌رتی شیرین و جوان و کۆن، میژووینیکی پر له‌ شانازی و خویناوی، ده‌ریای له‌ بن نه‌هاتووی ئه‌ده‌ب و فۆلکلۆر و هونه‌ری له‌ خۆی دا حه‌شار داوه، هه‌ر خاوه‌ن هه‌ستیک هاتووه‌ ئاوی لی‌ ده‌ره‌یناوه و له‌ بن داریکی رشتوو و که‌س کاری نه‌بووه‌ دار چلۆن به‌ری گرتوو، ته‌نیا خوار دوویانه و پرژاندوویانه و نه‌یان پرسویه و نه‌یانووستوو چی لی‌ به‌سه‌ر دیت و له‌ دواپی چی بۆ داها‌تووان به‌جی ئه‌مینی، لی‌ره‌ داگه‌وره‌مالان نه‌ ته‌نیا ده‌وریکی باشیان له‌ په‌ره‌ پیدانی دا هه‌بووه‌ به‌لکوو له‌ ناوچوونی به‌رگریشان کردوو و پاراستوویانه، یه‌ کئی له‌و گه‌وره‌مالانه‌ که‌ جینگا په‌نجه‌ی خزمه‌تیا‌ن زۆر دیا‌ره‌ بنه‌ماله‌ی جافه، ئه‌م بنه‌ماله‌ وه‌ کوو کتیبخانه‌ی گشتی بووه‌ بۆ کوردستان، هه‌میشه‌ خاوه‌ن عیلم و زانستیان خوۆش ویستوو و ریزیان لی‌ گرتوون و ده‌ستی‌شان گرتوون، له‌ نیویشیاندا زاناگه‌لیک هه‌لکه‌ و تووه‌ که‌ میژووی ئه‌ده‌بی کوردی شانازیان پتوه‌ ئه‌ کات، تاهیر به‌گ و ئه‌حمه‌د موختار به‌گ له‌و بنه‌ماله‌ن که‌ خاوه‌ن بیر و هه‌ست و قه‌له‌م به‌ ده‌ست بوون، ئه‌حمه‌د موختار جاف بیر و هۆنراوه‌ی شو‌ر شگیرانه و تاهیر به‌گ ئه‌ده‌بی له‌ خزمه‌ت ئه‌ده‌ب و سروشت و جوانی‌دا بووه، تاهیر به‌گ له‌ نیو سیاسه‌تدا به‌شداری نه‌ کرده‌ چونکوو سیاسه‌ت دلیکی وه‌ ک به‌ردی ئه‌وی، جا تاهیر به‌گی

دَل ناسک و ئەویندار چلۆن دەیتوانی سیاسەتمەدار بێت؟ بەلام لێره دا سەد
 مخابن کە زۆر بەی شیعەرە کانی تاهیر بە گک دیار نین ئە گینا شیعری دلداریی هەموو
 شاعیران لە تەرازوویە ک و شیعری تاهیر بە گک لە لایک بە تەنیا سەنگینی
 تەرازووی سەری وانی لە عەرش ئەدا و میژووی ئە دەبی کوردی شانازی پێو
 دە کرد و سەد هیندە بەرز تر دەبوو، ئیستا باسە کە مان باسی تاهیر بە گک و
 هۆنراوە کانیە تی. کە لە میژووی ئە دەبی کوردیدا جینگای تایبەتمەندی خۆی
 هەبە، ئەم شاعیرە لە هۆنراوە کانییدا « کوردی و فارسی» هەست و ییری خۆی
 بە جوانی بۆ ئیمە روون دە کاتەو. لێره دا دە چینه ناو دلی شاعیر و تائەو جینگایە
 کە لە تواناماندا بێت لەم بارەو هە لێدە کۆلینەو و دە یناسین.

تاهیر بە گی جاف و شیعری دلداریی

ئە گەر کاکە مەم نیرگری دیاری کردو وە بۆ خاتوو زین، شەمی هاوآلی شەوانی
 ئاشقان رووناکیی چاو بە فرمیسکی خۆی بۆ پە پوولە کردو و بە دیاری، ئاخۆ
 تاهیر بە گی دلتەر و دَل پر لە ئەوین کامە شیعری وە کوو گولە بۆن خۆشە کانی
 دەشت و چر و چپای کوردستان چە پکە کردو وە بە دیاری ناردوویە بۆ
 دلدارە کە ی؟ با نە چینه بەر سەراوی کانی و ئاوی هەلە بجه کە جی ژوانی هەزاران
 ئاشق بو وە، بە لکوو گەشتی دە کە ین بە باخچە ی بەر مالی خانەدانی جافا، تۆ بلی
 کامە کچە کوردی سوور و سپی کە کولمی وە کوو گیلآسی سەر پۆپە ی داری بەر
 باخچە ی مالی خانەدانی جاف دلی تاهیر بە گی رفاند بێت؟

سوور و سپی و ناسکە، وە ک چوو زەرە رێواس

ئاودار و تەر و تازە یە کولمە ی وە کوو گیلآس

ئەم شیعەرە تەنیا دەتوانی لە دلی تاهیر بە گی ناسک خە بال بێتە دەر و بەس:

شاعیر کاتیک خورد و خوراکی ئەو بە لێوی یاری خۆی کە شەھد و ھەنگوینە
بمژێ واقەلەم بە کاغەزا دەنێ:

مە کە مەنعم لە شەھدی لێوی ئالت
دەزانی خۆکە کەس ناژی بە بی قووت

یان کاتیک مەستی بادە دەبیاتە ناو بیڕ و خە یالی یارە کە ی، سەرخۆش دەبی
و ئەوینی ئاگراوی مەدھۆش و سەرخۆشی دە کا و شیعەرە بەرز و ریئالیسمە کە ی
کە ناخی گرتوو و ناتوانی وە کوو سە یید عەلی ئەسغەر و عەلی مەردان دەنگ
ھە لبرێ و بە گۆرانی بیخاتە گۆیی گۆی گران، کە لە شەوانی مەستی رووی یار بۆ ی
ھاتوو نە مەستی بادە:

مەنعی مە کە تاهیر کە ئە گەر مات و خەمۆشە
دیانە بی رووی تۆیە نە مەستی مە ی و بەنگە

جالێرە کێ بە کە شیعەرە کانی تاهیر بە گ مەستی نە کاو سەرخۆش نە بی و خۆی
لە جینگای شاعیر دانە نێ، ئە گەرچی فەلە ک پەنجە کە ی شکاند بۆ ئەو ی وەسفی
روخساری یار نە نووسی نە کارە و نە قی بازاری مانگ و خۆر بشکی، بە لام ھەر
دە ی نووسی:

فەلە ک زانی کە دەشکی رە و نە قی بازاری مانگ و خۆر
شکاندی پەنجە کە م تا م ن نە نووسم وەسفی روخساری

باسی شیعری دلداریی تاهیر بە گ بە م چەند دێرە نا کرای و نابێ لە مە زیاتر لێی
بدوین جابۆیە لا پەرە شیعەرە بە تام و لەزە تە کانی دە نێتە بەر دەستی خوینەر
ھە تا کوو لە شەوانی بادە نووسی کە تە نیا شەم و پەروانە بیدارن و یۆردی زمانیان بێت
بۆ ئەو ی زۆر تر بادە بیانگری.

تاهیر به گی جاف و شیعی باسه میژووییه کان

بی گومان تاهیر به گت شاره زایی ده رباره ی نهو سه رده مه ی جیهان و دونیای رابردوی خوی بووه له شیعه کانیشیداکاری تی کردووه، زانیویه بابل نهو شاره گه وره ی دونیای رابردوو که به که م قانونی هموورایی له ۲۸۵ ماده که لینه وه بناغی دانرا چلون شاری بووه و خلکه که ی چلون ژیاون بویه ده لی:

نه ماوه شاری بابل چاهی هارووت

له کوئی خویندووییه نه فسوون چاوی جادووت

مهروه ها میژووی حکومتی بابانی خویندووه و زانیویه چهنده خاوهن دهسه لات بوون و ده خل و خهرجیان چهنده بووه نه گینا قهت باسی ته وانایی حکومتی بابانی نه ده کرد.

به ماچیکی ده به خشم گه رکه ره م کات

جه میعی ده خل و خهرجی ملکی بابان

یان کاتی به لاپه ره کانی میژوودا ده گه ری نه سه که نده ری وه بیر دیته وه، نهو جیهانگیره ی که ناوی له میژوودا به م بونه وه سه بت بووه، بویه ده لی:

نه من ماچی له بی توّم بوویه قسمت

نه نه سه که نده رگه یشته ئایی چه یوان

نه سه که نده ری مه قدوونی کوری فیلیپوس که به به که م جیهانگیر ناسراوه گه را به دووی ئاوی چه یاتا به لام دهستی نه که وت. وا دیاره میژووی یونانی خویندوه و به سه رهاتی نه سه که نده ریشی زانیوه.

تابووری موژانت له گه ل نه گریجه به رابه ر

وه ستاوه نه لی له شکری ژاپوون و فه ره نکه

که سی تا کوو میژوو نه خوینی چلون باسی ژاپون و نه وره پا ده کات، جا

لیره دا ده‌زانی تاهیره‌گ نه ته‌نیا شاعیر بووه به‌لکوو لیزانیکي شاره‌زا بووه، که توانیویه ئیش و نازاری دونیا قبول بکات به‌لام له‌ناو دلیه‌وه، بی‌ئوه‌ی له‌که‌س بره‌نجی و که‌سیش لئ دلیگیر بیی.

تاهیره‌گی جاف و شیعی‌ری ئایینی

تاهیره‌گ له‌کاتی خه‌مۆشی شه‌وانی خامۆشی باده‌نۆشانی عیرفان و ته‌سه‌وفه‌وه هۆنراوه‌ی ئایینی دلئ ئارام ده‌کا و ده‌روا بو‌میوانی چه‌زته‌ی باری، جاکئ به‌که‌ له‌م میوانی به‌مه‌ستی ئه‌له‌ست نه‌بی و ئه‌و شیعه‌ به‌رزهی تاهیره‌گ له‌ دلئ کاری نه‌کات:

مه‌تله‌عی سو‌بعی سه‌عاده‌ت مه‌زه‌هه‌ری «علم‌الیقین»

ئهی سه‌ه‌سالاری فه‌وجی ئه‌نیانو مورسه‌لین

ئه‌گه‌رچی تاهیره‌گ وشه‌ی عه‌ره‌بی و فارسی زۆری له‌م شیعه‌دا به‌کار هیناوه به‌لام توانایی شاعیر رو‌حی کوردی پنداوه و «کورداندویه‌تی»، ئه‌م شیعه‌ زۆربه‌ی هه‌ره‌زۆری عه‌ره‌بی به‌لام خوینهر هه‌ست به‌وه ناکات وشه‌یه‌کی عه‌ره‌بیشی تیدا‌بی.

یان کاتی ئه‌شق و ئه‌وینی به‌خانه‌قا بلیسه ئه‌کات ناتوانئ خوئ راگری و له‌ وه‌سفی په‌یروانی عیرفان و ته‌سه‌وفدا به‌م شیوه خوئ ئه‌نوئنی:

مه‌ربووته‌ چه‌یاتم به‌ بیاره و به‌ دیاری

خۆزگه‌م به‌ سه‌گی قاپه‌که‌ی قوتی مه‌داری

ئهم‌کاوله‌ دونیا‌یه‌ له‌ نه‌و‌زیر و زه‌به‌ر بی

پاش ئه‌حمه‌دی موختار و ئه‌بو‌وبه‌ کر و سی یاری

مه‌علومه‌ شاعیر لیره‌دا خانه‌قا و ته‌کیه و باره‌گا ئایینی به‌کان لایه‌وه‌ ریزی

تایبه تمندی هه بووه و حه یاتی خوئی مهربوت به ئەوان دەزانێ.
تاهیر به گک ده لئی کاتی پێدا هه لئانی پێغه مبه ری خودا دیته با سه وه که س
وه کوو من پێدا هه ل نایئ و نه زمی پر شه ککه رمه:

نه عتی شاهی ئەنیا «تاهیر» که هاته سه ر زبان
جیلوه به خشی زه و قه ئیمرو نه زمه که ی پر شه ککه رم
هه ر ئەم به یته بو وه سفی حه زه تی باری له دیوانی به رزی تاهیر به گابه س بوو.
ئە ی حه ییی خالیقی عالم ته ره حجوم تا زووه
ئە و سه گی ئە سحایی که هف و من سه گیکی تایعین

تاهیر به گی جاف و شیعی ته شبیهات

قودره تی تاهیر به گک له ته شبیهاتا زور بووه و که م شاعیر توانیویه خوئی له
شانی ئەو بدات ئەم بیرو راه شیعه کانی دا به ته واوی دیاره چوونکوو ئە گه ر ئاوا
نه بایه شیعه کانیشی ئاوا نه ده بوو، ئاخو کام قبیله گا بوو بیت میحرابی ئە بروی له
تاهیر به گک که ج کردووه:

ده لئیی تو راه قبیله ی ئاشقانت
که ئە مرو که چ بووه میحرابی ئە برووت
یان له جینگایه کی ترا ده لئی:

حیکایه ت بوو، له توولی زولفت ئیمشه و
هه تا جه معی ره فیقان بوون په ریشان
شاعیر توانیویه درێژایی و ره شی زولفی باری ئاوا ته شبیه بکات هه تا
ره فیقانی له ده ستی به وه په ریشان و ئالوز بین. دیسان ده لئی:

قوربانی روخت بم که شکستی به قه مه ردا
حه یرانی له بت بم که ره واجی به شه ککه ردا

کاتی که شیّت و دیوانه‌ی دیده‌ی مه‌ستی یار ده‌بی نهرگس دینبته دیواخانی
ته‌ده‌بی شیعی خوی با تنیا و بی هه‌قال نه‌بی و له‌گه‌ل خوی شهریکی ده‌کا:

نهرگس نه‌حه‌سره‌ت نه‌و دیده‌مه‌سته

چون من مه‌بو شیّت دیوانه و خه‌سته

ته‌گه‌ر تاهیره‌گه‌گ هه‌ر نه‌م تا‌که به‌یته‌ی هه‌بوایه بو‌قودره‌تی شیعی‌بی به‌ست بوو.

فه‌له‌ک زانی که ده‌شکی ره‌ونه‌قی بازارپی مانگ و خور

شکاندی په‌نجه‌که‌م تامن نه‌نوو‌سم وه‌سفی روخساری

تاهیره‌گی جاف و شیعی‌ی فه‌لسه‌فی:

ته‌گه‌ر تاهیره‌گه‌گ فه‌یله‌سووف نه‌بوو‌ییت چه‌زی له‌ فه‌لسه‌فه‌ بووه و کتیبی
فه‌لسه‌فه‌ی خویندوووه بو‌یه له‌و شیعه‌ره‌ به‌رزه‌ی که پری بووه له‌ پرسیاری فه‌لسه‌فی
که بو‌ناری نار‌دوووه ته‌وانایی خوی له‌م بابه‌ته‌وه نواندوه.

خودا‌عه‌دلی له‌ لای عارف‌عه‌یانه

به‌حه‌ققه‌ت ئی‌مه‌گه‌لله‌ین، نه‌و شوانه‌!

له‌ به‌رچی‌وا مه‌ری خوی مه‌ردی چوپان‌؟

به‌ده‌ستی خوی نه‌خاته‌به‌ر نی‌شانه‌؟

بی‌گومان شیعه‌ره‌کانی خه‌یامی فارس و بابا‌تاهیری کوردی خویندوووه و کاری
تیکردوون بو‌یه هه‌موو می‌شکی پر بوون له‌م پرسیارانه. جا‌ئایا و لامی‌ناری
توانیویه‌تی تاهیره‌گی زانا و خوینده‌وار رازی بکات‌!!!

موقه‌ده‌ره‌بوو‌که‌گه‌ندوم بی‌به‌رزقی

له‌ ئاده‌م بو‌ده‌بی‌بگری‌به‌هانه‌؟

تاهیره‌گه‌گ وه‌کوو‌ته‌ره‌ستووی یونان هه‌موو دونیا به‌هیچ و پوچ ده‌زانی،
کاتی‌ته‌سکه‌نده‌ری مه‌قدوونی دی‌بو‌سه‌ر ئاسیا پی‌ده‌لین قوربان ماموستاکه‌ت

«ئەرەستوو» ھاتوۋە بۇ ئاسيا دەلىي بمبەنە لاي، كاتى دەچن دەيبينن لە پەنا
 ديوارىكا دانىشتوۋە ئەسكەندەر دەلىي قوربان من ئەسكەندەرم چىت دەوى بۆت
 جىي بەجىي بگەم. ئەرەستوو دەلىي: نەنيا يەك شتم دەوى ئەويش ئەو يەكە لە بەر
 خۆرە تاۋە كەم لاچۆ.

دنيا كە ھەموو لە حزە بە مە عشووقى كە سىكە
 بنوارە كە چەن قەحبە، چ كۆنە تەرە سىكە
 تىي فگرە ۋە كوۋ كەلىي نىھان گىرى زە مانە
 ئە بنائى جىھان يەك بە يەك، سە گمە گە سىكە

يان كاتى كە باۋكى داۋاي لى دە كا بچىي بۇ سە يىد سادىق و بىي بە حاكم بە لام
 قىۋولى ناكاۋ پىي خۆشە ژيانى لە گەل شىعر و بادە بەر يئە سەر، نەك حاكم بىي
 بەسەر خەلكا.

من رەزا نابم بە نانى گەندومى ئادەم فەرىب
 تۆ ئومىدى كوورە خانەي نانە واخانم ئە كەي
 من لە شاھى خاۋەنى فىل و عەلەم پەروام نىيە
 تۆ بە ژىر دەستى پىادە ۋ ئەسپە ۋە ماتم ئە كەي
 جا ئە گەر تاھىر بە گ دل بەستەي دونيا بايە ھەرگىز نەيدە گوت:

ۋەرە «تاھىر» مە بەستە دل بە دونيا

بە زاھىر جوان و باتىن، پىر و فەرتووت

ئابا ئەم شىعرەي بۇ ھەمىشە لە گوىي ميژوودا نازرنگىتەۋە و لە مەكتەبىي

ئىفلاتوون و سىقرات و ئەرەستوو لە ئاكادىميا كە يانا لە ئاتىن نە ھاتوۋتە دەر؟

لەم حوجرە يى شەش گوشە كە رىي مە عبەرى عامە

يارەب چىيە ھەر كەس بە ھەواۋ و ھەۋە سىكە

تاهیره گه جاف و شیعی فارسی:

تاهیره گه زورتر له سه بکی هیندیا شیعی وتوو، نه وه هلهسته بهرزه ی که
بو وه تن دانوه به جوانی خوئی نواندوو و سهری له عهرش دراوه و نه و په ری
نیشتمان دوستی خوئی پیشان ددها، جا تو بلیی تاهیره گه شیعی نیشتمانی
کوردی نه بو بی!!!

روز روشن به غریبان چو شب تار بود

خوشر از گل به جهان، نشتر خار وطن است

له شیعی فارسیدا له دلداری و ثابینه وه بگره تا وه سف و ته شبیهات
توانیوه خوئی پیشان بدات، له و شیعه بهزه ته وسیفه ی دا ده لی:

گر تو گلی من بلبلم، از عشق تو نی غافلم

ای شمع بزم محفلم، رحمی بکن پروانه را

ینگومان تاهیره گه شیعی شاعیرانی گه وره ی فارسی وه کوو مه ولانا و حافیز
و سه عدی و خه یام و.. به جوانی خویندوو و بیرو رایان کاری تی کردوون.
به تاییهت بابا تاهیری عوریانی کورد که ته نانهت شیوه شیعی و دارشتنی.

الهی جز تو من یاری نیبم

بغیر از عشق تو کاری نیبم

یان حافزی شیرازی که ده توانین بلین شو و روژ له گه ل شیعه کانیا ژیاوه.

گو زلیخای دلم را ای عزیزم غم مخور

کاروان مصر با یوسف، زکنعان آمده

کاتیک تاهیره گه خوئی فه راموش ده کات و رو حی ده چینه له شی حه زره تی

شێخی سه‌نعان و له‌بیری ته‌چێته‌وه مه‌ربووته‌ حه‌یاتێ به‌ بیاره و به‌ دیاری و
ته‌مجار روو ته‌ کاته‌ رووی ته‌رسا و واقه‌ له‌م به‌ کاغه‌زدا ته‌نی:

چون نظر بر رخ و آن زلف چلیپا کردم
جان من، آرزوی مذهب ترسا کردم

جا ئایا ته‌ توانین بلێن تا هه‌ر به‌ گه‌ هه‌ر به‌ ته‌نیا شاعیر بووه‌؟

لێره‌ دا پێویسته‌ بلێن به‌ هه‌وی نا‌ئاشناویی کورده‌ کانی ته‌ودبو له‌ گه‌ل شیعری فارسی
له‌ و سه‌رده‌ مه‌دا زۆر به‌ی شیعره‌ فارسییه‌ کانی به‌ هه‌له‌ چاپ بپوون بۆیه‌ هه‌ولێکی
زۆرمان دا و راستمان کرده‌وه‌ به‌لام هه‌یج لێکۆلینه‌وه‌ یه‌کمان له‌ سه‌ری نه‌ کردووه‌
چوونکو به‌ پێویستم نه‌زانی. جا ته‌ گه‌ر هه‌له‌ به‌ کمان بوو په‌ل‌مان بۆ مه‌هاوین و
سه‌رزه‌نشتمان مه‌ که‌ن، به‌لکوو بۆمانی دیاری و به‌ری بکه‌ن، به‌راستی که‌س
هه‌موو شتی نازانی هه‌موو شت هه‌مووان ده‌زانی.

سنه‌ ٢٠٢٧ی کوردی حه‌سه‌ن گۆران

به شی کوردیی

له دیوانی

تاهیر به گی جاف

« پیتی - ئه لف » غه زه لی ژماره - ۱ -

قوربانی روخت بم که شکستی به قه مهردا (۱)
 حه یرانی له بت بم که ره واجی به شه کهردا
 هه ره له حزه ئه دهی وه عده یی وه سل و نیه ئه سل
 کارت وه کوو دونیا یه هه ره ئه مرۆیه به فهدا
 مه قسوودی له سه رکوشتنی عوششاقی زه عیفه
 وه ختنی که ده کا خه نجه ری تیژی به که مهردا
 هه رچه نده ده که م سه عی، له بهر خوینی سریشکم
 خاکنی نیه بیکه م به هه وه س گاهنی به سهردا
 ناحق نیه ناوه ستی ئه گهر پردی ته حه ممول
 سیروانی سریشکم که ئه کا هاژه له سهردا
 دل روویوه قوربان له وجودم به خه یالات
 دایم له سه فهدا یه ئه گهرچی له حه زهدا
 مه یلت هه یه «تاهیر» که بپرسی له برینم
 بروانه که ئه وشوخه چ تیری له جگهردا

۱ - نالی له م شیوه سه بکه شیعریکی هه به ده لن:

ئه ستیره هه موو مه حوه له نیو نووری قه مهردا یا شه مسی جه مالت شه وی گیراوه به فهدا؟

پیچ خسته کی تاهیر به گ له سه ر غه زه لیکي شیخ رهزا
 «روژی نه بوو نه و دولبه ره بی رحمه وه فاکا» (۱)

غزه لی ژماره ۲ -

نه مدی که ره تیک تاقه نیگاهینکی عه تا کا
 به م شاهی یو والایی به لوتفی به گه دا کا
 لپی دووره که به ک ره سمی موسلمانی نه دا کا
 «روژی نه بوو نه و دولبه ره بی رحمه وه فاکا
 جارئ نه بوو نه و کافره شهرمی له خودا کا»

* * *

من کوشته بی چاوانم و چاوانی له من ون
 دهر د و نه له میش گشتی به وه لیم بووه دوزمن
 بو چاک و شه فا کردنی نه م دهر ده ده واچن؟
 «حه یرانن نه تیا له عیلاجی مه ره زی من
 لوقمانی ویسالی مه گه نه م دهر ده ده واکا»

۱ - نه م ته خمیسه مان له گو فاری سر وه ده ست که وت به لام ژماره که مان له بیر چوو.
 هه روه ها زوره ی شاعیره به نابانگه کانی کورد نه م شیعره به رزه یان ته خمیس کردوو.
 شیخ رهزا له شیمر و قسه دا هیج با کتیکي له که س نه بوو هه رکه س خراب بوایه زه م و
 هه رکه سیکیش چاک بوایه مه دحی ده کرد، سه داقه ت له شیعره کانی دا مه علوم، بو
 نمونه بروانته دیوانی شیخ رهزا، مه دح و زه مه کانی و مه به ستی، بو کئی و بوچی؟

کاتیکی که پیی نایه رکیف، تاو له خه می مرد
 رویشت و خه م و فیکرمی با دل له گه لی برد
 ئیسکی له شی من گشتی له ژیر باری فیراق ورد
 «کاری که غه م و دهردی فیراقی به منی کرد
 سه رما به هه تیو، با به دهواری شری ناکا»

* * *

ئاشق کوژ و جه باره به دوو دیده بی که حلی
 سه د حوری سه ری شوپره له بهر قامه تی نه خلی
 جیی فه خره له بو دم، که بیوسی که فی نه علی
 «دیوانه یه شه خسی که به غه یری له بی له علی
 وه ک شاهی سکه ندهر ته له بی ئابی به قا کا» (۱)

* * *

هیجرانی، گه لی موهلیکه بو به نده وه کوو سه م
 هه م سینه بی سوزانه و هه م دیده یه پر نه م
 زووخواو و خه می دووری یه، خوړاکمه هه رژه م
 «تاب و ته بی ئاته شکه ده بی هیجری وه کوو شه م
 نیزیکه منیش واریدی سه حرایسی فه ناکا»

تہ نہا سہ فہرم ریگہ بی تہ و شوخہ یہ، ریّمہ
 زنجیری ہہ وای تہ شقی تہ وہ، دایمہ لہ پیّمہ
 بہم حالہ وہ پیّم سہ یرہ یہ کی دیکہ لہ جیّمہ
 «لہم ریگہ یہ تہ قدیری تہ زہل و ابووکہ ئیّمہ
 پامالی جہ فا بین و رہ قیب سہ یر و سہ فا کا»

* * *

حہ تا بہ خہ ویش دوورہ لہ من بچمہ کہ ناری
 قہ لپی رہ قی وہ ک بہ رده، نہرم نایی بہ زاری
 تہ خمیس و غہ زہل زہر پرہ یہ کیش نایہ بہ کاری
 «گیان و دل و دین، ہہ رسی دہ کہم بہ زل و نیساری
 بی کامی دلی من بہ لہ بی لہ علی، رہ واکا»

* * *

تہ شقی روخی تہ و یارہ منی کردوہہ ناتیق
 چونکی کہ «رہزا» شیخہ و و ہم شاعیری حازیق
 «تاهیر» گہ لی پیّ خوشہ قسہ ی شیخیکی سادیق
 «سہر داننّ لہ ریّی تہ شقی رہزا، لازمہ تاشیق
 بو یاری سہر و مال سوپہری تیری قہزا کا»

* * *

« پیتی - تی - » غهزه لی ژماره - ۱ -

نه ماوه شاری بابل (۱)، چاهی هارووت (۲)
 له کوی خویندوو به نه فسوون، چاوی جادووت
 ده لئی تو راوه قیله ی ئاشقانت
 که نه فرۆ که چ بووه میحرابی نه برووت

۱ - میژوو نووساتیک وه کوو «دیا کونوف» له کئی «میژوی ماد». «مینورسکی» له کئی «کورد». «ویل دۆرانت» له کئی «میژوی شارستانیته» دا ده لئین: شاری بابل به کئی له گهوره ترین و پیشکوتوو ترین شاره کانی دنیای قه دیم بووه که ۲۱ چه رخ له مه و پیش به کهم قانونی جیهان «حه مورابی» له ۲۸۵ ماده پیک هات، نه میژوو نووسانه ده لئین: شاری بابلی قه دیم شانی نه دا له ئیستای «پاریس» و ژنان و کچانی له نه دا و نه توار و نه فسوونگه ریدا به ناویانگ بوون.

۲ - هارووت و مارووت دوو مه لائیکه بوون که خوا بو فیرکردنی سیحر و جادوو بو خه لکی ناردبوو تا کوو موعجیزه و سیحر و جادوو له به که جودا بکه نه وه پاش جی به جی کردنی ئیسه که یان له خوا داوایان کرد سزای کاره خراپه که یان نه خاته قیامت له م دنیا سزایان بدات بو به خوا داوا کاره که یانی قبول کرد و هاویشتیانه تیو چاهی هارووت له بابل، بو به چاهی هارووت مه شهووره بو سیحر و جادوو که له فۆلکلۆریشدا هاتوو و شاعیرانیش هیناویانه.

وه کوو مه رجانى ئاله رهنكى ئه شكم
 له تاو روخسارى له عل و لىوى ياقووت (۱)
 مه كه مه نعم له شه هدى لىوى ئالت
 ده زانى خو كه كه س ناژى به بى قووت (۲)
 عه جهب سپرپى له ئه بر و تا به يانه
 موخا لىف پىكه وهن هم تاق و هم جووت (۳)
 وه ره «تاهير» مه به سته دل به دونيا (۴)
 به زاهير جوان و، باتين پير و فه رتووت

۱ - له عل: مه به ستى به ردی له على به ده خشانى ئه فغانستانه كه رهنگى وه كوو ياقووته
 و له دونيا به ناوبانگه، زۆر بهى شاعيران بو ته شبيه هيتاوبانه.

۲ - قووت و خواردن ته گهر له كهس دريغ بكه نامىنى، واته خواردنى من مژىنى
 لىوى شيرىنى تۆيه، لىم دريغ مه كه چونكه ژىنى من پيوه ندى به لىوى شه ككه ربارى
 تۆوه ههيه.

۳ - مه به سته برۆيه كه هم دوودانه به هم به وىنهى تاق و هيلاله، ئه مه له شاكارى
 شاعيرانهى تاهير به گه كه له شيعره كهيدا هيتاوبه، هم تاقه و هم جووتن واتا
 دوودانه. نالى ده لى:

موژهت قوللابيه هم تير و هم شير برۆت ميحرا بيه هم تاق و هم جووت
 ۴ - ليره دا ئه وهى مامۆستا عه لادىنى سه جادى كه له ميژووى ئه ده بى كوردى
 لاپه رهى ۴۷۴ مان بو روون و راست ده يته وه كه ده لى:

زۆر ئاشنا بووه به خواردنه وه بو ئه وهى له ئيش و ئازارى ژيانى بى ئاگا بى.

غزله‌لی ژماره ۲ - (۱)

شہ مال یار نہ دیت، شہ مال یار نہ دیت؟ (۲)
 وہختی تو ئامای، دیدہ ی یار نہ دیت؟
 ئہ و دیدہ ی سہ یوان پر خومار نہ دیت؟
 ئہ و تورپہ ی چین چین سیامار نہ دیت؟
 دلدار دل بہر، ستہ مکار نہ دیت؟
 ئاھووی خوتہ نی و ہش رہفتار نہ دیت؟ (۳)

۱ - ئہم غزله و دوو غزله‌لی دیکہی تاهیر به گک به شیوہ زمانی ہہورامی بہ،
 وادیارہ تاهیر به گک شیوہ زمانی ہہورامی چاک زانیوہ.

۲ - لہ زور بہی ناوچہ کانی کوردستان شیوہ زمانی ہہورامی نہ تہنیا زمانی شیعہ
 بووہ بہ لکوو زمانی رہسمی و نووسین و دہربار بووہ، بہ لآم نالی گورانی بہ سہردا ہینا
 و مہحوی و سالم و ہیندیتر لہ شاعیران درئژہ یان ہین دا. بہ بروای من مہولہ وی ئہم
 گورانکار بہی ہین ناخوش بووہ بویہ ہیچ پیوہندی و ہاوکاری بہ کی لہ گہ لیاندا نہ بوو،
 ۳ - ئاھووی خوتہن یان ئاسک: خوتہن بہ شیکہ لہ چین جورہ ئاسکیکی ہہ بہ وہ
 دووی دہ کون تا کووہ لہین، ہیندہ راوی دہنن تا کووہ نارہق لہ لہ شی دیتہ خوار و لہ
 ژیر ناوکیا ویشک دہ بیتہ وہ و دادہ کہوئی و مسکیشی ہین دہ ئین، بوئیکی زور خوشی
 ہہ بہ و زور بہ نرخہ.

ئەو پەنجەى قىرمز، حەنایى نەدیت؟ (۱)
 ئەو نوور دیدەى، بینایى نەدیت؟
 گولپووی گولچېرەى، گولئەندام نەدیت؟
 سۆسەنى كلاف موشكىن فام نەدیت؟
 لۆلۆى ناسوفتەى هیچ ئەلماس نەدیت؟
 كان ياقووتى بى قىاس نەدیت؟
 لىمۆى نە ورسەى مەمانش نەدیت؟
 ئەبرۆى سە یف ئاسای كەمانش نەدیت؟
 سىنەى سىم بەور پەرورەردش نەدیت؟
 خونچەى نە شكوفتەى بى گەردش نەدیت؟
 بالایى عەرەرى سەر وئاسا نەدیت؟
 شوخ دیدە شەنگ بى وەفا نەدیت؟
 شاباز مەریوان، هەلۆ خو نەدیت؟
 نازدار خىلان، فیتنە جو نەدیت؟ (۲)

۱ - پەنجەى قىرمز «سوز» يان حەنایى: مەبەستى ئەو بە كە يارە كەى ئەمى كوشتورە
 و خوینیشى لە سەر پەنجە كەیدا دیارە، جا بۆ بە كاتىك ژنان حەنا «خەنە» لە پەنجە يان
 دەدەن رەنگى سوز يان ئال بە خوێوە ئە گرى و شاعیران بۆ شیرىنكارى شىعیران
 بە كارى دینن.

۲ - فیتنە جو يان ئازاوە گىر. لىرەدا شاعیر تەشبیھىكى جوانى بە كار هیناوە گوايە

نه دیت تو به یو به عیشوه و نازی؟
 بپه رسو ئه حوال من له ریوازی؟
 ته حقیق بو شه مال نه و شوخ و شهنکه
 نه دیده ی شاباز نه و دل چون سهنگه
 هیچ نیه وه تهنگ مه ینه ت بهرده کهش
 بی قه یدهن نه حال سوخته ی دهرده کهش
 یاشا، هه ر یاری بی وه فا و مه یله ن
 دهروون وه باده ی بی مه یلی که یله ن
 دایم گ رفتار ئاه عوشاق بو
 نه سیش دایم تال فیراق بو
 به وینه ی «تاهیر» هه ر دهرده دار بو
 دیده ی مه خمورش دایم بیمار بو

* * *

فیتنه جو هه میسه ئازاوه نه گیری و شهر هه ئه گیر سیتی. یانی توش هینده له بهر دلانی له
 سه ر تو شهر و ئازاوه به.

« پیتی - سین - » غزله لی ژماره - ۱ -

سوور و سپی و ناسکه، وه ک چوزهره ریواس (۱)
 ئاودار و تهر و تازه یه کولمه ی وه کوو گیلّاس
 نه ندامی له تیفی، چ بلیم عه ینی بلووره
 بوی عه تری هه ناسه و مه مکی که لله ده کا کاس
 خالی حه به شی، (۲) قرچه ده خاته دلّی ئاشق
 شمشیری بروی سینه ده کا شق وه کوو ئه لّماس
 حه سرت زه ده یی ئاشقی شه یدایه جه مائی
 مه حفووزی بکه ی ره ببی «من الجنة والناس»
 له و سووره ته مه په یکه ره، له و سهروه ره وانه
 له و زولفه سیاماره که ئه و گه نجه ده کا پاس (۳)

-
- ۱ - ئه مه هه بّه سته له گوفاری سروه ی ژماره ۵۶ ده سمان کهوت، گوفاری سروه ش
 له نووسه ری کوردستان که له به یازیکدا چاپ ببوو ده تی که وتوو.
- ۲ - خالی حه به شی: وه کوو خالی ژنانی هیندوه. به لّام ژنانی حه به شی خالیان له سه ر ئیویانه.
- ۳ - وایاوه که ده سه لّاتدارانی پیشوو یان ده و له مه ندان و تاجران له سه ر گه نجه که ی
 خۆیاندا ماریکی ره شیان داده نا بو ئه وه ی دوژمن و نامۆ نه توانی به لای گه نجه که یاندا
 بروا و دهستی بگاتی.

مولکی عه جهم و رۆمه به های بۆسه یی لیوی (۱)
 ده یکه م به فیدای یه ک نیگه هی مامش و بلباس (۲)
 «تاهیر» سه ری ته سلیمه له بهر خاکی به ری پیّت
 دایناوه ئیتر حه یفه مه که، به سیه قسه و باس

* * *

---

۱ - عه جهم و رۆم: مه بهستی ئیمپراتوری ئیران و رۆمه که چه ند چه رخ پیش
 ئیسلام و پاش ئیسلام رۆمی رۆژه لآت «شرقی» یان قوسته ته نی یه ئیستامبولی
 پایته ختی تورکیه، گه و ره ترین ولاتانی جیهان بوون و له باری ده و له مه ندیده وه له دنیا
 بی هاوتا بوون.

۲ - مامش و بلباس: دوو عه شیرهن له کوردستان. له کاتی خویدا ده و له مه ندترین
 عه شیرهن بوون.

« پیتی - شین - » غه زه لی ژماره - ۱ -

شه هه نشای مه ئوای روح و دیده و هوش
 حوکم دار ملک، دلّهی پرنه جوش
 ده لیلهی ره مهی، ئاهوو ره فتاران
 سه ر ده ستهی گرووی نازک نازداران
 گول بوی گول رو خسار، گول بهرگ ئه ندامه
 گول خونچه له بان، گولین ژیر جامه
 سه ر په نجه گولین، وه هون ئه و دل (۱)
 وه هار ئاماو، په یدا بی نه و گول
 چه یفن وهی رو خسار مینا کاره وه
 وهی بالای نه و توول وهش ره فتاره وه
 وهی تورهی پیچ پیچ عه نهر بیزه وه
 وهی شیرین له بان شه ککه ر ریزه وه

---

۱ - مه بهستی رهنگی گولی سووره، واتا سه ر په نجه کانت وه کوو گولی سوور
 رهنگین بووه، بهلام به «هونیی» خوینی دلی من.

ساتنی نه وینۆن نه و بالآت چه مه ن!
 عه تر نه گئیرۆن نه زولفت سه مه ن! (۱)
 نه رگس نه چه سه ره ت نه و دیده مه سه ته (۲)
 چون من مه بو شیت دئیوانه و چه سه ته
 مه ستانوۆ چه راج زولفت نه ریحان
 مه ون باج وه رووی گولنارت گولان
 بزانه «تاهیر» به سه ته ی خال تۆن
 مه سه ت نه بۆن وه دیده ن، دیده ی کال تۆن

* * *

-
- ۱ - مه به سه تی گولئی یاسه مه نه که له بۆن خوشیا به ناوبانگه بۆیه فه رانه وه یه کان له م
 گولّه چا کترین عه تر و ئود کلۆن ده گرن و له جیهانا به ناوبانگه.
- ۲ - لای شاعیران گولئی نه رگس هینده جوانه چاوی دلداره که یان به گولئی نه رگس
 ته شیه نه که ن، لئیره دا تاهیر به گک زۆر تر رویشتو وه ده لئ: نه رگس پئی خوشه وه کوو تو
 جوان بئ به لآم وانئیه بۆیه دئیوانه و چه سه ته حاله وه کوو من شیت بووه چوونکو له
 جوان چاکیا ناگا به تو.

« پیتی - میم - » غه زه لی ژماره - ۱ -

یاران فەرهادم، یاران فەرهادم
 جانشین خاس قهوم فەرهادم
 ئه ورۆ که فەرهاد پۆشان وه که فهن
 ئه رواش که رد فیدای شیرین ئه رمه ن
 په رسا یه ک یه ک نام، ده روون پر ده ردان
 به حال ئه حوال هه ناسه سه ردان
 قه یس و وه یس و من وه تاقیق خه م بار (۱)
 یه کسه ر ته عداد که رد، ئه و روز شمار
 وات کئی بۆ لایه ق په ی مه قام من ؟
 گوم نه بۆ تا حه شر سه ودای نام من
 من که رد گوزیده په ی وارس و ئیش
 سه پردش وه من کالای ئیش و ئیش

---

۱ - ده لئی ئه و هه موو ئاشقانه ی کۆ کرده وه و هینای لای مندا داینا و ته نیا منی
 هه لێژارد چوونکو من لیاقه تی جی نشینی فەرهادم هه بو وه تا کوو روژی مه حشر ناوم
 ون نه بی و درێژه ده ری ریگای بم.

شیتی و مه دهووشی، ویل سهر کیوان
 عه زاب دووری دهر د بی دهرمان
 بی خورد و خاوبی سهودای ئیشتیاق
 ئاگر هیجران زووخا و فیراق
 نویسا، نه دهفتهر وه هوون زامان
 یه ک یه ک پهری من هه رچی پیش ئامان
 وات، یه سه رمه شقه ن په ی تو بزانی
 ئیسمت مه شهوور بو فه رهاد سانی
 یاران فه رهاد مه رد، وه ناکامه وه
 پهری ئاخ و داخ، من هه ر مامه وه
 شهرت بو چون فه رهاد، چینی دهر وه دهر
 ویسم که م به سه رگه رد خالان دلبر
 به ل وینه ی فه رهاد دیوانه ی خودسه ر
 نه جات بوم جه ده ست چه رخ به د نه خته ر
 یه «تاهیر» واتهن دهر وون پر جه خه م
 زامش جه زامی فه رهاد نیهن که م

غزلی ژماره ۲ -

مه لجه ئو پشت و په ناهي غه یری لوتفی تو نیه (۱)
 گهر بیه خشی وهر نه به خشی، جان نیسار و چاکه رم
 تالیبی دیبای شه فاعدت، کهس نیه وه ک من به جان
 بو مه تاعی ره حمه تی تو، ئیمرو ئه من سه ودا گهرم
 نایی من ته نها له لوتفت بی نه سبب و به هره بم
 چونکه فهرمو و ته، شه فیع و شه هسواری مه حشه رم
 نه عتی شاهی ئه نییا «تاهیر» که هاته سه ر زبان (۲)
 جیلوه به خشی زه و قه ئیمرو نه زمه که ی پر شه ککه رم

* * *

-
- ۱ - پیم وایه ئه م هه لبه سته یه ک یا چند به یتیکی له ئه ووه له وه نه مایی.
 ۲ - له نه عت و پیداهه لچوندا تاهیر به گ که م هاو تا بووه چونکو و تاهیر به گ نه شق و
 نه ویتیکی راسته قینه له دهروونیدا هه بووه، جا بوئه ئه وینی پاک شتی پاکسی لئ
 ده بیته وه، نه عت و پیداهه لچونیش له دهروونی پاک دا دپته ده ر و ده نووسی به دلیشه وه.

غەزەلی ژمارە - ۳-

ھەرچە نەندە دەمیکە لە خەما غەر قەبی خوونم
 ھەر لە حەزە لە دەس جەووری فەلە ک مات وزە بوونم
 بەسراو بە زەنجیری ئە لەم گەردنی شەوقم
 مەشھوورە لە ناو ئەھلی جیھان، شۆری جنوونم
 ئەلفی قەدە کەم راست، وە کوو تیری خەدەنگ بوو
 وا خەم بوو ئەستاکە، ئەئیی، حەلقەبی نوونم
 مەعشوقە کە وا موونسی روژ، ھەمدەمی شەو بوو
 وە ک ئاھویی رەم کەردە، لە دەس بەختی نگوونم
 دڵ ملکێ عەجەم، عەسکەری خەم، لەشکری سالار (۱)
 وێرانێ ئە کائاخری، بێ سوودە فسوونم
 مەرھەم، کە شەفا بەخشی برینە بە حەقیقەت
 وە ک داخی لەسەر داخە، لە بو داخی دەروونم

---

۱ - ملکێ عەجەم: مەبەستی تێرانی چەند سەد سالی لەمەو پێشە کە زۆر گەورە و پان
 و بەرین بوو، بەلام لە ئەووە ئی حکوومەتی سەفەوی بەتایبەت شائیسماعیل لە شەری
 چالدران و پاشان حکوومەتی قاجارە کان بە تەواوی لەت لەت کراو و بچووک بوو.

چونکوو هه موو شیواوه جیهان تهرز و ره وشتی
 یه کسانه له لام شادی و خه م، بوون و نه بوونم
 سه د شوکری خوا، مه رکه زی سه د میحنه ت و ده ردم (۱)
 واتی مه گه له م دائیره یی چه رخه بیروونم
 «تاهیر» وه کوو مه جنوون له خه یالی روخی له یلا
 دیوانه، له سه حراو و سه راسیمه له توونم (۲)

* * *

-
- ۱ - مه رکه ز: ناوه ند، یانی هه موو ده رد و میحنه ت له تئو دلی مندایه.
 ۲ - به راستی تاهیر به گ له شیعی دلداریدا سه ری له عه رش دراوه نه گه ره هه موو شیعه ون
 بووه کانی ده سمان که وی و له چاپی بده یین نه ده یی کوردی له شیعی دلداریدا که م هاوتا ده بی.

« پیتی - نوون - » غه زهلی ژماره ۱ - ۱)

مه تله عی سوبچی سه عادهت مه زهه ری « عیلم الیقین » (۲)
 نهی سپه هسالاری فه و جی نه نیائو مورسه لین (۳)
 بو نه وازش، زاتی حق هم حوججهت و هم دهنگی تو
 شاهیدی ته عزیمی تو بو و یاوه ری رو حوله مین

۱ - تم شیعه زۆر بهی هه ره زۆری عه ره به به لام ته وانایی شاعیر کورداندوو به تی وه ست ناکه ی وشه به کیش عه ره بی تیدابی. ههروه ها له زۆر بهی ته کیه و خانه قاکانی کوردستان ده خو تندرئ.

۲ - به ریز کاکه ی فه للاح له دیوانی ناری که له سالی ۱۹۸۴ ی زاینی له چاپ دراوه تم شیعه به هی ناری ده زانی به لام تیمه له په راویزی پینج خشته کیه که ی دا باسما ن کردوو و وتومانه هی تاهیر به گه نه ک ناری، ههروه ها ماموستا عه لادینی سه جادیش له میژووی نه ده بی کوردی لاپه ره ی ۴۸۲ دا هیناویه و به هی تاهیر به گی ده زانی، له م شیعه دا هیچ ناوی له ناری یه وه نی یه و به لگه به کی نه وتومان وه ده ست نه که وت جا کاکه ی فه للاح لیره دا شاره زاتره به لام تیمه ی قانع نه کرد، ناری ته خمیسیکی له سه ر تم شیعه داوه من پیم وایه نه گه ر هی ناری بایه تاهیر به گ ته خمیسی نه کرد، به لام پیچه وانه.

۳ - هه رچهند تم شیعه زۆر بهی هه ره زۆری عه ره بی به به لام توانایی شاعیر روحی کوردی پی داوه، و اتا کورداندوو به تی.

موشکی تۆزی دامەنت، عەتری دەماغی ئەتقی
 یەعنی بۆ تەئسیری بێنش، عینی سورمەیی خاکین (۱)
 روو لە کێ کەم غەیری تۆ ئەی شافیعی زومپەری ئەسیم
 من گونە هبار و خەجالەت، تۆ شەفیعی لوموزنیین
 خۆم لە قور بگرم بە جاری هەر لە پێ تا تەوقی سەر
 بە لکوو لوتفی شاهی لە ولاک بێ نە جاتم دا لە شین (۲)
 موستەحەققى تیر و تانەى ئاشنا و بیگانە خۆم
 واجبی رەحیم بەسە یارەحمەتەن لیلعالەمین
 رووت و قووتی مەحشەر و بێ سایە و و ئاوارە خۆم (۳)
 مەزرەعی عەقوی خودا نابێ بێ، بێ خوشەچین

۱ - مەبەستی تووری سینایە کە بە داخوازی حەزرەتی موسا «د - خ» خۆی گەورە
 لە سەر کێوی سینا بە شێ لە نووری خۆی پیشان دا بە لأم نووری خوا کێوی سووتاند و
 بووبە سورمەیی چاوان. پێشتر حاجیان کە لە زیارەتی خودا ئەهاتنەووە بۆ دیاری
 سورمەیان ئەهیتنا و ژنان و پیاوان بەو پەری خوشحالیەووە کە لکیان لێی وەر ئەگرت و
 زۆر بۆ چاوانجی هەبوو، بە لأم ئیستا بە جۆرەها دەرمانی کیمیای جێی سورمەیی
 گرتوتەووە کە بۆ چاوانی ئافرەت زەرەری زۆرە.

۲ - لە داب و نەرتیی کۆمەلایەتیدا و باووە هەرکەس شتیکی ویست بە قور پێوان و
 گریان و شینەووە داوای کردووە بۆ ئەوێ سرنجی بەرانبەر بۆ لای خۆی رابکێشی.

۳ - مامۆستا سەجادی وای نووسیوە: ئیستە من قانع بە خوشەیی ئایەتی لا «تقنطوا» م.

حهسره تا مه حروومی شههد و زیاره تی شویاکی توّم
 بو نه پرئۆم نهشکی ئال و ئاوی گهرم و ئاتهشین
 نهی حهییی خالیقی عالم ته ره حجوم تا زووه
 نه و سه گی نه سحابی که هف و من سه گئیکی تایعین (۱)
 روو له قاپی موسته فا که بیژه یاخه یرو لبه شهر
 نیمه توّشه ی ریگه، جوز ئیخلاسی ئالی «تاهیر» ین (۲)

* * *

۱ - شیخ ره زای تاله بانی ده ئی:

یارسول الله چه باشد چون سگ اصحاب کهف
 داخل جنت شوم در زمرة اصحاب تو
 او رود در جنت و من در جهنم کی رواست
 او سگ اصحاب کهف و من سگ درگاه تو

۲ - شاعیرانی کلاسیک بو نه وهی شیعه که یان وون نه بی له به پتی ئاخری
 شیعه که یاندا ناوی خو یان نه به ن ئیره تاهیر به گک شیرینکاری کردووه به جیناسه وه هم
 ناوی خو ی بردووه هم ئالی «تاهیرین» ی هیناوه.

غزه‌لی ژماره - ۲ -

نموونه‌ی رووی تۆیه ماهی تابان
 نه‌زیری مووی تۆیه ره‌نگی قه‌تران
 له شه‌کرباری لیوت بی نه‌سیب بووم
 به‌لی، هر ته‌نگ روزین نه‌هلی عیرفان
 به ماچیکی ده‌به‌خشم گهر که‌ره‌م کات
 جه‌میعی خه‌رج و ده‌خلی مولکی بابان (۱)
 برۆ و روخسار و زولف و لیوی ئالت
 شه‌و و روژ و هیلال و عیقد و مهرجان (۲)

۱ - حافزی شیرازی ده‌لی :

اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل مارا
 به‌خال هندوش بخشم سمرقند و بخارا را.
 ته‌یمووره‌شهل «تیمورلنگ» حافزی شیرازی هیناوه و لی تووره‌بووه و توویه‌چلۆن
 سه‌مه‌رقه‌ند و بوخارا که من نه‌و هم‌موو زه‌حه‌تم له‌گه‌لیان کیشاوه و چه‌ندین سا‌له
 ئاوه‌دانی ده‌که‌مه‌وه تیتا دوو شاری گه‌وره و پر‌بایه‌خی جیهانه تۆ به‌ئاسانی
 ده‌بیه‌خشی به‌خالی لیوی یاره‌که‌ت؟ حافزیش له‌ولاما ده‌لی: قوریان نه‌و
 هه‌له‌خه‌رجیانم کرد بۆیه هیچ له‌دنیادا شک نابم و بی مال و حالم.

۲ - برۆ: شه‌و. روخسار: شه‌و. زولف: هیلال. لیوی ئالتی به‌مهرجان شوبه‌اندووه.

بیحمیدلله ئەتۆی ئەمەرۆ بە خووبی
 له جینی فهرزهندی خاسی پیری کهنعان (۱)
 نه من ماچی له بی تۆم بوو به قسمهت
 نه ئەسکه ندهر گه یشته ئاوی حه یوان (۲)

۱ - مهبهستی حهزرتی «یوسف»ه که باوکی «حهزرتی به عقوب» هه میسه
 ئاره زووی دیتی بوو.

۲ - ئەسکه ندهری مهقدوونی کوری «فیلیپ» یان به وتهی خه لکی ئاتینی یۆنان
 «فیلیپوس» یان به وتهی کورد و عه رهب «فیهله قووس»ه که له چه رخی ۴۴ پیش
 زاین له مهقدونییه یۆنان هیرشی کرده سهر «ئاسیا»و حکومه تی هه خامه نیسی له
 ئیرانی رووخاند و ته ختی جه مشیدی ویران کرد. ناوی فه یله قووس زۆر تر بو خه لکی
 مه ریوان و سنه و ده ور به ر ئاشنایه گوایه فه یله قووس پادشا یان فه رمانده ییکی زالم
 بووه و زۆر زلمی له خه لک کردووه، ده رویشیک که ئیستاش قه بره که ی له ته نیشت
 زرتیواره به کتی له وانه بووه که خۆی و ژنه که ی زۆر زلمیان لئی کراوه، دوعای کردوه
 شار بیته ده ریا. دوعا که ی قبول کراوه. من پیم وایه ئەو که سه نوینه ری ئەسکه ندهر و
 له شکری یۆنان بووه و فه رمانده که شی یۆنانی بووه. وا باوه ده لێن ئەسکه ندهر
 بوئوه ی قهت نه مرئ ده گه را به شوین ئاوی حه یوانا واتا «آب حیات» بوئوه ی
 هه رگیز نه مرئ، به لام دهستی نه کهوت. شاعیر لیره دا ده لێ: نه گه ر منیش ماچی لئوی
 تۆم دهست بکه و تابه هه رگیز نه ده مردم، دیاره لیره شاعیر ماچی لئوی یار به مه حال
 ده زانی، وه کوو ئەسکه ندهر ئەمیش به ئاره زووی ناگا.

به زاهیر که م ده به م ئیسمی و یسالت
 له خوؤفی حاسید و بیمی ره قیبان (۱)
 حیکایهت بوو له توولی زولفت ئیمشه و (۲)
 هه تا جه معی ره فیقان بوون په ریشان
 وه ره ته سلیم که روحت با خه لاس بی
 ئه توش «تاهیر» وه کوو جه معی ره فیقان

* * *

---

۱ - هیندی جینگا ته عنی، نوو سراوه. واتا ناویرم له ملا و نهولا ناوت به ریم چونکوو له نه یاران ته ترسیم وره قیه کانیشم پیمان ناخوشه به لام له دلّه وه نه بهم و زیکرت نه که م.
 ۲ - مه بهستی دریزایی شهوانی پایزه که له مالان داده نیشن و حیکایه تیان ده کرد و ههروه ها شه و رهنگی ره شه بویه زولفی له دریزایی و رهشی ته شبیه کردوه به حکایه تی شهوان.

وا باوه تاهیر به گی و «ناری» ئەم غەزە لە یان پیکه وه داناوە (۱)

غەزە لی ژمارە ۳-.

بە خەمزه ی چاوی مەخمووری سیاھی، مەستی مە ی کردین
بە ماچی لیوی موسته غنی لە ئەنواعی مەزه ی کردین
ترازا بەندی سوخمە ی ئالی گولناری بە ئاهی من
کە چی دەستی لە سەر دانا، لە سەیری باخی بە ی کردین

۱ - «بەریز کاکە ی فەلاح لە دیوانی ناری چاپی ۱۹۸۴ ی زاینی دەلی: «ناری»
وتوو یه تی بە ناحق ئەم غەزە لە یان کردو ه بە دانانی من و تاهیر به گی، راستیه کە ی
ئەو به هەمووی هی خۆمە ... بە ئی هەروایشه چونکە دارشتنه کە ی لە هی یه ک شاعیر
ئە چی. ئەم راستی یه لە حاجی مەلا ئەحمەدی قازی بیستراوه».

تیمه هاتینه سەر ئەم راستیه یه کە ئەم شیعره هی تاهیر به گی، چونکوو ناری لە دانانی
ئەم جۆره شیعرا نه خۆی پاراستوه. بەوتە ی کاکە ی فەلاح لە هی یه ک شاعیر ئە چی
ئەویش تاهیر به گی نه ک ناری. ئەم جۆره شیعرا نه دووره لە شاعیر یک کە لە تیو مە کە بی
تەسەوف و غیر فاندایاوه. مەعلوومه شاعیر یک وە کوو تاهیر به گی شیرین کە لام و
ئەویندار و دلتهر ئە بی خاوهن ئەم شیعره بی، هەروها بەیتی ئاخری شیعره کە ی
دە لی عەلاجی دەردی دل «ناری» لە «تاهیر به گی» مەمنا کە مەعلوومه ... ح - گ

به هه وری په رچهم و زولفی، روخ و ئه بروی که داپووشی
 له شه وقی روئیه تی به در و هیلالی یه ک شه وهی کردین
 ئه گه رچی کوشتنی خو، «قایض الارواح» ی موژگانی
 به قانونی مه سیحایی، (۱) به خه ندهی لیوی حه ی کردین
 عیلاجی دهردی دل «ناری» له «تاهیر به گ» ته مه ننا که (۲)
 بلنی ئه هر و گوله ندامی، به تیری جه رگی په ی کردین

* * *

۱ - هر پیغه مبه ریک بو خوی ئی عجازیکی هه بوو. قانونی مه سیحایی: ئی عجازی
 هه زره تی عیسا «د - خ» زیندوو کردنه وهی مردوو به ئه مری خودا به دهستی
 هه زره تی عیسا «دخ» بوو، شاعیر لیره خه ندهی لیوی یاری هینده لای خو شه که پئی
 زیندوو ده بیته وه.

۲ - لیره دا هونه ری شاعر له ناری داوای عیلاجی دهر دده کا جا ئه گه ر ئه م شیعره هی
 ناری بایه له تاهیر به گ ته مه ننا ی عیلاجی دهردی ده کرد، بویه تیمه پیمان وایه ئه م
 شیعره هی تاهیر به گه نه ک ناری، جگه له وه سه بکی شیعری ناری و تاهیر به گ به
 ئاسانی ده توانی جیابیتته وه.

« پیتی - هی - » غه زهلی ژماره - ۱ -

فہ سلی خہ زانی ہیجرہ، رہ سمی زہمانی دوونہ
 دہردی فیراقی یاران، تہ قدیری کاف و نوونہ
 دونیایہ رہ سمی وایہ، بہ زمی وہ کوو بہ لایہ
 عہیشی ہموو جہ فایہ، بادہ بہ رہنگی خوونہ
 گوئہ رہ فیقی خارہ، شہرابہ پر خومارہ (۱)
 گہنجہ ئہ نیسی مارہ، بہو بونہوہ بہ بوونہ (۲)
 بیزارہ تہن لہ ہیجران، چاوش پرہ لہ گریان
 چ بکہم عہلاجی قوربان؟ دل عاجز و زہبوونہ

۱ - لیرہ تاهیر بہ گک زہ سمی شہراب دہ کا، دہ لئی مرؤف تہ گہر بیہوئی خوش بی دہ بی
 لہ مہجبوری شہراب بخواتہوہ، دہ لئی تہ گہر بیہوئی گوئ بہدہستہوہ بگری دہ بی
 ہاورییی درکیش بکات.

۲ - وا باوہ بووہ زہمانی زوو لہ سہر گہنجہوہ ماریکیان دائہنا بو تہوہی پاسہوانی
 لئی بکات و نہ یاران دہ ستیان پتی نہ گا لیرہ دا شاعیر دہ لئی: مار تہوندہ بایہخی نیہ
 چونکوو کردویانہ بہ پاسہوانی گہنج نرخی پتی دراوہ. سہعدی شیرازیش دہ لئی:
 گوئدان بوہ بہ نرخی بووہ چونکوو گوئی تیدا دہروئی و بوئی گوئ دہ گری تہ گینا
 قوریکئی بی بایہخہ.

مه یلی فیراقی «ناری» دنیا وه هایه کاری (۱)
 ئەم چه رخه پر له شووره، ئه رکانی واژگوانه
 شیرینه وه سلّی یاران، چونکه ده گاته هیجران (۲)
 نازانی رۆحم ئەمما، چەند تال و ترش و توونه (۳)
 له ژیر خه ما مه وئسته، فەرموو ده ستت بهینه
 خزمانی شادمانه «تاهیر» مات و زه بوونه

* * *

۱ - تاهیربەگ ئەم ههلبهستهی بۆ ناری نار دووه و تیندا بێ ئارامی خۆی له دووری ناری دهر بریوه، تاهیربەگ شاعر و نامەیی زۆری بۆ ناری نار دووه، دوور نیه ئەو چەند پارچه شیعره که کاکهی فەلاح به هی ناری دهزانن له ئیو دهست نووسه کانی ناریدا دۆزرایتهوه که به ههله به ناو ناری چاپ کراوه.

۲ - یار ههتا دوور تر بێ شیریتیره، ئەم ووتیه لهباری کۆمهڵ ناسی و دهروون ناسی یهوه دروسته.

۳ - جوانترین تهشبهه بۆ ناخۆشی ئەوهیه، که نهخۆش دوچاری ئەو سێ مهززه واته «تال و ترش و توون» بیت لێره دا تاهیربەگ ئەوپهری لێزانی خۆی پیشان داوه.

غزه‌لی ژماره - ۲ -

روژی تهره‌ب و فه‌سلی گول و وه‌ختی به‌هاره
 یاران گوله‌که‌م، کواکه ده‌می بوس و که‌ناره
 گولزازی ئیره‌م سووره‌تی زیبای قه‌دی تو‌یه (۱)
 گوشه‌ی چه‌مه‌ن و رویی گول و پایی چناره

۱ - باخی ئیره‌م یان بوستانی ئیره‌م: به‌ناوبانگه، له قورئانی پیروزی‌شدا باسی کراوه له
 ثایه‌تی «ارَم ذَاتِ الْعِمَادِ، الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ» باسی لی‌کردووه و گوایه شه‌داد
 پادشاهیکی زالم و ده‌ست‌روو دروستی کرده بو عیش و نوش و خوش رابواردنی
 خو‌ی به‌لام پیش شه‌وه‌ی شه‌داد برواته نیوی خوی گه‌وره گیانی لی‌ته‌ستینی و
 به‌هسته‌که‌ی ده‌کاته همومان و مه‌حوی ده‌کاته‌وه گوایه به‌شی به‌هسته‌ی خوی به،
 زانایان ده‌لین شه‌وه‌هسته همومو میوه‌ییکی تیدا هه‌بوو و له جوانترین ژن رازابوه‌وه.
 هه‌روه‌ها چه‌ندین باخ و سه‌یرانگا له ئیراندا به‌م‌ناوه ناوئراوه. نالی ده‌لی:

بی‌جه‌مدیللا دوو چاوی یارم ئوخه‌ی

به‌بی مه‌ی مه‌سته، بی مه‌ی مه‌سته بی مه‌ی.

له بوستانی «ئیره‌م» دا قه‌ت نییه وه‌ک

شه‌مامه‌ی وه‌ک شه‌مامه‌ی وه‌ک شه‌مامه‌ی

وه‌فایی مه‌هابادیش ده‌لی:

شه‌ی نه‌سیمیکی گولی زار و شو‌عاعیکی روخت

شه‌وقی روژ و به‌دری تابان عه‌تری گولزازی ئیره‌م

بنواره له بو حلقه بی زولفت له سه‌ری کولمه
 دره‌فشی دره‌خشانیه، نیوه‌شه‌وی تاره (۱)
 به‌و زولف و موژه‌ت مه‌مکووژه هه‌رده‌م به‌جه‌فاین
 جارئی له‌ته‌نافم مه‌ده، سه‌د جار له‌قه‌ناره (۲)
 تیری موژه‌کەت قاتله هه‌رده‌م به‌به‌لاینی
 دایم له‌دلی خه‌سته‌دلان پیکی، چوماره
 سووتاو و بریندارم و سه‌ودایی و مه‌ستم
 به‌و په‌رجه‌م و نه‌گریجه‌و و به‌و چاوه‌خوماره
 نه‌و خاله له‌سه‌ر لیوته‌جانا، چی‌یه‌فه‌رموو!
 جیی ماچی له‌بی «تاهیر» ه‌نیشانه‌بی پاره (۳)

۱ - دره‌فش: نالا، جه‌نگاوهرانی قه‌دیم کاتی ئه‌رویشن بو‌شه‌ر و سه‌ربازان له‌سه‌ر
 شانیان داده‌نا و ئه‌رژایه‌سه‌ری کۆلیان، به‌تایبه‌ت له‌کاتی نیوه‌شه‌واندا هێرشیان ده‌برده
 سه‌ر دوژمن و ده‌شه‌کایه‌وه و دلی دوژمنی ده‌له‌رزاند.

۲ - ته‌ناف و سه‌داره له‌گه‌ل قه‌ناره‌فه‌رقی هه‌یه، ته‌ناف حلقه‌یه که‌ملی تاوانباری
 پیوه‌نه‌کن، به‌لام قه‌ناره‌ئه‌و چه‌نگه‌که‌یه‌وه کوو قولابی ماسی که‌قه‌ساب گوشتی پیوه
 نه‌کن. شه‌هیدی نهمر و هاووریکانی خوالی خو‌شبوو شیخ سه‌عیدی پیران له‌لایه‌ن
 که‌مال مسته‌فای تاوانباره‌وه به‌قه‌ناره‌شه‌هیدکران، شه‌و و روژیک به‌سه‌ر قه‌ناره‌وه
 بوون پاشان گیانی پاکیان فیدای سه‌ربه‌رزی کورد و کوردستان کرد.

۳ - مه‌به‌ستی شاعیر نه‌وه‌یه که‌هینده‌تونند پار «پاره‌که» ماچم کردی و جینگاکه‌ی

غەزەلی ژمارە - ۳-

دَلْ نەخۆشی دەردی هیجرە، جانی جانانم وەرە (۱)
 لەت لەتە جەرگ و هەناوم، ماھی تابانم وەرە
 عیللەتی دەرد و شەفاکەم وا بە لێوی شە ککەرت
 مایەیی ژین و حەیاتم، دەرد و دەرمانم وەرە
 سەد شوکر دوبارە جەژنە، وەختی عەیش و شادیە
 بۆ بە لاگەردانی بالات، قوچی قوربانم وەرە
 دلبەرەیی قەدەرە دەری بی رهحمە کەیی بەدبەختە کەم
 دَلْ رفینەیی شوخە کەیی بی عەهد و پەیمانم وەرە
 نازەنینهیی سوخمە ئالەیی دیدەمەستەیی کەچ کولاه (۲)
 گولەوزارەیی شوخ و شەنگەیی شاھی خوبانم وەرە

رەش بوەتەو ئەمسالیش جیگا کەیی دیارە و بوو تە نیشانە.

۱ - سەبید علی ئەسغەری کوردستانی ئەم شیعەرەیی کردووە بە گۆرانی.

۲ - کلاو لاریان کەچ کولاه، زۆرتر کچان بۆ سەرنج راکشانیی کور کلاووە کە بیان لار لە سەریان دادەنا. ئەم مۆدەش لە چەرخیی نۆز دەهەمدا لە پاریس و لەندەن باو بوو، ژنی ناپیلتونی سێهەم ئیمپراتوری فەرانسە ئەم مۆدەیی لە پاریس رەواج داو و کچانیش لاسایان دە کردووە و زۆریش لێیان دەهات. لە کوردستانیش کچی گەورە مالان لە سەر جل و بەرگی کوردی کلاوئیکی جوانیان لە سەر ئەناکە پێیان ئە گوت کلاو زەر.

خانه ویرانم له دووریت، ره هزه نی ئیمان و دل
 زینه تی به زم و سروورم، شه معی دیوانم و هره
 چونکه سایه ی چه تری زولفت دوور له فه رقی فه رقه
 سینه پر خوین و زوو خاوم، دل په ریشانم و هره
 دوور له بالای نه ونه مامت زامی جه رگم تازه یه
 وه ک عه رب سه دجار ده خيله ک، زوو به لوقمانم و هره (۱)
 کهس نیه سابت قه ده م وه ک من له داوی ئه شقدا
 بو سوپاهی غه مزه کانت مه ردی مه دیدانم و هره
 گه ره ده پرسى حاله تی من بو فیراقت پیت بلیم؟
 هه ره وه کوو «تاهیر» هه میشه دیده گریانم و هره

* * *

۱ - ئامان و ده خیلی عه رب زور مه شهووره، کاتی ده پارینه وه دلی خه لکی ده کهن
 به که باب، له کاتی راهرینی ۱۹۹۱ی کوردستانی ژیر ده سه لانی عیراق بو به عسی
 کوشتن و توله سندن، خه لک قوئی هه لمالیوو به لام به «ده خيله ک» وه ها ده پارانه وه
 که خه لکی رابردوی له بیر ده چوه وه و ده یان به خشین، له شه ری عیراق و ئیرانیش
 دیله کان زوریان به «ده خيله ک» خوین رزگار و ده رباز ده کرد و ئیرانی به کان وازیان
 لی ده هینان و ده یان به خشین، به لام له کاتی ده سه لاتداریدا جوئی ترن، بی ره حم و...

غزلی ژماره - ۴ -

دل له هیجرت وا له خه م دا ماهی که نعانم وهره (۱)
 زه خمه جه رگم بو فیراقت زوو به لوقمانم وهره
 سهد ته ییب هات و عهلاجی ئەم برینانه ی نه کرد
 تو عهلاجی زه خمه که م که، سا به ئامانم وهره (۲)
 گهر ده زانی چهن په شیوه حاله که م بو دیده نت
 سهد ئەوه و نده ی زولفه کانت دل په ریشانم وهره
 لوتف و تانه ی تو له لای من هه ردوو یه ک ره حمه ته
 که عبه که چ نابین، له بهر لومه ی ره قییانم وهره
 هه رکه سی هات و به تیری غه مزه که ت سهد پاره بوو
 که س نیه وه ک من حه ریفه ت، مه ردی مه یدانم وهره
 کافرا ده ردی فیراقت وا له جه رگم کاریه
 سا بکه ره حمی به حالم، ماهی تابانم وهره

---

۱ - ماه: مانگ. ماهی که نعان مه بهستی هه زره تی یوسفه.

۲ - هونه رمه ند سید علی ئەسغه ری کوردستانی زۆربه ی شیعره کانی تاهیر به گی کردوو به گۆرانی. ئەم شیعره یش یه کئی له وانه یه.

سه د که پرت ئیمپرو له دووریت خوئین له چاوم جاریه
 غه رقی ده ریای نه شکی خوئیم، شه مسی خوبانم وهره
 گاده گریم گاده سوو تیم کار و بارم زاریه (۱)
 زیوهری تاجی غه ریم، شاهی خوبانم وهره
 سینه نالان ههروه کوو بولبول له دووری گولشه نت
 سا به لوتفی بمدوینه، جانی جانانم وهره
 بهس جه فا بنوینه قوربان زولمی ناحق چانیه
 کافیش ره حمی بهسه، دهی، دین و ئیمانم وهره
 سووره تی بالات به دایم نه قشی قلبی زارمه
 ههروه کوو مه جنوون له نه شقت دیده گریانم وهره
 دیده مهستی شوخ و شهنگی نازه نینهی شاره زوور
 دل رفینی جه معی عالم، که بکی کوهانم وهره (۲)
 دل له دووریت پر له خوینه شه معی دیوانی ئه من
 ههروه کوو «تاهیر» هه همیشه سینه بریانم وهره

۱ - وهفایی مه هابادی ده ئی:

گاده گریم گاده سوو تیم غه رقی ئاو و ئاورم

ئاخ له بهر به ختی سیا نازانم نه ز بوچ نامرم

۲ - مه بهستی که وی کئیوی به.

غزله‌لی ژماره - ۵.

تا به که ی قوربان بنالم من به ئیش و دهردهوه (۱)
 دهس به ئه ژنۆ قور به سهر دایم به ئاهی سهردهوه
 روژی ئه ووه ل بوو که زانیم من ئه بی دیوانه بم
 ئاشقی تو، نهوعی مه جنوون، وا به کیو و ههردهوه
 مهرحمهت که زوو برۆ قاسید بلئی دهردی دلم
 نازی پاپوچت ئه کیشم من به توژ و گهردهوه

۱ - ئەم هه‌لبه‌سته له گه‌ڵ شیعریکی «مصباح‌الدیوانی ئەدهب» دا به‌ناوی:

دڵ له‌حه‌سره‌ت غه‌مزه‌که‌ی دوونه‌رگسی پرخه‌وته‌وه
 وه‌ک خه‌می زولفته‌زیزم چوو به‌ رووتا که‌وته‌وه
 مه‌نعی سووتانم ئه‌که‌ن ئه‌مرۆ له‌ شه‌وقی روومه‌تی
 چۆن نه‌سووتیم من به‌ ئاگر ئه‌و به‌ باری نه‌وته‌وه

به‌هه‌له‌ چاپ کرابوو که‌ له‌م دیوانه‌ ده‌رمان هه‌تا، مه‌علوم نییه‌ چلۆن هاتوته‌ ناو
 دیوانی تاهیر به‌ گه‌وه. هه‌م سه‌بکی شیعره‌ که‌ دیاره‌ هی کێ به‌ هه‌م قافیه‌ و وه‌زنیسه‌ یه‌ک
 ناگرنه‌وه‌ مه‌لا ره‌سوولی ئه‌دیبه‌ش ته‌خمینیکی له‌ سه‌ری داوه‌ و شیعره‌ که‌ی میسباحی
 ئه‌ده‌بی ته‌خمیس نه‌کردوو و ده‌ره‌یناوه‌، ئەم هه‌له‌ ده‌یان سا‌له‌ ساخ نه‌کراوه‌ ته‌وه‌ و به‌
 ناوی تاهیر به‌ گه‌وه‌ خویندراوه‌.

من که پشتوانی بالآو و بو سه چینی کولمه تم
 چی ده که م ناخر له سه یری باخ و بهی، بهم دهرده وه
 ههروه کو و قهوس و قهزهح با دهس له گهردن دانشین (۱)
 تو به سوخمه ی ئال و سهوز و من به رهنگی زهرده وه
 به ک نه فهس چاکی نه هیئا که عبه ته ینی به خته که م
 شهش دهرم گیراوه داماوم به دهستی نه رده وه
 ئیلتیماسی «تاهیر» ی بیچاره قهه سوودی نی یه
 تو که دایم شه پرفروشی به و دلّه ی وه ک به رده وه

* * *

---

۱ - قهوس و قهزهح، جه و ته وانه یان رهنگین که مان که له به هاران پاش باران خوئی
 دیاری ئهدات و زور جوانه. ده لئی نه گه ر تو به رهنگی سهوز و سوور و من به رهنگی
 زهردی روخسارمه وه پیکه وه دانشین وه کو و قهوس و قهزهح دیارین.

غەزەلی ژمارە - ۶ -

مەمکوژە جانا بە هیچران، ئەهی جەفاکارم وەرە
 تاب و تاقەت چوو بە جاری یاری خەم خوارم وەرە
 بۆچ ئەوەندە ئارەزووت بۆ قەتلی ئەم بیچارەزار
 کوشتنی ئاشق دریغ مەفەرموو، سەردارم وەرە
 بولبولی زارم دەنالم، قەقنەسم ئاگر بە جان (۱)
 گا دە گریم، گا دە سووتیم، یاری غەددارم وەرە (۲)
 خالی کوئمت هەر وە کوو فلفل ئەسووتینی دلم (۳)
 کەس نیە دەردم دەواکا، تۆ بە هاوارم وەرە
 دل لە دووریت ئاگری گرت بەسێه یاری نازەنین
 تۆی عەلاجی دەردی «تاهیر» زوو بە هاوارم وەرە

۱ - قەقنەس: مەلێکە کاتێ هێلکە دە کا بۆ ئەو هی جوو جکە کانی هەلێنی خۆی
 دەسووتینی و دەبی بە خەلووز و پاشان جوو جکە کانی دینه دنیا.

۲ - دیارە وەفایی مەهابادی زۆر کاری لە سەر شیعەرە کانی تاهیر بە گەدا کردوو.

۳ - فلفل: بیبار. شاعیری بە ناویانگی تیران قەسابی خوراسانی دەئی:

خال محبوبان سیاہ و دانەهی فلفل سیاہ هردو جان سوزند، اما این کجا و آن کجا

یانی: خالی خوێشەویستان رەشە و دانەهی بیاریش رەش، هەردوکیان سووتینەری

گیانن بەلام ئەم لە کوئی و ئەو لە کوئی.

غزله‌لی ژماره - ۷ -

تسیری خه مزه‌ی چاوه کانت و له جه رگم کاریه
 ئیسته نه شکم و ا به خور دئی، ره‌نگه که‌ی گولناریه (۱)
 نه‌فسی سه‌رکه‌ش، چهند روژی گهر جیهانت رام بیی
 دل نه‌گهر خوش‌که‌ی به‌خوت، بی‌عاری‌یه، به‌م «عاریه»
 گول نه‌گهر هات، خوی موقایل کا به‌تو، لئی ناگرم
 هه‌رزه‌گو‌یه و بی‌وه‌فایه، دولبه‌ری بازاریه
 ناشکی قوربان دلم، هه‌رگیز له‌بهر جه‌وری ره‌قیب
 عاده‌تی نه‌و دائیمه‌ن هه‌ر فیتنه‌و و به‌دکاریه
 لیم‌گه‌رین ته‌نه‌ان‌شینی کونجی خه‌م بم نه‌ی ره‌قیب
 ده‌رده‌که‌ی من ده‌ردی نه‌شقه و زور‌گران و ساریه
 زاهیدی خودین که‌ه‌یوانه له‌وادى نه‌شقدان
 ریشه‌که‌ی پان و درئی‌ری ره‌شمه‌و و هه‌وساریه

۱ - نه‌م شیوه دارشته زور ریئالیسمه و نیزیکه له حقیقه‌ت به‌راستی تاهیر به‌گ زور
 شتی له ریئالیسم زانیوه، عه‌بدو‌للا گوران شاعیری نوی خواز و ریئالیسم ده‌لی:
 قزکالی لیو ئالی پرشنگی نیگا‌کال نه‌ی که‌ه‌ جوانه که‌ی سه‌رگو‌نا نه‌ختی ئال

سه بر و هوش و روحی بردم هه ر به جارئ ئیسته کهش
 هیچ نه ما کاری به من، په یکاریه به م کاریه
 جارئ ناپرسی له حالی من مه گه ر نازانی تو
 زار و بیزار و نه زارم کاری من هه ر زاریه
 تازه زانیومه له سه ر دینی مه سیحایه نیگار
 په رچه می عه ینی سه لیه زولفه که ی ره شماریه (۱)
 تاقه تی شیعی نه ماوه هیچ له به ر نه ج و فیراق
 ئه م که لاهه گه ر بلنی «تاهیر» له به ر بیعاریه

* * *

---

۱ - سه لیب: هه ر ئه و خاچه په که کچانی پاریس پاش شهری په که می جیهانی زولفیان
 وه کوو سه لیب کردبوویان به مؤد و ئیستاش هه ر باوی ماوه، جا نازانم تاهیره گه له
 کوئی په وه ئه مه ی زانیوه، ئایا ئه و شیوه مؤده هاتبیته کوردستان یان له جیگایه کی ترا
 دیتوو په.

غزلی ژماره - ۸.

دنيا كه هموو له حزه به مه عشووقی كه سیکه (۱)
 بنواره كه چهن قه حبه، چ كونه تهره سیکه
 تی فکره وه كوو كه لیبی نیهان گیری زه مانه
 نه بنائی جیهان یه ك به یه کی، سه گمه گه سیکه
 عالم هموو وه ك تهره، تهمهع دانه، نه مهل داو
 سه ییادی نه جهل، ساحه تی دونیا قه فه سیکه (۲)

۱ - له پهندی پیشینانا ده ئین: ئەم دونیا وه كو چۆپی وایه ههر دهم وا به دهست
 كه سیکه وه، لیره دا تاهیر به گك ته شیبهی کردوو به ژنی خراب كه ههر كات و سات له
 گه ل یه كیکه وه وه فای بو كه س نییه. جا نازانم بوچی تاهیر به گك كه له به ماله یه کی خاوه
 شكۆ و ده سه لاتدار و ده وه له مه ندا بووه و هموو شتیکی له بهرده ستدا بووه هینده
 نه چه سپاوه به دونیا و ته نانهت حكومه تی سه ید سادقیشی كه له لایه ن بایه وه پتی دراوه
 نه ی وسته. جا زۆر تر ده وه له مه ندان ده چه سپن به دونیا وه و دلایان به م دونیا خو شه
 به لام تاهیر به گك وا نه بووه.

۲ - تاهیر به گك بیرى فله سفی هه بووه بۆیه ئاوه ها له دونیا بیر ده كاته وه، نهو شیعره
 بهر زانه ی كه بو ناری و بابی نووسیوه پری بووه له پرسیاری فله سفی به لام نه جهل
 مه ودا ی نه داوه زۆر تر له م باره وه بروات، جا له به ماله یه کی ده سه لاتدار كه سیتیکی
 وه ك تاهیر به گك گوشه نشین بوچی؟

له م حوجره یی شەش گوڤه که ریی مه عبه ری عامه
 یارەب چیه هەر کەس بە هەوا و هەوه سینکه
 سەد قافلە رابورد و ئەتۆ غافلێ ئەی دڵ
 گوئی بگره له هەر لایێ که نالە ی جهره سینکه (۱)
 شادی و خەم و ئەندوو و چیه رەنج و ئەلیمه
 ئیقبال و زه و الیش به خوا هەر نه فه سینکه
 «تاهیر» مه به ئازورده، زه مان عاده تی جهوره (۲)
 دنیا که هه موو روژی ژنی بوله وه سینکه (۳)

* * *

-
- ۱ - جهره س: زه نگۆله، قافلە چیان بو ئەوهی کاروانیانی دیکه ئاگادار بکه نه وه و پیتی
 بزانی زه نگۆله ییکیان له مل و شتر یان ئەسپه که بیان ته کرد و له دووره وه دهنگی ده هات.
 ۲ - نالی پارچه شیعریکی هه یه به م شیوه یه ده ست پتی ده کا:
 شه هات و ئەمن مهستی خه یالاتی که سینکم مه شغوولی نه فه س گرتنی موشکین نه فه سینکم
 ۳ - بوله وه س: ئەو که سه ی که هه وا و هه وه سی زۆره و هەر ماوه یه ک ژنی دیتی و
 دوایی لیتی جو داده بیته وه و دوباره ژنی دیکه دیتی. ژنیش هه یه هەر ماوه ییک میردی
 ده کا، کاترین مه له که ی رووسیە ده لێن هه موو شه وی ژنی که سینک بوو، بو ئەوهی
 که سی پتی نه زانی به یانی ده یکوشت، هه روه ها پادشای داستانی هه زار و یه ک شه ویش
 هه مان کاری ده کرد، بۆیه شاعیر لیره بروای به مانه وهی له م دنیا نی به.

غزه لی ژماره - ۹ -

فیدای روخساری ئالت بم ئەلئی خورشیدی تابانه
 به لاگهردانی بالآت بم وه کوو شمشادی بوستانه
 له سایه ی تیغی ئەبرۆی تو، له روژی حەشردا جانا
 بیحه مدیلا حیسابی من له گەلّ جهمعی شهیدانه (۱)
 ده زانی بوچی مه سروورم، ئیشاره ی کردمی دولبه ر
 وتی حازر به بو کوشتن به یانی جهژنی قوربانه (۲)
 له ئاهم گهر بسووتی ئاسمان باوهر بکه ن ئەمشه و
 ئیتر یاران، چ باکیکم له سه ردی فه سلّی زستانه

---

 ۱ - مه ستوره ی کوردستانی ده لئی:

له کوشتن گهردنت ئازاد ده کهم گهر بینه سه ره قه برم
 به روژی جومعه بمتیزی له لای جهمعی شهیدانت
 که سنی تو کوشتیبت روژی حەشرا زه حه متی ناده ن
 نه گهر وه که من له ئەم دونیا به سووتایی له هيجرات

۲ - مه حوی ده لئی:

که دادی یه ئسی خوّمم برده لا، ئەم عارفه توند بوو
 وتی ئاخه سه بینه جهژنه خوینی تو له پنی ده گرم.

که زولفی عاریزی پوڻی وتم یارہب چ سرپرئیکه
 له لایئ زولمه تی کوفره، له لایئ نووری ئیمانہ
 دہ بی کاو ل بی مولکی دل بہ تاراجی سوپاہی خہم
 ہہ تا شاہہ نشہ ہی ئیشقت له ویدا میسلی سولتانہ
 بہ دەس بادی سہ با چونکہ پہ شیوہ نہ زمی زولفہ ینت
 منی چارہ سیا بویہ ہہ موو نہ زمم پہ ریشانہ (۱)
 مہ کہن تیماری زہ خمی جہرگی «تاهیر» ئہی تہ ییب ئاخر
 بزائن با، له حہ شرا ئہ و شہ ہیدی تیری موژگانہ

* * *

---

۱ - نالی دہ لئ:

پہ شیواوہ لہ بہر پہ چہم پہ شیوان

مہ کہن مہ نعی پہ شیوی دل کہ ئہ مشہو

غزه لی ژماره - ۱۰ -

ئە ی پەرتەوی رەنگت وە کوو رەنگی هەمە رەنگە
 خاڵت بە مەسەل زولفی سیاht، شەو ه زەنگە
 بەزم و تەرەب ئامادە یە، ساقی مە ی فەر موو
 دەنگی دەف و نالە ی نە ی و ئاوازە یی چەنگە
 لێوت کە وە کوو لە علی بە دە خشانە بە ئالی (۱)
 گەنجوور و نگە هبانی دەهان و دەمی تەنگە
 تابووری موژانت لە گەل ئە گریجە بە رابەر
 وە ستاوه ئە ئی لە شکری ژاپۆن و فەرەنگە (۲)
 سەد نامی خودا بی لە دوو بوستانی ئەنارت (۳)
 گرد و شلک و نازک و پەرچنگ و قەشەنگە

۱ - بە دە خشان: ناوچە ییکە لە ئەفغانستان کە بەردی لە علی هە یە و زۆر بە ی شاعیران ناوی ئە بن.

۲ - مە بەستی شەری روسیە و ژاپۆنە کە لە سالی ۱۹۰۵ ی ز پێش شەری بە کەمی جیهانی رووی دا و لەو شەرەدا ژاپۆن سەرکەوت.

۳ - بوستان: مەمک، ئەنار: هەنار لێرەدا شاعیر مەمکی بە هەنار شو بەاندووە. لە ئە دە بی کوردیدا بە پرتە قالی و سێو و لیمو و بە هی تەشیە کراوە.

بو باری خه مت گهر به ده نم سسته مه ره نجه (۱)
 پیکراوی موژهی تو به نه کوژراوی تهنه نجه
 سه رگه شته و و ئاشوفته بی ئه شقم وه کوو فه رهاد
 کیوم به دل و سینه و سه ر، په نجه قوله نجه
 چاوت به مه سه ل ئافه تی دلها به وه لیکن
 بوچ وایه که ئه بروی که چت مه یلی وه جه نجه
 له م روژه که رووم خسته به ری پی یو وتی پیم (۲)
 ئه ی ئه بله هه، که ی مالشی ئاوینه به سه نجه؟ (۳)
 مه نعی مه که «تاهیر» که ئه گهر مات و خه موشه
 دیوانه بی رووی تو به نه مهستی مه ی و به نجه (۴)

* * *

-
- ۱ - ماموستا سه جادی له میژووی ئه ده بی کوردی لاپه ره ی ۴۷۸ ئه م دیره ی ئاوا
 هیناوه: «سهیدی دلی من خه سته و خوینینه به قوربان»
- ۲ - «عاجز بوو که رووم خسته به ری پی و وتی پیم». ماموستا سه جادی هه مان لاپه ره.
- ۳ - یانی وتی دلی من وه کوو به رده و دلی توو وه کوو ئاوینه به یه ک ناگر نه وه.
- ۴ - به نجه: جو ره نه شه جاتیکه وه کوو ته ری اک و حه شیش، سه رخوشی دینی.
- ههروه ها ماموستا سه جادی له میژووی ئه ده بی کوردیدا وای نوو سیوه:
- دیوانه بی روی تو به، نه شیت و نه ئه به نجه.

پرسیار نیکی «تاهیر به گی» له مه لاکا که حه مه ی ییلوو (۱) «ناری»

غزه لئ زماره - ۱۱ -

خودا عه دلی له لای عارف عه یانه
 به حه قهت ئیمه گه لله یین، ئه و شوانه !
 له بهرچی وامه ری خوئی مهردی چوپان ؟
 به دهستی خوئی ئه خاته بهر نیشانه (۲)

* * *

ئه گهر موئمین به حه قهت دوستی حه قهن ؟
 چی به حیکمهت زه لیلی رووسیانه ؟
 موقه ددهر بوو که گه ندوم بئ به رزقی
 له ئادهم بوو ده بئ بگری به هانه ؟

۱ - ئه م شیعره مان له دیوانی ناری چاپی ۱۹۸۴ ی ز له ئاماده کردنی کاکه ی فه للاح
 ده ره ئناوه .

۲ - ئه مه پیشانده ری ئه وه به که تاهیر به گی میشکی پر بووه له م پرسیارانه .

که تیرئه ندازی چابوک دل بیکی!
 قه باحت که ی له سهر حه لقه ی که وانه؟
 که نه و روخساری دل بیئته پیشو
 نه سبی بولبولان داد و فوغانه
 * * *

له روژی خوئی عه مه ل قسمت کراوه
 له بهرچی توده لئی فیعلی خو مانه؟
 که و ابو و ناگری دوزه خ له بو مان!
 چ لازم دی بکیشتی وا زه بانه؟
 * * *

نه گهر خه لقه له بو مان ئیختیاری
 له بهرچی به ک بچووک و به ک که لانه
 به کی بو پاره نانی جان فروشه
 به کی حه ققی نیه شاهی جیهانه
 * * *

به کی سولتانی قه سری زه رنیگاره
 به کی بی جیگه و و بی خان و مانه
 به کی دایم خه ریکی عه یش و نوشه
 به کی کوژراوی شمشیری ده بانه

یه کی قاروونی ده ولت هم عینانه
یه کی موحتاجی سککه ی یه ک قرانه (۱)

ولامی «ناری» بو «تاهیر به گی» (۲)

غه زه لی ژماره - ۱۲ -

سوئالت ئه ی سوخن سه نجی زه مانه (۳)
ئه ساسی عیجز و ته شویش و مه لانه
حه قیقه ت قسه تی ئه حوالی عالم
ده لیلی زه بت و ئه حکامی نیه انه

* * *

---

۱ - بیرری فه لسه فی و پیشکه و توانه ی تاهیر به گی له م شیعره دا روون ده بیته وه.
۲ - ئه م شیعره ش له دیوانی ناری چاپی ۱۹۸۴ ی ز له ناماده کردنی کاکه ی فه للاح
دهرمانه یئاوه.

۳ - ئایا ئه م ولامه تاهیر به گی زانا و روونا کبیری رازی کردووه ؟ !!!

که سنی عارف به حوکمی پادشایه!
 که مه حرهم بی به رازی خوسره وانه!
 وه لی مه جبووره فیکرم بوّ جه وابت
 نه گهر چی عاجزی ده وری زه مانه

* * *

تهریقی «لَأَسْلِمَ» بانه میننی
 نه یته به حس و گالهی مازووانه
 به لی عه دلی خودا وه ک میهری نه نوه
 له لای نه هلی به صیرهت بی گومانه

* * *

وه کوو سه مع و به صدر عیلم و حه یاتی
 که لامی قودرهت و ذاتی عه یانه
 له به ینی که سبی عه بد و خه لقی خالیق
 ته فاوت وه ک زه مین تا ئاسمانه

* * *

که که سبی مه صدر و حوسن و قه باحت
 قه باحت وه سفی که سبی عاصی یانه
 خوا بی نه قسه، وه سفی زات و خولقی
 به نه حسدن خولقه مه شهووری جیهانه

به لئی حهق راعیه و گه لله خه لایق
عیادهت روئن و شیر و تووکیانه (۱)
په زی بی فهرع و په شمه و عه برهش و لهر
سزوارای سه گی یونانیانه
* * *

که سی لادا له جیلوهی حوسنی ئیشقی
ئه کیئی ئیشی نه شتهر بولبولانه
نیه نه قسی و زه لیلی دهستی رووسی
جهزای زیللهت که قه سری حوریانه
* * *

ته ماشاکه له بو ته علیمی عیرفان
فه لاقهی کورد ده که ن ئه م رومی یانه (۲)

۱ - مه بهستی کولک و مووی مه و مالاته.

۲ - مه بهستی رومی رۆژه لاته واته «شرقی» «قوسته نیه» ئیستامبولی ئیستا پاته ختی پیشووی ترکیه که له سالی ۱۴۵۳ی زاینی به دهستی سولتان موحه ممدی فاتیح سولتانی عوسمانی گیرا و ریتسانس له و کاته وه له فلورانس ئیتالیا و اتا رومی رۆژناوا «غربی» دهستی پی کرد. پاش روخانی رومی رۆژه لات و دهسه لاتداریتی عوسمانی، زۆر بهی خه لکی ناچه کانی دیکه ی سه ربه ئه م ئیمپراتوریه، ئیستامبولیان به روم ناو ئه برد.

جه هه نه م باله جو شا بی جه هه نه م
جه بی می بو گرو هی موئمینانه

* * *

به موئمین چی، سه قهر، دوزه خ، جه هه نه م
مه قامی رووسیان و رووسیانه (۱)

* * *

---

۱ - نه م دوو وشه ی رووسیان و رووسیانه «جیناس» مه بهستی به که م رووسیه، وه نه وانه ی که خه لکی رووسن، مه بهستی دووه م، روو ره شییه. لیره دا بو مان روون نه بیته وه که رووسیه ی تزاری و کومونست نه وهنده بو کورد خراب بوون ته نانه ت رویشتوو ته تیو نه ده بیاتی کورده وه. ئیستایش پیاوان و ژنانی به ته من نه گه ر که سیکی فیعلی خراب لی سه ر بدات پیی ده لین رووسی.

« پیتی - یی - »

غەزەلی ژمارە - ۱ -

چه مەن یە ک بارە خامۆشە خرۆشی بولبولان، بابئی
 دل ئە مەرۆمات و مەدھۆشە خوا فەسلی گولان بابئی
 ئە گەر مە یلت لە سەرمانە چ حاجەت ئایی حە یوانە
 لە لیبوی لە علی جانانە حە یاتی جاویدان، بابئی
 نە ماوہ حالەت و ژینم لە دەس چوو روچی شیرینم
 رە فیقان بین بکەن شینم سەدای گریه و فوغان، بابئی
 ئە سیری تاری گیسو وتم هیلاکی چاوی جادو وتم
 شە هیدی تیغی ئە برووتم دە سا عیسی زە مان، بابئی
 بیحە مدیلا گولئی رە عنا، شکاندی رە ونە قی لە یلا
 بلین مە جنوونە کە ی شە یدا رە ئیسی ئاشقان، بابئی
 زە مانە بە زمی رندانە بە دە ساقی بە پە یمانە
 لە بەر تە عزیمی مە یخانە بلین پیری موغان، بابئی
 ئە لا ئە ی ئاشقی مە دھۆش وە کوو «تاهیر» مە بە خامۆش
 لە بەر سوۆزی دلی پەرچۆش، نە وایی مو تریان، بابئی

* * *

غزه لی ژماره ۲ -

له دهوری پیری مه یخانه، سه دایی موتربان با بی
 له تاریکی شهبی هیجران، چرای ده فعی خه مان با بی
 له ناو به زمی حه ریفاندا، له زومره ی به زمی رهناندا
 له نالینی غه ریباندا، دهوای دهردی دلان با بی
 له بهر ناله ی حه زینی من، له بهر شین و گرینی من
 له بهر دهردی برینی من، نه سیمی هم زه بان با بی
 غولامی سه روی بالاتم، نه سیری زولفی تاتام
 شه هیدی چاوی شه هلاتم، قرانی ناشقان با بی
 له هیجرانی خه زان تاکه ی، به ئومیدی گولان تاکه ی
 له نه غمه ی بولبولان تاکه ی، خوا فه سلّی گولان با بی
 زه مانه به زمی رهنانده، بده ساقی به په یمانه
 له بهر ته عزیمی مه یخانه، بلّین پیری موغان با بی
 نه ماوه حاله ت و ژینم، له دهس چوور وّوحی شیرینم
 ره فیقان بین بکن شینم، سه دای گریه و فوغان با بی
 که «تاهیر» قور به سه ر ماوه، سه راپا غه رقی خویناوه
 نه لّین دووباره کوژراوه، ته بییی حازقان با بی

غزه لی ژماره - ۳-

موقه ددهر گهر نه بی ناخر له میهری مه هروخانم چی
 له ناله نالی نیوهی شهو له ماهی به ره یانم چی
 نیشانهی ئیفیتخاری من له سینهم داخی هیجرانه
 برؤ ئهی ناسحی موشفیق له روتبه و یا نیشانم چی
 غه ره ز و ابو مو قایل کم له گه ل گول ره نگی رو خسارت
 وه گهر نه بی قه دی سه روت له سه یری گولستانم چی
 که من میحرابی نه برؤی تو مه قامی سوجه گاهم بی
 ئیتر وه ک زاهیدی خودین له مه وعیدی جینانم چی
 شهوم وه ک رؤزی روونا که له شوعلهی روومه تی ئالت
 به لئ یه کباره با ون بی، له ماهی ئاسمانم چی
 به نه یره نگی فه له ک جانا له دلما دهر نه چوو میهرت
 که من یه ک ره نگ و یه ک نه وعم له ته بدیلی زه مانم چی
 به من قهت نادری ته فسیری ئایاتی سه ری کولمت
 گرانه «تاهیر» ا بو من له ته عریف و به یانم چی

غزه لی ژماره - ۴ -

عیلاجی دهردی ئیشقی خونچه ی لیوی شه ککه رباری (۱)
 گول و شه ککه ر ده بارینئ به حه ققهت نوتقی گو فتاری
 فه له ک زانی که ده شکئ ره ونه قی بازاری مانگ و خور
 شکاندی په نجه که م تا من نه نووسم وه سفی رو خساری
 به غه مزه ی نیم نیگاهی سه د دلی بی چاره مه جووسه
 له بابل خویندوو یه نه فسوون دوو چاوی بیچوو ه عه یاری
 به شو عله ی شه معی رو خساری ده سووتئ دل وه کوو قه قنه س
 وتم په روانه یه، یاره ب نیه وا بانگ و هاواری (۲)
 وه کوو یوسف نه گهرچی موشته ری وه ستاوه سه ف ده رسه ف (۳)
 وه کوو «تاهیر» نیه نه مرو به جان و دل خه ریداری

-
- ۱ - تاهیر به گک نه م هه لبه سته ی کاتئ ووتوه که ده چیئ بو راو و له کاتی راودا
 په نجه ییکی وه بهر گولله ی تفهنگه که ی ده که وی و بریندار ده بیئ.
- ۲ - په پوله یان په روانه: نه وه ند نه وینداری شه مه کاتئ که به ده وریدا ده گهرئ و
 خوی نزدیک ده کاته وه تا کوو نه سووتئ و هیچ ده نگیکی لیوه ناییت، تاهیر به گک لیره دا
 دلی خوی به نه و په روانه ته شبیه نه کا ده سووتئ و هیچ ده نگک ناکات.
- ۳ - حه زره تی یوسف هینده جوان چاک بووه ژنان و کچانی میسر بو ته ماشای به
 سه ف راده وستان.

غزہ لی ژمارہ - ۵۔

سەد کە پاشای، (۱) حەز بکە ی ھەر جۆر موکافاتم ئە دە ی (۲)
 مەن قسە ی حەق ھەر ئە کە م سا چۆن مو جازاتم ئە دە ی
 مەن بە تەختی خوسرە و و جامی جیھانی تی ئە گە م (۳)
 تۆ بە مە ئموور و ئیعانە ی دۆم و خە راتم ئە کە ی
 «مەن بە سە د میننەت لە نە حلی لئوی یاری خۆم ئە خۆم (۴)
 تۆ بە شاگردی دوکانی مەر و قە و نانم ئە کە ی
 مەن رەزا نابم بە نانی گە ندومی ئادە م فە ریب
 تۆ ئومیدی کوورە خانە ی نانە و اخانم ئە کە ی»

-
- ۱ - پاشا: مەبەستی وەسمان پاشای جافە، بابی تاهیربە گی جاف.
 ۲ - تاهیربە گە ئەم ھەلبەستە ی لە ولایمی باوکی دا نووسیو، کە داوای لێ کردوو
 پچیی بۆ سەید سادق و لەوئێ بیئە حاکم. بەلام تاهیربە گە پێی خۆش نەبوو و بەم
 ھەلبەستە کە بۆی ناردوو بەتێ نارەزایی خۆی دەربریو.
 ۳ - دەلێ مەن دەزانم وە کوو خەسرە و پەرویز پادشای تیران حکومەت بکەم بەلام
 قبوولی ناکەم.
 ۴ - ئەم دوو بەیتە لە گە ئ ئەوانی تر دا ریک ناکەون، ھەرچی ھەولمان دا بۆمان ساغ
 نە کرایو.

من له شاهى خواوهنى فيل و عهلهم پهروام نيه
 توبه ژر دهستى پياده و نه سپه وه (۱) ماتم نه كهى
 فى المقل من موسليم ده عواى موسلمانيم هه يه
 تو حه والهى مه سته لهى ئينجيل و ته و راتم نه كهى (۲)
 نه زم و نه سرى «تاهير» ئيمرو بوته نه و رادى زبان (۳)
 تازه دى فيرى قه سیده و شيعر و نه ياتم نه كهى

* * *

۱ - چهند موره بيکن له يارى شه تره نج.

۲ - يانئ شتى كه من پيم خوش نى به تو نه ته وئى به سه رى منا داي سه پينى. مه به ستى
 حوكمدارى سه يد ساديقه كه دوور بوه له نه نديشه ي تاهير به گك كه به سه ر خه لكا
 حكومت بكا نه و يش له و كاته كه برا له سه ر حكومت برائى خوئى ده كوشت به لام
 تاهير به گك خوئى لئى پاراستوه.

۳ - تاهير به گك ليره ده لئى: شيعر و نه سرى من بير و ره فتار و كاره كانم نه وه يه كه له
 سياسه تدابه شدارى نه كه م بو به بووه ته و پردى زمانى هه مو و كه س و خه لكى كر دووه ته
 شايبه ت و هه مو ان ده زانن من چه زم له حكومت نى به.

غزه لی ژماره - ۶ -

مه ربووته حه یاتم به بیاره و به دیاری (۱)
 خوزگه م به سه گی قاپه که ی قوتبی مه داری
 ئه م کاوله دونیا یه له نه و زیر و زه به ربی
 پاش ئه حمده دی موختار و ئه بووبه کر و سنی یاری (۲)
 فاروقی زه مان حه زره تی نائیبی شیخ عوسمان (۳)
 واسل بووبه ده رگاهی که ره م، ره حمه تی باری
 ئه م حوجره یه که جینی ته و افگه ی حه زره تی شیخه
 یه کسه ره هه موو ئه نواره چ سه قف و چ که ناری
 هه ره ده م بو ته وافی، جه معی مه له ک دین
 خالی نیه یه ک ئانی، نه حوجره و نه حه ساری

۱ - شیخ ره زای تاله بانی ده لئی:

مه ربووته حه یاتم به سوله یمانی و خاکی خوزگه م به سه گی قاپه که ی ئه حمده دی کاکی.

۲ - مه به سستی حه زره تی عوممه ر و عوسمان و علی یه «د - خ».

۳ - مه به سستی جینی نشینی شیخ عوسمانی یه که م شیخ عومهری بیاره به بابی شیخ
 عه لالدینی بیاره و باپیری شیخ عوسمانی دووه م «شیخ عوسمانی دورو» که له
 تورکیه کۆچی دوایی کرد.

ئەم حوجره له حەرەمدا تەوافى بۆنى بە ھەرگىز
 مەجموعى مەلائىكە ھەموو بۆتە زەوارى
 حاجى وەرە ئەم قاپىيە گەر تالىبى دىنى
 سەد حەج و دووسەد عومرە تەوافىكى مەزارى
 سەد شوكرى خوا لازمە بۆ جەمعى مورىدان
 خالى نىە جيگەيى، وەك ئابادى دىارى
 ئەى نەجمى ھونەر، مەزھەرى حەق و مەھ و خورشيد
 لازم نىە وەسەفت، لە ھەموو لاوہ دىيارى
 گەر تالىبى يارى سارووبكە خورشيد
 ئەى خالىدى بى چارە تۆ بەم دەردە دووچارى
 تا تۆزى دەرى قاپىە كەى نەيكە بە چاوت
 ئەم كىوہ كە كانى حەسەدە، ناكرى چارى
 فيكرت كە لە رىي بارى حەسەد رى رم و شىرە
 بى خواوہنە، بى رىگە، لە شەيتانە سوارى
 ئەى قافلە سالار، وەى ئافەتى مەھ و خورشيد
 تۆ مەرقدى گەيلانى و پىرانى بوخارى
 رەحمى بكە بەم «تاهير»ى بىچارەيى مسكين
 مەھجوورى دلى، وا لە دونىادا بىزارى

* * *

غزه لى ژماره - ۷-

ئەلا ئەى ئەقلى كۆتايىن ھە تاكەى مات و داماوى
 بە قەيدى نەفسى ئەممارە سەراسەر بۆچى بەسراوى
 خە يالى ھېچ و پووجت وا يە دەولەت ھەم ئەنانت بى
 حىسايىكە، كە موحتاجى نەسىبى دوو گەزە جاوى (۱)
 مەسەل دونيا يە صە ياد و ئە تۆش مورغىكى بى ھۆشى
 موقەيد بە بە يە ك دانە ھە تانە تاختە ناو داوى
 زەمانە ھەر وە كوو قەحبە ھەم ئاغۆشى ھە زارانە (۲)
 چ سوودىكى ھە يە بۆ تۆكە سەردانى لى ھە پىناوى
 مە بەستە دل بە دونيا «تاهير» ا بى سوودە بۆ ھە ركەس
 مە حالە ناگىرى بۆ تۆگورىز كە، سا لە گىژاوى

* * *

۱ - جاليرەدا بۆمان روون ئەبىتەو ھە كە تاهيره گى ھىندە خۆى نە بەسترونەو ھە بەم
 دنيا يە كە دەزانى ھەر وە كوو چۆبى يە و رۆژى كەسى دەبگىرى بە دەستەو ھە دوايى
 بە دوو گەزە كفنەو ھەم دنيا دەروا.

۲ - شىخ رەزاي تالەبانى دەلى:

ھەم رىگە يە تەقدىرى ئەزەل و ابوو كە ئىمە پامالى جەفابىن و رەقىب سەير و سەفاكا.

تیہہ لکیش — «تہ خمیس»

بیروزی مامؤستا ہیمن دہربارہی تیہہ لکیشی شاعیران

لہ سہر شیعیری شاعیرانی دیکہ.

جاریک لہ ورمی کوریکی دوستانہ مان بو شاعیری نہ مر مامؤستا ہیمن دانا و
لہ ناو پرسیارہ کاندا دہربارہی تہ خمیسی شاعیران لہ سہر شیعیری شاعیرانی دیکہ
پرسیاریکیان لی کرد پیش تہوہی مامؤستا و ہقسہ بیت بہ کئی وتی:
مامؤستا بہ بروای من ہہرکہ سینک تہ خمیس لہ سہر شیعیری شاعیریک بدات
وہ کوو تہوہ وایہ لہ سہر سفرہی تہو شاعیرہ نان بخوات. بہ لام مامؤستا
فہرموی:

چہند روژ لہ مہو پیش لہ مہاہاد مہلا غہفوری مہابادی «دہباغی» م بینی
تہ خمیسیکی لہ سہر شیعیریکی منا دابوو وتی مامؤستا پیت چوئہ؟ وتم بہ راستی
تہوہی من نہ متوانیبوو لہو شیعرہ دا دہری بیرم ہاتویتہ ناو دلحمہو و دہرت
بریوہ.!!! ئیستاش دہ لیم ہہرکہ سینک تہ خمیس لہ سہر شیعیری ہہر شاعیریک
بکات وہ کوو مہلہ وانیکی کارامہ بہ کہ چوو بیتہ ناو دلی تہو شاعیرہوہ و ہہر
شتیکی تیدا ماییت دہری بیئت.

پیچ خشته کی « نه دیب » له سه ره لبه ستی:

« قوربانی روخت بم که شکستی به قه مهردا »

کی دیتوویه وا حوسن و له تافهت له به شهردا
چاوت که هه موو غارهت و قه تلی له نه زهردا
قه تلی منی مه زلومی به یه ک غه مزه خه بهردا
« قوربانی روخت بم که شکستی به قه مهردا
حه یرانی له بت بم که ره واجی به شه ککهردا »

* * *

ئه مرۆ که له بهر خالی تو موسته غنی له میشکم
بو شاهیدی دهردی دلی شه یدا له بی ویشکم
چون هینده دهر وون پر خه م و خویناوی سرشکم
« هه رچه نده ده که م سه عی له بهر خوینی سریشکم
خاکتی نیه بیکه م به هه وهس گاهی به سهردا »

* * *

روژئیکی که رهم فه رموو له رووی لوتف و که مالآت
 تا بو به له دبی خال و خه تت بیمه موتالات
 سه یری قه مهر و له علی له بت که م قه د و بالآت
 «دل روویه قوربان له وجودم به خه یالات
 دایم له سه فه ر دایه ئه گهر چی له حه زه ردا»

* * *

تا وه سلئی له ئاوینه یی دل دی به ته فه ئول
 په روانه به روی شه معی نه ما تابی ته ئه ممول
 له و سه یلی خه مت نابئ ئه مانم به ته حه ممول
 «ناحوق نیه ناوه ستئ ئه گهر پردی ته حه ممول
 سیروانی سروشکم که ئه کا هاژه له سه ردا»

* * *

له و روژه وه رووی کرده چرای به زمی حه ریفان
 وا چاره یی من بوو وه ره قی زه ردی خه ریفان
 گهر نه ی بوو له بهر مه ستیه په روایی ئه سیفان
 «مه حفووز له بهر کوشتنی عوششاقی خه فیفان
 وه ختنئ که ده کا خه نه جهری تیژی به که مه ردا»

* * *

ناپرسی له بهر حیثمهت و ئیقبال و جه لالت
 له و کیوکه نی کوشته به ئومیدی وه سالت (۱)
 شیرینه به شهیدا ئه له م و ژه هری وه بالت
 «ئه ستیره هه موو مه حوه له نیو نووری جه مالت
 چون شه مسی روخی تو شه وی گیراوه به فهدا»

* * *

ئه ی بوئه له می من که تو لوقمانی ئه مینی
 شیرین ده هه ن و شوهره یی ئافاقی زه مینی
 جاری بلنی بیچاره «ئه دیب» بوچی حه زینی
 «مه یلی هه یه «تاهیر» که بپرسی له برینی
 له و دولبه ره پرسن که چ تیری له جگه ردا» (۲)

* * *

۱ - مه بهستی فهدادی کیوکه نه که بو گه یشتن به شیرین کیوی کون کرد.

۲ - ئه م ته خمیسه له گه ل شیعره که ی تاهیر به گا هیندی جیاوازی هه یه.

پنج خشته کی نه سعه د راستین « ژیان » له سهر هه لبه ستی:

« نه ماوه شاری بابل چاهی هارووت »

ژیانې گیانه چونه ئاشقی رووت
 هیلالی مانگی تابانه، دوو نه برووت
 دلی بردم شکه نجی بهرچه می مووت
 «نه ماوه شاری بابل چاهی هارووت
 له کوئی خویندویه نه فسوون چاوی جادووت»

* * *

بزته ده شوا گوناھی لایه قانت
 قهد و بالآته دار ان الحقائق
 چ خوشه نه شقی عوزرا و وامه قانت
 «ده لیبی توراوه قیبله ی ئاشقانت
 که نه مرو که چ بووه میحرابی نه برووت»

* * *

به هاری نه شقی بی بارانی ویشکم
 له شهوقی، شه فقی سووره سروشکم

خودا يا من له مه شقى ئە شقى ئە شقى ئە شكم
 «وہ كوو مہ رجانی ئالہ رہنگى ئە شكم
 له تاو روخسارى له عل و لئوى يا قووت»

* * *

له خونچہى لئوى تۆيہ جوانى جوانہ
 چ جوانہ پيکە نينت گيانى گيانہ
 ھەناسەت خوۋشە سروھى بەر بە يانہ
 «عەجەب سىرپىئى له ئە بروتا عە يانہ
 موخاليف پيکەون ھەم تاق و ھەم جووت»

* * *

ئە گەر چى گول له باخا نەرم ئە شنيا
 خەزان خزىا و گولئى روخسارى رنيا
 «ژيان» جوانى دەمىنى لئى بە تەنيا
 «وہرہ» تاهير» مەبەستە دل بە دنيا
 بە زاهير جوان و باتين، پير و فەرتووت»

* * *

پنج خسته کی « شیخ موحه ممه دی گولانی هه له بجه بی »

« هه ر چه نده ده میکه له خه ما غه رقه بی خوونم »

مه علومه له دونیا که به بی ره حله تی چوونم
 بی سوود و سه مه ر هه رچی هه یه فیل و فنوونم
 بو موسه تی که زاییه شاهیده، ره نگیی روونم
 «هه ر چه نده ده میکه له خه ما غه رقه بی خوونم
 هه رله حزه له دهس جه وری فه له ک مات و زه بوونم»

* * *

ئه وسه له ئه قل دا، نه بوو پیش که وتوو له فه وقم
 ئیستا له بیابانی جه هل ماتل و عه وقم
 سووتاوه به کبریتی (۱) جه فا خه رمه نی زه وقم
 «به سراوه به زنجیری ئه له م گه رده نی شه وقم
 مه شه ووره له نیو ئه هلی زه مان شووری جنوونم»

وه ختی که خه یالم له هه وای دابی فه رهنگ بوو
سه رکاسی سه دای چه غغانه وو به ربه ت و چه ننگ بوو (۱)
مه ستم له مهی و له قونیاغ و له به ننگ بوو
«نه لفی قه ده کهم راست وه کوو تیری خه ده ننگ بوو
سه د داخ که ئیستا که ده لئی حه لقه بی نوونم»

* * *

هه ر خووشی که دیووم له مه و پیش وه کوو خه و بوو
شادی و فه ره حم گشتی به فیدای قه دی ئه و بوو
ده رمانی برینی جگه ری سووخته به ئه و بوو
«مه عشووقه که وا موونسی روژ هه مده می شه و بوو
وه ک ئاهووی ره م که رده له چنگ به ختی نگوونم»

* * *

حه یران و په ریشان له فیراقی روخی دلدار
چاو تیره و دل خیره و مه دهوشه وه کوو هار
بی فائیده یه هه رچی بکه م ناله و و هاوار
«دل مولکی عه جه م، عه سکه ری خه م، له شکر ی سالار
ویرانی ئه کا ئاخری، بی سووده فسوونم»

ئەم نوکتە یە مە و هوومە لە نیۆ ئەهلی شەرئەت
 بیئۆ بگرن حەلقە یی ئە و باشی تەرئەت
 مە شغول بین و تی فکرن چاک بە دیققەت
 «مەرھەم کە شە فابە خشی برینە بە حە قیقەت
 وە ک داخی لە سەر داخە لە بو داخی دەروونم»

* * *

مە خلوقی زەمانە چ عەجەب ورد و درشتی
 تالیب بە زەرن جوملە بە نەرمی و بە زشتی
 لاکن دلی من واتە کە بیزارە لە گشتی
 «چوونکو هەموو شیواوە جیهان تەرز و رەوشتی
 یە کسانە لە لام شادیی و غەم بوون و نەبوونم»

* * *

ئەمڕۆ کە لە مەیدانی فەساحت وە کوو مەردم
 مە بسووت و مۆننە زەم خۆش و پرمە عینی فەردم
 بنواری بە دیققەت لە هەناسە ی دلی سەردم
 «سەد شوکری خوا مەرکەزی سەد میحنەت و دەردم
 واتی مە گە لەم دائیرە یی چەرخە بروونم»

* * *

مه حکوومی «عه لی» کو فته به جه رگی له فه یلا
 واکه وتوه دام او له لاف او گه هی سه یلا
 نه هی ماوه قه زاری له بیابانی دوجه یلا
 «تاهیر وه کوو مه جنوون له خه یالی روخی له یلا
 دیوانه له سه حراو و سه راسیمه له توونم»

* * *

پیچ خشته کی «صافی هیرانی» له سه ره له بستی:

«به خه مزه ی چاوی مه خمووری سیاهی مهستی مه ی کردین»

من و دل ته مپروئه و شوخه له خوشی یه ک به ده ی کردین
له جامی له علی سه رخوش و موقیمی مه یکه ده ی کردین
هه تا مه حه شه ر خومار و مهستی ناز و نه شته که ی کردین
«به خه مزه ی چاوی مه خمووری سیاهی مهستی مه ی کردین
به ماچی لیوی موسته غنی له نه نواعی مه زه ی کردین»

* * *

به ئه و یاره بلین یاران چیه سووچ و گوناھی من
نه سیم نه نگوت و شه و رویی چه مه ن والابوو ماهی من
چ قه ماوه مه گهر قوربان که واهه به ستوته راهی من
«ترازا به ندی سوخمه ی ئالی گولناری به ئاهی من
که چی دهستی له سه ر دانا له سه یری باخی به ی کردین»

* * *

له بو یه ک مه رحه باین چوومه لای یارم به سه رخوشی
نیقابی خسته رو خسار و به جاری که و ته خاموشی
که وام دی رویی نارامی دل و سه بر و فه راموشی
«به هه وری په رجه م و زولفی، روخ و نه بروی که داپوشی
له شه و قی روئیه تی به دری هیلالی به ک شه وهی کردین»

* * *

ره فیقانم، که سی ئاشق نه بو و له م سر پره نه یزانی
له لایینی یار حه یات به خش و له لایینی قاییزی جانی
له هه ر دوو لاهه ته سلیم بلین ده ستم به دامانی
«نه گه رچی کوشتمی خو، قاییزولئه رواحی موژگانی
به قانونی مه سیحایی به خه ندهی لیوی حه ی کردین»

* * *

له بو خوین رشتتی ئاشق، نیگارم گه رچی بی باکه
وهلی ئه ی دل له رووی ئومیده وه جاری ته ماشاکه
مه لئی «صافی» زه مان ئاخو بوو که س ئیمدادی که س ناکه
«عیلاجی دهردی دل «ناری» له «تاهیر به گی» ته مه نناکه
بلئی ئیمرو گوله ندامن به تیری جه رگی په ی کردین»

* * *

پینج خشته کی «ناری» له سه ره له بستی:

«مه تله عی سوبحی سه عادهت مه زهدهری «علم الیقین»» (۱)

نه‌ی شه‌هه‌نشاهی شکوھی عزیزه‌تی رووی زه‌مین
گه‌وه‌دهری تاجی ریساله‌ت، شه‌مسی بورجی مورسه‌لین
زیسه‌تی نووری نبووه‌ت تاجداری مولکی دین

۱ - به‌ریز کا‌ه‌ی فه‌للاح له دیوانی ناری که له سالی ۱۹۸۴ی زاینی له چاپ دراوه ده‌ئی: ئەم پینج خشته کی به وابه‌وه که له سه‌ر شیعریکی تاهیر به گی جاف له لایه‌ن ناری به‌وه دانراوه به‌لام راستی به‌که‌ی نه‌وه به‌که‌ه‌مووی له دانانی «ناری» به‌وه‌هیج په‌یوه‌ندی به‌کی به‌تاهیر به‌گه‌وه‌نیه به‌لگه‌ش بو‌نه‌مه، نووسینه‌که‌ی عه‌لی که‌مال‌ه‌بایره له گۆفاری سلیمانی‌دا و شایه‌تی به‌ریز حاجی مه‌لانه‌حمه‌دی قازی شاعیر و زۆر له هاوچه‌رخانی «ناری» که‌خۆی بو‌ی باس کردوون!

«تاهیر به‌گه‌له‌گه‌ل ناری پیه‌وه‌ندی نامه‌نووسینی زۆری بو‌وه‌من پیم‌وايه‌نه‌مه‌یش به‌کتی له‌و شاعرانه‌بو‌وه‌که‌تاهیر به‌گه‌بو‌ناری نارده‌وه‌له‌نیو‌ده‌س‌نووسه‌کانی ناریا دۆزرایته‌وه. چونکوو‌ما‌مۆستا‌عه‌لانه‌دینی سه‌جادی‌ش ئەم شیعره‌به‌هی تاهیر به‌گه‌نه‌زانی» به‌لام هه‌مووی ده‌گه‌ریته‌وه‌بو‌سه‌ره‌زاری و «هه‌تیو‌بوون»ی کورد به‌هۆی نه‌بوونی چاپه‌منی و کاغەز نه‌ته‌نیاتن کلاو‌بوون به‌لکو‌وه‌هی زۆر به‌شیان له‌ناو‌چوون.

ح‌ح - گه‌.

«مه تله عى سوبحى سه عادهت مه زهه رى «علم اليقين»
 نهى سپه سالارى فه وجى نه نياو و مورسه لين»

* * *

نهى شهوى نه سرا مه له ك خورپرهم له بو ئاههنگى تو
 عه رش و كورسى بووبه تهخت و مه سنه دى نه ورهنگى تو
 گوئشه نى جه ننهت خه جالته ما، له جيلوهى رهنگى تو
 «بو نه وازش زاتى حق هم سوحبهت و هم دهنگى تو
 شاهيدى ته عزمى تو بوو، ياوه رى روحو لئه مين»

* * *

پرتهوى به درى جه مالت، شه معى جه معى نه نيا
 زيننه تى حوسنى كه مالت سوزى شه وقى نه ولىا
 گهردى نه عله ينت به لن، ره ونه ق شكينى تووتيا
 «مسكه توى دامهنت، عه ترى ده ماغى نه تقيا
 يه عنى بو ته نسيرى بينش عه ينى سورمه ي خاكين»

* * *

من گه داو و بى نهوا، توش خاوهنى گه نج و كه ريم
 من نه خوش و بى دهوا، توى ده وابه خش و حه كيم
 چى له ههنگامى جه زاكه م، بى هه واخاه و نه ديم
 «روو له كنى كه م غه پرى تو، نهى شافعى زومره ي نه سيم
 من گونه بار و خه جالته، توى شه فيعوا الموزنين»

با بکهم شیوهن له داخی باخی عومری بی سەمهەر
 دابنیشم دەستە ئەژنۆ وە ک هە تیوی بی پدەر
 تابه ئەشکی دیدە تەر کەم خاک و خوۆلی راگوزەر
 «خۆ له قور بگرم بە جارێ هەر له پی تا تەوقی سەر
 بە لکۆو لوتفی شاھی له ولاک بی نە جاتم دالهشین»

* * *

شەرمەزار و سەرفگەندە و غافل و دیوانە خوۆم
 بی شوغای مە عریفەت، بی نوور و بی پەروانە خوۆم
 ئە ی بە ریسوایی له کووچە ی شاردا ئەفسانە خوۆم
 «موسە حەققى تیر و تانە ی ئاشنا و بیگانە خوۆم
 واجیبی رەحم بە سە یارە حمە تەن لیلعالەمین»

* * *

بوردەبارى دەستی نەفسى کافرى ئەممارە خوۆم
 بی زەخیرە و زادی رینگە ی ئاخیرەت بی چارە خوۆم
 رووت و قووتی مەحشەر و بی سایە و و ئاوارە خوۆم
 «دەستە پاچە و رووسیا و عاجز و بیکارە خوۆم
 بی بە فریادم لەوئى دا یا دەلیلە الموجریمین»

* * *

من که مه شهوورم به مه حکووم و موتیعی نه فسی شووم
 که ی به ئوممید و خه یالی ئیعتبار و ئابرووم
 قهت له خه زمانی ئیتاعت یه ک قهدهم پیشو نه چووم
 «ئیسته من قانبع به خووشه ی ئایه تی «لاتقنطوا» م
 مه زره عه ی عه فوی خودا نایی بیی بی خووشه چین»

* * *

بیی نه سیی که عه توللاو و ته وافی خاکی تووم
 دوور و بی به هره ی مه دینه ی خاکی عه نه رناکی خووم
 ئه ی ئه سف، مه حررومی زومره ی حه زره تی له ولاکی خووم
 «حه سره تا مه حررومی شه هدی زیاره تی شه بیاکی خووم
 بو نه ریژم ئه شکی ئال و ئاوی گهرم و ئاته شین»

* * *

گهر سه گئی دوا ی فه وجی خاسانی خوایی که وتوووه
 یانی دهر باری دهری ئه صحابی که هفی گرتوووه
 ئه وه له جه نه نه تا مووقیم و من له دوزه خدا بووه
 «ئه ی حه بیی خالیقی عالم ته ره حجوم تا زوووه
 ئه وسه گی ئه صحابی که هف و من سه گیکی تاییعین»

* * *

«ناری» یا ناماده به نزدیکه هه نگامه ی سه فهر
 مه نزلت دوور و دریز و چۆله رینگه ت پر خه ته ر
 تابه که ی غه فله ت نشینی خاکی، ئه ی خاكت به سه ر
 «رووله قاپی موسته فا که بیژه یا خه یرو لبه شه ر
 نیمه توشه ی رینگه جوز ئیخلاسی ئالی «تاهیر» ین

* * *

پنج خسته کى «نه ديب» له سهر هه لبه ستى:

«نهى په رته وى رهنگت وه کوو رهنگى هه مه رهنگه»

لاحه وله له سهر تا به قه ده م دل بهر و شه نگه
 بو جه زبى دلى ئاشيق، ئيشقت چونه هه نگه
 په نجه ت كه به خو ئنر ئىژى ده لى شير و په له نگه
 «نهى په رته وى رهنگت وه کوو رهنگى هه مه رهنگه
 خالت به مه سه ل زولفى سياه ت شه وه زه نگه»

* * *

ئاشو وى زه مه ن زبى چه مه ن سونولى خوشبو و
 گيسو وى و بروى نازير و چه يرانه به هه ر سو و
 نه و سه روى قه د و سيم تن و مه هوشى گو لپرو و
 «به زم و ته رهب و باده و و ساقى مه يه فه رمو و
 ده نگى ده ف و ناله ي نهى و ئاوازه يى چه نگه»

* * *

بیماره دلّم ته نگه وه کوو خونچه بی زارت
 بوو باعیسی مه خمووری من، چاوی خو مارت
 خه جلّهت دهره بو حور و بهری حوسنی و بقارت
 «سه د ناوی خودا بی له دوو پوستانی هه نارت
 گرد و شلک و ناسک و پر چنگ و قه شه نگه»

* * *

جار یکی له عوشاقی نه پرسی چیه حالی
 دووری تو ده چیژی به سه ژه هر و خه م و تالی
 بیچاره به تیری تو برینداره ده نالی
 «لیوت که وه کوو له علی به ده خشانه به نالی
 گه نجووره نگه هبان و ده هانی ده می ته نگه»

* * *

رووت شه مسه که سه ر تازه وه دهر دینی له خاوه ر
 شوعلی له سه ر ئافاقی مه لاحت وه کوو داوه ر
 فه رمانده هی نه برویی خه مت ئامیرو و یاوه ر
 «تابووری موژانت له گه ل نه گریجه به رابه ر
 وه ستاوه ئه لی له شکری ژاپوون و فه ره نگه»

* * *

چاوم که له موشتافی رووت بوته به ده‌رمان
 وا چاوه‌رپی و واله و و گریانه دور ئه‌فشان
 مه‌زلوومه ئه‌سیری توه مه‌حکوومه به‌فرمان
 «مورغی دلّم ئه‌ر خه‌سته و خوینینه به‌قوربان
 پی‌کراوی موژهی توّیه نه‌کوژراوی تهنه‌نگه»

* * *

رووت جه‌ننه‌ت و حوسنت مه‌له‌ک و ساحریه‌ت جن
 بو‌هاله‌بی ده‌وری قه‌مه‌رت کافر و موئمین
 ناوه‌ستی له‌به‌ر تیری غه‌مت جه‌وشه‌نی ئاسن
 «چاوت به‌مه‌سه‌ل ئافه‌تی دل‌هایه‌وه‌لیکن
 بوچ وایه‌که‌ئه‌برویی که‌چت مه‌یلی وه‌جه‌نگه»

* * *

بو‌دیستی ئه‌م روژه‌زه‌مائیکه‌له‌سه‌ر ریم
 قه‌ولنی له‌که‌ره‌م دا‌به‌مه‌فرموو که‌شه‌وی دیم
 حازر بی‌مه‌ی و ساقی و په‌یمان‌ه‌له‌گه‌ل جیم
 «عاجز بوو که‌رووم خسته‌به‌ری پی‌ی و ووتی پیم
 ئه‌ی ئه‌بله‌هه! که‌ی مالشی ئاوینه‌و و سه‌نگه؟»

* * *

به و شه هدی له بت تفلّی دلّم چون بووه موعتاد
 حه یرانه به کیوی غه مه وه عاجیز و ناشاد
 یه ک دهم به دهمی غونچه یی شیرینی بکا یاد
 «سه رگه شته و ئاشوفته یی ئیشقم وه کوو فه رهاد
 کیوی به دهن و سینه یه، سه ر په نجه قوله ننگه»

* * *

ئینسافه به هه وری، وه ره ئه م په رده مه پۆشه
 به م نه رگی شه هلا به سه، عیشوه مه فروشه
 باکی چ به شیرینه «ئه دیب» مایلی نو شه
 «مه نعی مه که «تاهیر» که ئه گه ر مات و خه مو شه
 دیوانه یی روی تو یه نه مهستی مه ی و به ننگه»

* * *

پیچ خشته کی «جہریحی» لہ سہرہ لہ سہستی:

«ئہی پرتہوی رہنگت وہ کوورہنگی ہمہ رہنگہ» (۱)

ئہی نالہی دہنگت وہ کوورہنگی ہمہ دہنگہ
 بوزہردی روخت قلب و دلّم عاجز و تہنگہ
 مہ جرووحی موژہی تویہ نہ مہ جرووحی پلہنگہ
 «ئہی پرتہوی رہنگت وہ کوورہنگی ہمہ رہنگہ
 خالت بہ مہسہل، زولف و سیاہ و شہوہزہنگہ»

* * *

ئہی قاتلی عوششاق، بہ تیری روخ و ئہ بروو
 ئہی زولف شہبہ، کولمہ مہہ و شہہیدی خوش روو
 ئہی بوسہ مہن و قامت و قہد دت بہ مہسہل موو

۱ - ہم تہخمیسہ مان لہ کتیبی «نالہی جہریحی» چاپی ۱۳۷۱ی نیتشاراتی
 سہلاحہ دین دہسکہوت کہ ہیندی جیاوازی ہہ بہ لہ گہل شیعہ کہی تاهیربہ گا، تیمہ
 ہیچ دہسکاری بہ کمان نہ کرد و دہقی تہخمیسہ کہی جہریحی مان چاپ کردوہ.

«به زمت تهره ب و بادیه یی ساقی مه یی به زموو
دهنگی دهف و نالهی نهی و ئاوازه یی چه نگه»

* * *

مه عدوومه له دونیایه مه سهل زولف و جه مالی
هه رزانه به مولکی عه جه م و روم، دوو خالی
سه ر تا به قه دهم غه رقی زهر و دورپی لوتالی
«لیوت که وه کوو له علی به ده خشانه به ئالی
ره نجوور مه که به ینی ده هان، غونچه یی ته نگه»

* * *

رووناکی هه موو عالهمه ئه بساری ستارت
مه جبووی عه جه م، روم و فه ره نگه، گولی زارت
عالهم هه موو پر نووره به ئه نواری نیگارت
«شیر نایی له شه ککه ر پتره شه کری که لامت
گرد و شلک و ناسک و پر چنگ و قه شه نگه»

* * *

ئه و روژه که پیم گوت سه نه ما پرسه له من کیم
سه و دا زه ده یی ئیشقم و ئیستا که له سه ر نیم
ماچ که م قه دهم و گه ردی رهت فه رموو هه تا بیم
«عاجز بوو که رووم خسته به ری پیی و گوتی پیم
ئه ی ئه بله بر و مالشی ئاوینه به سه نگه»

شەيداي روخت شاه و وهزير حاكم و ياوهر
 ئەشغالى دل و دين كه ده گەي يارى دل ئاوهر
 بۆكوشتنى عوششاق روخت جومله سەراسەر
 «تابورى موژانت لە گەل ئە گرىجه بەرابه رژ
 وهستاوه دەلىي عەسكەرى ژاپون و فەرەنگە»

* * *

ئەبسارى روخت جابر و ره عناية، وه له يکه ن
 قەيتانى له بت قىمه تى دونىايە، وه له يکه ن
 کوئمت عەجه با شيشە يى سەهبايە، وه له يکه ن
 «چاوت بە مەسەل ئافە تى دلهايه، وه له يکه ن
 بۆچ وايە که ئە بروى که چى تۆ مە يلى وه جەنگە»

* * *

مەنعى مە که چاوم که دە کا، نالە و و گريان
 سەر مەست و سەراسيمە و حەيرانە لە هيجران
 بۆ قامە تى دل جوئى تۆ پە يوەستە بە قوربان
 «جيسم و دلە که م خەستە و و خوئىننە بە قوربان
 پىنکاوى موژەي تۆيە نە کوژراوى خە دەنگە»

* * *

له و وه خسته ده کهم بو قه دی شیرینی تو فیه ریاد
 یه ک ده فعه نه بوو بی نه سف و ساکت و دلشاد
 ئاخر به سه، روحمی بکه نهی مه هوه شی فیه رجاد
 «تهن خهسته و و ئاشوفته و عیشقت وه کوو فیه رهاد
 کیوم به دهن و سینه و سهر په نجه قوله نگه»

* * *

وه ک وامیق و مه جنوون، «جه ریچی» به خرۆشه
 دل پر له غم و خهسته و شیواو و نه خوشه
 تا جاری نه فیه موی و هره نه باد به بنۆشه
 «مه نعی مه که «تاهیر» که وه هات و خه مۆشه
 دیوانه ی رووی تو یه نه مهستی مه ی و به نگه»

* * *

پنج خشته کی «مه لاره سولی نه دیب» له سه ره له بهستی:

«تا به که ی قوربان بنالم وا به ئیش و دهردهوه» (۱)

سه رفی عومرم کرد چوره مالان به زوج و فهردهوه
 وا له دووی دهرمانی دهردی قهلی خهم پهروه دهوه
 کوشته له علی له بی له یلای نه حمهر چوردهوه
 «تا به که ی قوربان بنالم وا به ئیش و دهردهوه
 دهسته و نه ژنو، قور به سه دایم به ناهی سه ردهوه»

* * *

سه یدی داوی زولفی توم بوچی ده بی بیگانه بم
 بی خه تا کوژراو کوئه وار، مه حیووسی ئهم ویرانه بم
 بو ته ماشای رووت عه زیم چاکه به س بیگانه بم
 «روژی نه ووهل بوو من که زانیم ده بی دیوانه بم
 ناشقی تونه وعی مه جنون وا به کیو و ههردهوه»

شيفته و و حه يرانى يارم وا مه زانه غافلّم
 عه نده لیبی پر فوغان و ناله ی زاری گوّم
 چا که ئینسافت هه بی، جاری ده لیبی من عادلّم
 «مه رحمه ت که زوو برۆ قاسید بلّی ده ردی دلّم
 نازی پا پووچی ده کیشم من به تۆز و گه رده وه»

* * *

بی نه وا و ده رده مند و ده ربه ده ر سه رگه شته خوّم
 بوته زیکری رووی لوتف و ویردی قه لیبی گفتوگوّم
 نامه وی مولکی عه جه م یا پادشاهی خاکی روّم
 «چونکه من په شمالی بالاو بو سه چینی کولمی توّم
 چی ده که م ئیتر له سه یری باغ و بیینی وه رده وه»

* * *

پیچ خسته کی « نه همه دبه گی » برای تاهیر به گ

« موقه دده رگه رنه بی ناخر له میهری مه هر و خانم چی »

که من گولزاری رووی توّم بی له سه یری گولستانم چی
 قه د و بالایی توخوش بی له سه روی بوستانم چی
 که ئیشقی تو له سه رمایه له تانه ی واعیزانم چی
 « موقه دده رگه رنه بی ناخر له میهری مه هر و خانم چی
 له ناله نالی نیوه شه و له ئاهی به ربه یانم چی »

* * *

دلّم دایم له ئیشقی تو نیگارا مه ست و حه یرانه
 هه میشه کاری شین و ناله و و ئه فغان و گریانه
 مه دالیا و مه نسه بی ئه و ماچه که ی سه رکولمی جانانه
 « نیشانه ی ئیفتیخاری من له سینهم داغی هیجرانه
 بر و ئه ی ناسحی موشفیق له روتبه یا نیشانم چی »

* * *

نهوا دیوانه بووم قوربان له عیشقی چاوی غه ددارت
 شه ککهر هه رزان نه کا ئیمرو نیگار، لیوی شه ککه ربارت
 له باخی نه رگسی شه هلا نیه وه ک چاوی خوممارت
 «غهره زوا بوو موقایل که م له گه ل گول، رهنگی روخسارت
 وه گهرنه بی قه دی سه روت له سه یری گولستانم چی»

* * *

تو خوا قوربان عه فوو که بامن که سه دجار گونا هم بی
 خوا هه لئا گری تا که ی هه میشه ئوف و ئاهم بی
 ئیتر شه رتیکه خاکی ژیری پیی تو من کولاهم بی
 «که من میحرابی نه بروی تو مه قامی سوجه ده گاهم بی
 ئیتر وه ک زاهیدی خودین له مه وعیدی جینانم چی»

* * *

دلیم سوراخ سوراخه قه سه م بهو چاوه که ی کالت
 هیلاک و مه حوو بی هوشم له عیشقی روومه تی ئالت
 ده لوتفی که له گه ل من دا فیدای نهو دانه بی خالت
 «شهوم وه ک روژی روونا که له شوعله ی روومه تی ئالت
 به لئی یه کباره با ون بی، له ماهی ئاسمانم چی»

* * *

مه حاله له م دلهم ده چى به سه د دهر د و نه له م ميهرت
 نه گه ر به ك زه پر ره تو جانا له گه ل مندا نه بى ميهرت
 غولام و به نده تم مه ربو و ته روحي من له گه ل ميهرت
 «به نه پره نكي فه له ك جانا له دلما دهر نه چوو ميهرت
 كه من به ك ره ننگ و به ك نه و عم له ته بد يلى زه مانم چى»

* * *

هه موو عومرم به سه رد اچوو ده مى ماچم نه كرد كولمت
 دوو زولفت هه ر وه كوو په رژيني گولباخى سه رى كولمت
 گه لى بى تا فه ته «نه حمه د» له بو ماچى سه رى كولمت
 «به من قه ت نادرى ته فسيري ثاياتى سه رى كولمت
 گرانه «تاهير» ابو من له ته تعريف و به يانم چى»

* * *

پیچ خسته کی «ناری» له سه ره له بستی:

«چه من یه ک باره خاموشه خروشی بولبولان بابی»

سه با سۆزه ی نه سیمت با له بو شادی گولان با بی
 ده می سروت له بو ته سکینی مورغی سه رچلان با بی
 به قانونی عیبادت بو موقیمی مه نزلان با بی
 «چه من یه ک باره خاموشه خروشی بولبولان با بی
 دل نه مرو مات و مه دهوشه، خوا فه سلی گولان با بی»

* * *

نه گهر مه یلت به ئیحسانه، ته به سوم قووتی ئینسانه
 ده مت «عیسا» سیفت مایه ی حه یاتی جیسمی بی جانه
 نه گهر مه یلت به ده زمانه، چ حاجت به حسی لوقمانه
 «نه گهر مه یلت له سه زمانه چ حاجت ناوی حه یوانه
 له له علی لیوی جانانه، حه یاتی جاویدان با بی»

* * *

به تیری نازی تو به پاره بووگه جهرگی خوینیم
 خه یالی زینده گی ده رچوو له قهلبی زار و غه مگینم
 مه لا بایی له بو ته رتیی غوسل و کفن و ته لقینم
 «نه ماوه حاله تی ژینم، له دهس چوو رو حی شیرینم!
 ره فیقان بین بکن شینم، سه دای گریه و فوغان بایی»

* * *

له خه سته ی به سته ی موت و له زومره ی ناشقی رووتم
 له سه ر چاهی زه نه خ بو سه یری زوه ره ی رووت و مارووتم
 له جه معی قودسیا تاق و له حه لقه ی خاکیا جووتم
 «ئه سیری تاری گیسووتم، هیلا کی چاوی جادووتم
 شه هیدی تیری نه برووتم، ده سا «عیسا» ی زه مان بایی»

* * *

کلاوی پر گولاوی گول که گوشه ی دا به سه سه یلا
 ده ماغی ناشقی پر کرد له عه تری شو رشی له یلا
 نیقایی غونچه لاجوو، که وته دنیا شو رو واوه یلا
 «بیحه مدیلا ه گولی ره عنا شکاندی ره ونه قی له یلا
 بلین مه جنوونه که ی شه یدا، ره ئیسی ناشقان با بی»

* * *

بنیره باخه لت سو فی ده می ته سیحی سه د دانه
 له وه عده ی عوشه تا، که ی مه وقعی ته زوجی پیرانه
 چه باسی زیگری شیخانه، مه قامی عه یشی مه ستانه
 «زه مانه به زمی رندانه، بده ساقی به پیماننه
 له بهر ته عزیمی مه یخانه، بلین پیری موغان با بی»

* * *

له سهر ته ختی چه من نیرگس به جه معی لوتفی بیداره
 له گولشن بو گول و بولبول زه مانی رازو گو فتاره
 به غه یره ز من نه بی، بی جیلوه بی نه و دیده بی خاره
 «له باغان سه یری گولزاره، له هه رلا ئاشقی یاره
 خوا نه و ئاهوو ره فتاره، وه کوو سه روی ره وان با بی»

* * *

هه تاکه ی «ناری» یا مایی له خانه ی غه فله تا بی هوش
 ته ماشای نه زمی پر نه غمه ی نه میری پاکی دیبا پوش
 که فه رموو به به قانونی خیره د بو خاتری پر جوش
 «نه لانه ی ئاشقی مه ده هوش وه کوو «تاهیر» مه به خاموش
 له بهر سو زه ی دله ی پر جوش، خروشی مو تر یان با بی»

* * *

قسمت فارسی

از دیوان

طاهر بگ جاف

« حروف - الف - » غزل شماره - ۱ -

سلام ما بدان جسمی که باشد عقل ازو شیدا
 درود ما بدان نوری که گشته جمله دنیا
 رسول اول و آخر، حکیم ظاهر و باطن
 ز قدرش عقلها قاصر، ز نورش دیده‌ها بینا
 هُرَّزْبَر بيشهٔ عرفان، پلنگ صفدر ایمان
 طیب درد بی درمان، نهنگ قلمز اوحنی
 فدای گردن عاجت، همین بس وصف معراجت
 نوشته بر سر تاجت «فسبحان الذی اسرا»
 جهانی گشته مشتاقش، منظم گشته آفاقش
 دو قوس ابروی طاقش، هلال برج «اوادنا»
 چه از چشمش سخن رانم، ازین بهتر نمی دانم
 «ومازاغ البصر» خوانم، به حکم خالق یکتا
 پناه عاصیان کویش، دو محراب است ابرویش
 چه گویم وصف گیسویش، سیه تر از شب یلدا
 یکی بنشسته در راهت، یکی دربان درگاهت
 نه امید رخ ماهت، اگر عیسی اگر موسی

تو باشی اشرف عالم، تو باشی مبدأ و خاتم
 توئی هم ملجأ آدم، چه در دنیا چه در عقبنی
 تو باشی تا زحق دل خوش کند گل بر خلیل آتش
 ایای شاهد مهوش، ایای دلبر زیبا
 تو موجود زمان بودی، تو محبوب جهان بودی
 تو با نام و نشان بودی، کجا بود آدم و حوا؟
 کرا بوده است این عزت، کرا بوده است این قدرت
 وجودت معدن رحمت، لباست خلعت لولا
 شدند از یاری داور، چو تو گشتی به ما سرور
 غلام درگهت قیصر، اسیر لشکرت کسرا
 اگر خوانی تو آداهش، وگر خوانی تو القابش
 شه فرمان ده یثرب، خدیو لشکر بطحی
 بنعت خواجه افضل، ز مدح خاتم مرسل
 شده شکر شکن «طاهر» بسان طوطی گویا

* * *

غزل شماره ۲ -

ساقیا برخیز و پُرکن تا بلب این جام را
 دفع فرما ساعتی تو این غم ایام را
 غیر وصل تو بخواهد گرز من چیزی دگر
 سنگ بر سر میزنم این نفس بی انجام را
 کی رهایی یابد این دل از خم گیسوی تو
 مرغ سینه چون تواند بگسلاند دام را
 وه عده یک جرعه ده آور قدح تا پرکنم
 عمرها رفت و نیامد آن رخ گل فام را
 ور که باشد بس عجائب لیک شخص بی بقاست
 درد می بنما بعالم وقت صبح و شام را
 عرض و حال خود بگویم پیش هر نامحرمی
 تا نسیم صبحدم آرد به تو پیغام را
 گر بپرسندت رفیقان گو که چرخ کج مدار
 کرده پابند دو ضد غم « طاهر » بد نام را

غزل شماره - ۳ -

واعظ، ز پند بی ثمر، آزاد کن دیوانه را
یکدم بیاور جام می، بگذار این افسانه را
مطرب به آواز صبا، در دل فکن شور و نوا
آباد کن با یک صدا، تو این دل ویرانه را
چون مُلک ما گشته خراب، چاره نینم جز شراب
ساقی بفرما با شتاب، لبریز کن پیمانہ را
گر تو گلی من بلبلم، از عشق تونی غافلم
ای شمع بزم محفلم، رحمی بکن پروانه را
من لایق هر خدمتم، بستندۀ این تربتم
با حق سپاری لُعبتم، ناسفته این دُردانه را
ای شوخ کا کُل پر شکن، وی ماه خُرد سال من
از سر، تو نخوت بر فکن، تشریف فرما خانه را
ای دلبر شیرین ادا «طاهر» اسیر است و گدا
تکرار کن بهر خدا، این بستۀ شاهانه را

« حروف - ب - »   غزل شماره - ۱ -

مژده بادا بر شما ای معشر ذوق و طرب
 نشئه می، بُرد یکسر از دلم رنج و تعب
 خضر بگذر از پی آب بقا با سوز دل
 عمر جاوید از لبانت میکنم هر دم طلب
 آفرین بر خالقی کز صنعت زیبای خود
 جمع کرده بر رخت ظلمات و نور و روز و شب
 کوی دلبر کوی طور و وادی ایمن بود
 پاس دار ای دل چو موسی عادت رسم و ادب
 ملک دل ویران شده اندر هجوم غمزهات
 لشکر مژگان چه لازم ای شه عالی نسب
 نیک خوباش و به حرف مدعی باور مکن
 در همه خوبان تورا چون کرده ام من منتخب
 خواهم از دل «طاهر» با سوز دل پیش رقیب
 باد دایم مبتلای علت و رنج و جَرَب

« حروف - ت - »   غزل شماره - ۱ -

ماه انور یک نمونه از جمال احمد است
 شمس خاور ریزه خواری از نوال احمد است
 فرش تیره بر سر عرش برین دانی که چیست؟!
 چونکه از عزّو شرافت پایمال احمد است
 سرو آزاد لب جو بار فردوس برین
 سر فکنده از قد با اعتدال احمد است
 یادگار از موی چون جعدش شب یلدا بود
 ماه نو شکلی ز ابروی هلال احمد است
 اشرف اولاد آدم قصه‌ای از رفعتش
 شافع روز جزا شرح جلال احمد است
 سرو موزونی که بینی، رُسته بر طَرْفِ چمن
 یک شبیهی از قد، همچون نهال احمد است
 «طاهر»! دارد شرف بر هفت تومار فلک
 زره‌ای زان خاک، که در زیر نعال احمد است

* * *

غزل شماره ۵ - ۲ -

دلبرم با قد رعنائش چو سرو چمن است
 نازنینم لب لعلش چو عقیق یمن است
 آفرین باد بـزُلفین سیاه تو
 همه عقد و پیچ و شکن و تاب شکن است
 چو ندارم خردی، به که زبان وا نکنم
 محک نیک و بد مرد چه باشد، سخن است!
 یک زمان از غم تو زانکه نگشتم آزاد
 آرزوی دل من بین، که گورو کفن است!
 روز روشن به غریبان چو شب تار بود
 خوشتر از گُل به جهان، نشتر خار وطن است
 نقش انگشت تو ای دوست چو دیدم گفتم
 آنچنان است که سرخ است چنان خون من است
 موی را دوست چه خوانی، که همینم کمر است
 همچو ای یار چه کردی که همینم دهن است
 رشته عمر هیچ بنه نام تو مولی است
 ماه زندان دلم دوست مگو این ذقن است
 غم مخور «طاهر» اگر چرخ ترا یار نگشت
 حاصلی بود جهان جملگی رنج و مَحَن است

غزل شماره - ۳ -

مژگان تو خونریزتر از تیر و خدنگ است
 این لب که تو داری مگر از غنچه تنگ است
 کس نیست که روزی ز غریبان بکند یاد
 جانا مگر این شهر ز اقصای فرنگ است
 روزی نشدی همسر ما در چمنی خوش
 این دل که تو داری مگر از پاره سنگ است؟!
 درمان غم عشق بگویم که چه باشد
 وصل است و بهار است و می بربط و چنگ است
 گفتم که بدزد جگر رستم دستان
 ابروت که چون تیغ کف پور پشنگ است
 زان سان سپه غم بدل خیمه برار است
 بالشکر شادی همه دم مایل جنگ است
 زنهار مرو هیچ سوی بیشه‌ی عشاق
 چنگال غمش تیزتر از چنگ پلنگ است
 با قامت تو ناز و نزاکت چه لطیف است
 با عاشق بیچاره خور و خواب چو بنگ است
 باروی گل و جامه گلگون و قد سرو
 «طاهر» بنگر یار چه شوخ است و چه شنگ است

غزل شماره ۴ -

زلف تو مشک است جانا یا که گویم خنجر است
 ماهرا خوانم رُخت یا آفتاب انور است
 گفت دلبر، من دهانم شکر مصری بود
 تا نبوسم من ندانم، نقل یا خود شکر است
 چون بدیدم دیده‌هایش زیر ابرو گفتمش
 بس عجب مستی نگر در زیر طاق مخمر است؟
 زلف تو ظلمات باشد آن دهان آب بقا
 دل فتاده در میانش وارث اسکندر است
 جان من انصاف ده طعنِ رقیبان بر دلم
 بدتر از هر زخم شمشیر است و نیش خنجر است
 هر دم از هجران غم بر دل زند صد آتشم
 آنچنان داند نگارم این دل من مجمر است
 «طاهر»، دانی دو چشم و ابروش ماند به چه؟!
 بر سر کافر تو گویی زولفقار حیدر است

« حروف - ث - »   غزل شماره ۱ -

خود نگردانم اسیر چشم بیمارت عبث
 دل نه بندم من به گیسوی سیه مارت عبث
 گفت با من کاردانی گربینی هیچ دم
 شمه بی مهر و وفا از شرح دیدارت عبث
 دور گردانم ز نرگس هر ورق کان جمع کرد
 گر کند خود همسر آن چشم بیمارت عبث
 بوسه اش را گر چه دانم من نصیب دیگر است
 دل پر از خون گشته ام زان روی گلنارت عبث
 بی صدا پروانه سا در شب سرای عاشقی
 من بسوزانم خودم بر شمع رو خسارت عبث
 در دل من می خلد صد خار هر شب از غمت
 دیگران چسینند گل را هم ز گلزارت عبث
 «ظاهر»، دیگر خلاصی یافتن بس مشکل است
 چون بدام دل بنواز شوخ بیمارت عبث

* * *

« حروف - خ - »   غزل شماره ۱ -

بار دگر گل چو تو ننمود در گلزار، رخ
هر دو بنهادند با هم سنبل و گلزار، رخ
آفتاب شادیم در زیر ابر غم برفت
چون بپوشید از من مسکین مه دلدار، رخ
منع نبود دل شود صد پاره اندر عشق او
چون بمن بنمود روزی، آن پری رخسار، رخ
آنچنان دانند عالم سرفتاده در زمین
گر کنند شب آشکارا آن بت، عیار، رخ
تا سحر در جای شادی دلبرا هر دم ز غم
شرحہ شرحہ می‌کنم از گریه خونبار، رخ
چیست گل پیش رخ مستور شوخ و نازکت
شاهدی باشد که عریان کرده در بازار، رخ
هیچ از حسن جهان گیرت شود کم، ای صنم
گر تو بنمای دمی با «طاهر» غم باز، رخ

* * *

« حروف - د - » غزل شماره - ۱ -

از برای فوت شیخ سعید یا سید سعید نوشته شده (۱)

خداوندا چرا گردون همی میلش جفا باشد (۲)
 عدالت در همه گیتی به دورانش جدا باشد
 اگر شکر دهد آخر چو زهر جان گزا باشد
 نه در خورشید تابد مهر و نه در مهر هم ضیا باشد
 نه در دور فلک شرم و نه دورانش حیا باشد

۱ - تم پارچه شیعه و دوو پارچه شیعی دیکه‌ی فارسی که له به یازی کۆندا نووسرابوو به هۆی مامۆستا حه‌مه‌ره‌شی نه‌مینی له شاری پاوه‌وه به ده‌ستمان گه‌یشتوو. پیوسته بوتروی مامۆستا حه‌مه‌ره‌شی له به یاز خویندنه‌وه‌دا و هینانه سه‌ر رینوسی کوردی بی‌هاوتابه به‌لام به یازه کان هینده فه‌وتابوون به‌و حاله‌شوه‌وه چند مه‌سه‌ره‌عیکی بۆی ساغ نه‌کرایه‌وه. بۆیه ئیتر من جه‌ولی ساغ کردنه‌وه‌یم نه‌دا چونکوو له‌وی چاکتر نازانم و ته‌قلام بی‌هووده بوو، لیره‌دا پر به‌دل سپاسی نه‌که‌م خوا بیاریزی بۆ خزمه‌تی فراوانتر هه‌رچهند ئیمه‌ هیشتاکوو قه‌دری نازانین. ح‌گ.

۲ - وا دیاره‌ تم سه‌یید یان شیخ سه‌عیده که له تایفه‌ی حه‌فیده کان بووه له موصل به ده‌ستی عه‌ره‌ب سه‌ر براوه، بومان روون نه‌بیته‌وه نه‌و سه‌رده‌مه‌ش هر بی‌ره‌حم بوون.

الا ای چرخ بد طینت ایای گردش اختر
 نکردی شرم از اطهر، نداری بیم از داور
 گل وارستهی زهرا چراغ دیدهی حیدر
 سرگز عرش بدتر، بسترش آغوش پیغمبر
 به خاک اندر خطر پیش.... کی روا باشد

* * *

مسلمانان سزا باشد، بگرید تا دم محشر
 بدرید پیراهنی را، خاک ریزید دائماً بر سر
 هزاران لعنت و نفرین بدان دست و بدان خنجر
 سر آن نوجوان را از چه رو برید آن کافر
 که می دانست رویش بوسه گاه مصطفی باشد

* * *

خدا پاداش آنرا می دهد آخر سزاوارش
 بسی مجروح شده دستها از آن زخم ستمکارش
 هنوز آن زخمها را کس نکرده هیچ تیمارش
 گذاشتیم گرچه شایان گذشت، نیست کردارش
 بس از آن ماجرا آخر چرا با این ماجرا باشد

ترا زیر و زیر سازد خدا ای گنبد دوار
 نکردی در جهان گاهی ادب از حمد مختار
 چرا خنجر به کف دادی بقتل سید ابرار
 حفید کاکه احمد بود آن شیخ سعیدی آثار
 ز ماوایش برون کردی بریده سر چرا باشد

* * *

روا باشد در این ماتم بگرید جنت الماوا
 به خون این ذبیح الله بنالد آهوی صحرا
 نداری اندوهی ای دل از این شور و ازین غوغا
 چرا آتش زدی ای بی مروت اندر دل زهرا
 ترا اندیشه ای از برق تیغ مصطفی باشد

* * *

دل شاه شهیدان زین بلا امروز پر خون است
 ملک در آسمان زین غم به ماتمگاه محزون است

.....

تو گویی چرخ هم گهواره بوجهل ملعون است
 که دایم در خیال کشتن آل عبا باشد

ملک سرسنگ رو بنگر بساس شیشه دل را
 به آب لطف ساکن ساز و اینرو شور غلغل را
 بیدار بگرداند خدا که این قوم غافل را
 خراب آباد مکن یارب سلیمانی و موصل را
 که دنیا پاک نگردد کز نه این ناپاکها باشد

* * *

..... چشم ایمان را زند ناوک
 بر فرزند سکی تا شاه مردان را زند ناوک
 گهی باشم که اولاد شهیدان را زند ناوک
 گهی با این ابن ملجم شیر یزدان زند ناوک
 همیشه در خیال کشتن آل عبا باشد

* * *

مگر ظلم شما نزد علی مقبول و مرغوب است؟
 عدوی آل پیغمبر نمی دانی چه منکوب است؟
 به نزد مصطفی آن کس به رستاخیز محبوب است
 الا ای سنگین دلان در موصل این چه آشوب است
 کسی برپا کند این را، که دشمن با خدا باشد

ز حب آل پیغمبر نکردی تا جور ز بیعش
 نیایی راهی در جنت نینی حوری و مهوش
 شما را کرده یکسر نفس بدخیره سرکش
 نماز و روزه نرهاند شما را از دم آتش
 نهان‌گا وعده ما و شما روز جزا باشد

* * *

عجب نبود اگر خون بارد از گردون در این ماتم
 شگفتم ناید از گیتی به یک لحظه خورد برهم
 بخوان این شعر رنگین را تو «طاهر» با دل پرغم
 بریزد اشک حسرت از دو دیده خالصا هر دم
 که آل فخر عالم بسته در دام بلا باشد

* * *

بسی گشتم بیابم بلکه من هر سوی تاریخش
 فراوان سعیا کردم بجستوجوی تاریخش
 خرد و گفتار منمعجم حرفها بزگوی تاریخش
 بخون دین جوهر وار کردم روی تاریخش
 پدر در کربلا و خود شهید نینوا باشد

* * *

غزل شماره ۲ - (۱)

آنکه دایم هوس سوختن ما میکرد
 کاش می آمد و از دور تماشا میکرد
 دل و دین در عوض یک نگهش می دادم
 ..... میل بودا میکرد
 سخت دل تنگ شدم خانه ضیا خراب
 کاش روی نفسم جانب سحرا میکرد

۱ - ئەم پارچە شیعەرە شمان بە هۆی مامۆستا حەمەرەشی ئەمینی یەوہ لە پاوہ دەست کەوت کە مامۆستا حەمە رەشیدیش لە دەسنووسە کە ی شێخ نەجمەدین کە لە سالی ۱۳۳۳ی کۆچی مانگیدا نووسیبووە تەوہ. وا دیارە ئەم بە یازەش زۆر رزیوہ بۆیە چەند وشە یە کێ نەخویندراوہ تەوہ.

من بەش بە حالی خۆم بە ناوی دەزگای رۆشنیری گۆران لە شاری سنە داوا دەکەم لەو کەسانە کە هەر جۆرە بە یازیکیان لایە بێترین بۆ مامۆستا حەمەرەشی ئەمینی لە شاری پاوہ، دڵنیا بن ئەویش بەو پەری دلسوزیەوہ ئەبەیتتە سەر رینووسی کوردی و دوایی پیشکەشی کتیبخانە ی کوردی ئە کات یان لای خۆی ئە ی پارێزێ یان بۆتانی بەری ئە کاتەوہ. ئەو جۆرە کە لە پورانە پیناسە ی میلیلە تیکن کە خاوەنی میژووویکی کۆن و ئە دە بیاتیکی دەوڵە مەدن حەیفە لە ناو نم و تۆزدا برزێ یان بیته خۆراکی مشک چونکوو ئیمە خۆمان بوینە تە خۆراکی گورگ و چقل با لانی کەم پیناسە و کە لە پورە کە مان لە ناو نە چێ بۆ داها تان ب مینتتەوہ و شانازی پیوہ بکەن.

این همان داده عشق است که مصحف بسوخت
 شیخ صنعان که نظر بر رخ ترسا میکرد
 این همان داده عشق است که هر لحظه فلک
 بهر مجنونی ستمی تازه مهیا میکرد
 ناز آنست که معشوق بعشاق کند
 ناز آن بود که یوسف بزلیخا میکرد
 خواری هر دو جهان را بجوری داد قرار
 «طاهر» آنروز که وصل تو تمنا میکرد

* * *

غزل شماره - ۳ -

شیر نر بودم کنونم چون خدا تقدیر کرد
 سوی یک آهو نگاهی گردنم زنجیر کرد
 یک نگاهی کرد گردانید مژگانرا بناز
 سینه مارا به سان ترکش او پرتیر کرد
 عمر شد از داغ هجران سربه سر صرف غمش
 در جوانی عشق خوبان این تن ما پیر کرد
 یک اشاره کرد و دل صد پاره شد در یک نفس
 نازم آن ابرو که کار خنجر و شمشیر کرد
 من چه باشم صید تیغ ابروان تو شوم
 چشم آهوی تو جانا شیر را زنجیر کرد
 خال برکج لب دیدم بتا، چندان سیاه
 دور آه، من بدو گفتم چنان تأثیر کرد
 شرتی جز وصل هر عاشق نمی آید به کف
 گر در این علت دو صد لقمان بسی تدبیر کرد
 شاه خوبان حرف دشمن مثنو از روی کرم
 در نثار نقد جان «طاهر» کجا تقصیر کرد

غزل شماره - ۴ -

گل شادی به سرم هیچ دمی جا نکند
 ناخن و هم زدن عقد و هم وا نکند
 خنده اش زنده کند مرده و نازش بکشد
 بارک الله که چنین معجزه، عیسا نکند
 گاه دشنام دهد گاه نوازد معشوق
 بی غسل سرکه بلی، منع ز صفر نکند
 از تجلای رخت ذره یی بنما به کلیم
 تا دیگر فخر نسازد، ید بیضا نکند!
 جز بعباب لبث هیچ نماند الم
 چون طیبیم الم عشق مداوا نکند
 آفرین باد بچشمتم که بیک دیدن آن
 کس نگاهی بسوی نرگس شهلا نکند
 بر سر ملک فرح چون که بود ننگ مقام
 طفل دیوانه که بیند نوحه و غوغا نکند
 «طاهر» ای دوست، بجانت زهمه حاصل دهر
 از خدا جز شب وصل تو تمنا نکند

غزل شماره - ۵ -

هیچ دل چون دل من، خسته و بیمار نشد
 هیچ دلبر چون تو ای شوخ گرفتار نشد
 در نقاب است رخ یار من از ناز و حیا
 حمد الله که چو گل شاهد بازار نشد
 زدن دست بـزلف تو بود زان مشکل
 هیچ کس از دهن اژدر خونخوار نشد
 با همه خلق جهان مهر و وفا پیشه کند
 با من خسته و بیچاره دمی یار نشد
 منع دل کردم و گفتم که مرو در بازار
 خواستم تا نشود واله این کار نشد
 در بلای غم هجران تو تا روز و شب
 کس بماند من ای دوست گرفتار نشد
 «طاهر»! نفس تو در خواب غرور است همی
 سعی کردم که شود لحظه ای بیدار نشد

* * *

غزل شماره - ۶ -

نیست کس این دل دیوانه که زنجیر کند
 مگر این زلف پر افسون تو تدبیر کند
 طفل دل میل شکر خوردن ازان لب دارد
 کودکی خرده‌دمی آرزوی شیر کند؟
 بقلم راست نیاید که دهم شرح جمال
 آیت حُسن تو ای دوست، که تفسیر کند؟
 رخت ای یار! بغمزه دل عالم ببرد
 عشقت ای شوخ پری چهره! مرا پیر کند
 رو ندارد که برد سجده بر ابروی تو ماه
 بنگر ای دل که از آن یار چه تدبیر کند
 کرده جان را اسیر تیر قضا عاشق زار جان
 جان چه باشد، جان من بهر تو تقصیر کند
 دست برداشته «طاهر» همه شب بهر دعا
 بل خداوند گهی وصل تو تقدیر کند

* * *

غزل شماره - ۷ -

صورت رویت نکو از نور پیچون بسته‌اند
 حیرتم هست اینچنان، روی نکو چون بسته‌اند
 باغبانهای جهان از آرزوی قامت
 در چمن‌ها صد هزاران سرو موزن بسته‌اند
 حادثات دهر چون از غمزه خون ریز تست
 بس عجب بیهوده تهمت‌ها بگردون بسته‌اند
 از نشان خون فرهاد است کاندربیستون
 نقش شیرین از فراز رخس گلگون بسته‌اند؟
 این همه آثار مجنونیم از لیلوش است
 تخته تابوت من از بید مجنون بسته‌اند
 این نه مژگان است میبیم بروی چشم یار
 هست پلهای جهان بر روی جیحون بسته‌اند
 این غزل «طاهر» چو زد مطرب به آهنگ حجاز
 قدسیان گویند خوش شعری بقانون بسته‌اند

« حروف - ر - » غزل شماره - ۱ -

ساقیا برخیز و جامی زان می احمر بیار
 بربط و چنگ و کباب و شاهد و شکر بیار
 سوسن و ریحان و نرگس، سنبل و گل پیش نه
 تار و عود و ساز و چنگ و شیشه و ساغر بیار
 تا شود تکمیل عیش مجلس ما سر بسر
 ساده رویی با قد شمشاد و با عرعر بیار
 از رخت یک دسته گل در محفل شمشیر نه
 وز دو زلف پر زُحنت یک طبق عنبر بیار
 از برای صید دلها حاجت عشاق نیست
 از خم گیسو کمند و از مُژّه خنجر بیار!
 بهر تسخیر بتان بیهوده باشد ناله‌ات
 گر نداری نقد، جانرا در مقام زر بیار
 نیست گر سجاده و مسواک و تسیح ای رفیق
 از چلیپای سر گیسوی آن کافر بیار
 ای صبا گر تو نداری راه کوی حال من
 یک پیام از ساکنان کوی آن دلبر بیار
 کرده «طاهر» ز آه خود آماده آتش زغمت
 خیز جانا بهر مجلس عود با بربط بیار

« حروف - ز - »   غزل شماره ۱ -

گلبرگ تننا برقع نیلی ز سر انداز
 آتش بمن سوخته در بدر انداز
 بنمای به عشاق، دو چشمان سیاهت
 صد تیر زیک غمزه بجان و جگر انداز
 با رَغم حسودان صنما خیز چو ساقی
 گل فام می کهنه تو در جام زر انداز
 ای دوست بده بوسه از آن لعل لبانت
 در کام من خسته چوشیرو شکر انداز
 بردار حجاب سیه از روی لطیف
 غلغل بدل زهره و شمس و قمر انداز
 امروز علی رَغم حسودان مکنم دور
 این جو رو جفارا تو به روز دیگر انداز
 کس نیست ستاند زبتان داد دل تو
 «طاهر» تو شکایت ببر دادگر انداز

* * *

« حروف - ش - »   غزل شماره ۱ -

دلم صد پاره گرداند چو بگشاید گریبانش
 پریشانم کند هر دم بزلفین پریشانش
 بگو آن ماهرو را از برای خون بهای خود
 بگیرم روز محشر من بهر دودست، دامانش
 شیخون میزند بر دل سپاه غمزه اش هر دم
 دل بیمار نتواند که باشد مرد میدانش
 اگر سودای چوگان بازی بر سرفتن روزی
 برون آرم دل خود را برای گوی میدانش
 چو خواهم نامه بنویسم بسوی دوست از حال
 زخون دل کنم تحریر اول، باز، عنوانش
 نبرده از دلم غم آن بت نیکو صفت روزی
 بما ننمود آن دلبر، رخ چون ماه تابانش
 مرو دنبال آن کافر تو واقف نیستی «طاهر»
 بناحق خون بریزد آن دو چشم نامسلمانش

* * *

« حروف - م - »   غزل شماره - ۱ -

الهی جز تو من یاری نییم
 بغیر از عشق تو کاری نییم
 ندارم طاقت درد جدائی
 گران تر از غمت، باری نییم
 خداوندان بسان خود بگیتی
 دگر آشفته من یاری نییم
 اگر عالم شود پردلبر خوب
 چو تو ای شوخ، دلداری نییم
 چه باشد غیر آن زلف سیاهت
 دگر زخم سیه ماری نییم
 میان عاشقان خسته یارب
 بسان خود گرفتاری نییم
 الهی چون دل پرشور و سودا
 دگر «طاهر»، بد اطواری نییم

* * *

غزل شماره ۲ -

چون نظر بر رخ و آن زلف چلیپا کردم
 جان من، آرزوی مذهب ترسا کردم
 گندم خال تو را بر رخ و رویت دیدم
 آفرین بر هوس آدم و حوا کردم
 ای دل هرزه روش نیک فرییم دادی
 خویشتن را بستمهای تو رسوا کردم
 در رهت گر جان و دل دهم و گر جور کشم
 هر چه کردم، همه از همت والا کردم
 خوش مدد کرد مرا نیز که رویت دیدم
 بنگر بر من چون شب یلدا کردم
 امشب از اشک جگر سوز، بیاد دیده‌ات
 دامن خویش پر از آب چو دریا کردم
 ای شه خوب جهان نطق لب کرد مدد
 تب دلان را که بعناب مداوا کردم
 ای خوش آن دام که بسوی سر زلف تو بشب
 مغز را آکنده از آن عنبر سارا کردم

فکر احوال خود و یار نمودم امشب
یاد بسیار ز مجنون و ز لیا کردم
«طاهر» ساغرو می، رود و نی و چنگ و رباب
همه را از مدد تُست، مهیا کردم

* * *

غزل شماره ۳-

تن چو مو گشته ز هجرت به بیان تو قسم
 غنچه سان، تنگ دل من، بدهان تو قسم
 قامت حلقه شد از بار غمت چون چوگان
 بهمان ابروی شوخ چو کمان تو قسم
 گشته ام گرد سرو در همه دم چون کاکل
 بسرو و کاکل آن مشک فشان تو قسم
 بوسه بی وعده نمودی لب تو کشتان
 از ممانت طلبم من، به ممان تو قسم
 جان بلب آمده از حسرت لعل لب تو
 بهمان لعل لب شهد فشان تو قسم
 نارون سرو چمن از قدو پایش در گل؟
 بخرامیدن آن سرو روان تو قسم
 نیست ممکن که گهی پیش تو تقریر و بیان
 حالت خویش، به تقریر و بیان تو قسم
 گفت «طاهر» که بجان گشته ز خوبان دلگیر
 راست گویم که روا نیست بجان تو قسم

غزل شماره - ۴ -

صادقانه باتو جانا عهد و پیمان کرده‌ام
 بر رخت این جان شیرین صرف فرمان کرده‌ام
 از لب یاقوت تو چون دورگشتم‌ای صنم
 دیده را از اشک خونین لعل و مرجان کرده‌ام
 چون نهادم پای در دیرمغان از صدق دل
 جان و دل را صرف راه پیرکنعان کرده‌ام
 آفرین بر آن رخ زیبای گلگون تو باد
 محفلم از عکس او امشب گلستان کرده‌ام
 علت دل را نباشد هیچ چاره در جهان
 ای طیبیان، صد تلاش از بهر درمان کرده‌ام
 بدر رخسار تو دیدن روز و شب بر هر طرف
 دیده چون آینه جانها کسب حرمان کرده‌ام
 چون شدم از لؤلؤ گفتار تو دور، از غمت
 دامنم از گریه امشب بحر عمان کرده‌ام
 همچو «طاهر» ای پریرو در جهان پر ز غم
 عهد بادا باتو جان تا رفتن، جان کرده‌ام

* * *

غزل شماره ۵ -

حاش الله در بهاران توبه از ساغر کنم
 روی را با نشئه‌ی می روز و شب احمر کنم
 بس که از آب دو چشم گیل شده روی زمین
 خاک نبود تا بکام خویشتن بر سر کنم
 خیر خواهی داد مژده یک گذر بر ما کنی
 من زبخت خویشتن کی این سخن باور کنم
 گفتمش: چند پاره دل را چون کنی هر لحظه
 دست بر مژگان نهاد و گفت با خنجر کنم
 من که دادم بوسه‌ای بر آن لب شیرین تو
 از کجا دیگر خیال شهد یا شکر کنم
 گر دهی یک بوسه‌ای را با کرم، یکدم بمن
 کھتری را حاش الله پیش هر مهتر کنم
 بوسه خواهم من زلعلش بنگر این عقل عبث
 آرزوی آب حیوان همجو اسکندر کنم
 ور بگنجد در کتاب و وهم و ادراک بشر
 من حساب خوبی تو اندر این دفتر کنم

غزل شماره ۴ -

صادقانه باتو جانا عهد و پیمان کرده‌ام
 بر رخت این جان شیرین صرف فرمان کرده‌ام
 از لب یاقوت تو چون دورگشتم ای صنم
 دیده را از اشک خونین لعل و مرجان کرده‌ام
 چون نهادم پای در دیرمغان از صدق دل
 جان و دل را صرف راه پیرکنعان کرده‌ام
 آفرین بر آن رخ زیبای گلگون تو باد
 محفلم از عکس او امشب گلستان کرده‌ام
 علت دل را نباشد هیچ چاره در جهان
 ای طیبیان، صد تلاش از بهر درمان کرده‌ام
 بدر رخسار تو دیدن روز و شب بر هر طرف
 دیده چون آینه جانها کسب حرمان کرده‌ام
 چون شدم از لؤلؤ گفتار تو دور، از غمت
 دامنم از گریه امشب بحر عمان کرده‌ام
 همچو «طاهر» ای پربرو در جهان پر ز غم
 عهد بادا باتو جان تا رفتن، جان کرده‌ام

* * *

غزل شماره - ۵ -

حاش الله در بهاران توبه از ساغر کنم
 روی را با نشئه می روز و شب احمر کنم
 بس که از آب دو چشم گیل شده روی زمین
 خاک نبود تا بکام خویشتن بر سر کنم
 خیر خواهی داد مژده یک گذر بر ما کنی
 من زبخت خویشتن کی این سخن باور کنم
 گفتمش: چند پاره دل را چون کنی هر لحظه
 دست بر مژگان نهاد و گفت با خنجر کنم
 من که دادم بوسه ای بر آن لب شیرین تو
 از کجا دیگر خیال شهد یا شکر کنم
 گر دهی یک بوسه ای را با کرم، یکدم بمن
 کھتری را حاش الله پیش هر مهتر کنم
 بوسه خواهم من زلعلش بنگر این عقل عبث
 آرزوی آب حیوان همچو اسکندر کنم
 زور بگنجد در کتاب و وهم و ادراک بشر
 من حساب خوبی تو اندر این دفتر کنم

گر مسلمانی نگارا رحم کن بهر خدا
عالمی از ناله‌ام مگذار، تا کافر کنم
در جهان گر شد نسیم شهد آن لب، جان من
قط دگر میلم نجوید شیر باشگر کنم
ای مسیحا نطق! باشد مدتی باسوز دل
انتظار یک سخن زان لعل جان پرور کنم
تا که در بازار عشقش، صرف کردم نقد جان
جام می از غم همیشه «طاهر»! دربر کنم

* * *

غزل شماره ۶ -

به ستمهای تو دل، هیچ مکدر نکنم
 خاک پای تو به صد گنج، برابر نکنم
 من که محراب دو ابروت بود سجده گهم
 همچو زاهدرو، سوی مسجد و منبر نکنم
 من دگر میل بدان دیده نرگس ندهم
 تکیه بر خنجر خونریز دو ابرو نکنم
 گفته بودم که بده بوسه‌ای از قند لب
 چون ندادی دگر ای دوست مکرر نکنم
 قطره آبی ز کفت گر به لب خشک رسد
 روی در جام جم و گنج سکندر نکنم
 هیچ شب نیست بتا تا بدم صبح که من
 سینه را ز آتش غم کوره و مچمر نکنم
 «طاهر» اشب بدل خویش همی گفت که من
 تکیه جز بر کرم، حضرت داور نکنم

غزل شماره - ۷ -

ای دوست ترک زحمت چون و چرا کنیم
 هر چند خویش را ز علائق رها کنیم
 در دیست بیخودی بخرامیم مدتی
 بیگانگی به دشمن دهیم و آشنا کنیم
 حمل خفیف نیستی بر دوش افکنیم
 بارگران هستی نخوت جدا کنیم
 روز الست و عده تسلیم داده ایم
 بگذار مدتی که به وعده وفا کنیم
 کالای جهل محض بباد فنا دهیم
 دیبای معرفت همه دم پریها کنیم
 از بندگان آزو هوس روی در کشیم
 روی نیاز بر در خاص خدا کنیم
 داروی نیستی بکف آریم در جهان
 رنج و تعب بترک خلاق دوا کنیم
 از امر مراتب امید دیگران
 با صد هزار صدق بدل، ابتدا کنیم
 یک رنگ و یک شناس و یک آیین و یک جهت
 نه احوه لیم تا که یکی را دوتا کنیم

شوق مطاع دهر بفتوای عاشقان
 سر تا قدم حواله‌ی یک پشت پا کنیم
 تا چند متی پی دنیای دون بریم
 تا کی حدیث بی ثمر ما سوا، کنیم
 دست طلب کشیم ز دامان این و آن
 پای امل بُریم و طمع را فدا کنیم
 در دهر بی وفا و جهان پراز غرور
 تا کی بنفس خویش دمادم جفا کنیم
 در مجلسی که ملک فلک را نبود راه
 نه خویش را بصد ره دران جای جا کنیم
 با حکم حق که اولاست خداوند ذوالجلال
 باید که روی بر در یک اولیا کنیم
 یک مدتی پناه به خاصان حق بریم
 یک هفته نیز پشت به روی ریا کنیم
 بر درگهش کنیم تن و جان، نثار دوست
 تا نفس را به همت او اقتدا کنیم
 شیخی چنان کجاست در ایام کج مدار
 دل را بـطاق ابروی او مبتلا کنیم
 کحل الجواهری که دهد نور دیده را

از خاک کوی حضرت پور بها کنیم
 یعنی حسام ملک نبی شاه دین، علی
 بهر نجات خویش به وی اقتدا کنیم
 کنزالحقایق دو جهان را به یک نظر
 از طالبان حلقه‌ی او ادعا کنیم
 گوردی ز راه مقدم عنبر شمیم او
 در دیدگان کنیم و ورا توتیا کنیم
 در زیر سایه‌ی همچو همایش کشیم رخت
 خود را به هر دو دهر یکی پادشاه کنیم
 بر دل گره زدیم بدست هوا و هوس
 آن عقدرا بناخن حق یه، که وا کنیم
 از نطق شکرین سراسر رموز او
 خشکیده لب به غرغره آب بقا کنیم
 سائیم سر به خاک دربر آستانه‌اش
 خاکی شویم، فخر بر ارض و سما کنیم
 جوئیم یک وسیله که از فیض همتش
 خود را غلام صادق خیرالوری کنیم
 ماییم لایق وصف جمال او
 نیکوست «طاهر» اکه بدین اکتفا کنیم

* * *

« حروف - ه - » غزل شماره ۱ - (۱)

خوشم آمد شنیدم دمی ز خانه
 که میگفتا مغنی با ترانه
 که ای یاران دل خود را نسازید
 به پیش غمزه جانان نشانه
 بصلح و جنگ و ناز عشوه حسنید
 برای بردن دلها بهانه
 دل بستن ز خوبان همچنان است
 که جستن راحت دور زمانه
 ببخشید و بنوشید و بپوشید
 نماند این جهان چون جاودانه
 شراره عشق خوبان را بدانید
 چه کوره میزند در دل زبانه
 ز زلف و خال خود «طاهر» مبراست
 نهاده آن صنم صد دام و دانه

۱ - تم پارچه شیرهش ماموستا همه ره شی تمینی له پاوه بومانی ناردووه که
 نهویش له به یازیکی کوندا که به شی زوری عهبدوللا به گی کوری موحه مد به گی
 وه کیلی جانرؤ له سالی ۱۳۲۷ی کۆچی مانگیدا نووسیویه توه.

غزل شماره - ۲ -

مژده باد ای دل که بلبل در گلستان آمده
 فصل می ایام بهنگام بستان آمده
 گو زلیخای دلم را ای عزیزم غم مخور
 کاروان مصر با یوسف، زکنعان آمده
 یار قربانی کند، قربان کند بازاری اش
 مژده باد ای صبح، روز عید قربان آمده
 از فراق روی گل تا صبح در طرف چمن
 بلبل از غم هم چو من در جوش افغان آمده
 کلبه‌ی غم از رُخت روشن شود
 امشب اندر کلبه‌ی من، ماه تابان آمده
 نقد جان و دل نثار مقدمش بادا که شب
 در محقر خانه‌ی من، شاه خوبان آمده
 رحم تو جابر در عشقت که چون افتاده است
 این طیب بی مروت بهر درمان آمده
 طوق غم در گردان است و روقم بیرون فکن
 بلبل من در گلستان، مرغ خوشخوان آمده
 «ظاهر» امشب همچو من صد زخم خورده آمده
 زیر تیغ جان نثار افتان و خیزان آمده

« حروف - ی - »   غزل شماره ۱ -

بـزیبایی رخ نازکتر از برگ سمن داری
 برعنایی قد چابکتر از سرو چمن داری
 نوای دلکش بلبل خط خوشبوتر از سنبل
 بهای یاسمین و گل، بهر سیب و ذقن داری
 برخ آذر، ببو عنبر، بقدر عرعر، بدن مرمر
 بلب کوثر، بتن گوهر، دهانی چون شکر داری
 نگارستان گل و ریحان، دژو مرجان، حیات جان
 لب خندان، رخ رخشان، بدخشانی یمن داری
 کمن از مو، کمان ابرو، زره گیسو، جان دلجو
 گل خوشبوتر از سنبل، فراز نارون داری
 سمن سیما، سهی بالا، جهان آرا، رخ زیبا
 دل دانا، لب گویا، تو چندین مکرو فن داری
 شکر نوش و دم بردوش، لب خاموش، من مدهوش
 روان پرنوش، دژ در گوش و گوهر در دهن داری
 دهان کوچک، مژه پیلک، جفا صدلک، وفا اندک
 زهی زیرک، که چون طوطی لب شکر شکن داری

نکو مظهر، مه انور، پری پیکر، گل و شکر
 درّ و گوهر، زر و زیور، ختارا در خُتن داری
 قمر در بام، و خور در دام، و مه بر بام و لب پر فام
 عسل در کام و می در جام و گل در پیرهن داری
 رخ رنگین، دل مسکین، بلب شیرین، گل سیمین
 مه و پروین، قد سروین، لب لعل یمن داری
 شه زابل، که در سنبل، زره کاکل، بگرد گل
 زند غُلُغُل، دل بلبل، که سرو و نسترن داری
 سمرقندی بترکستان و شیراز و بخارستان
 ختا در چین، حبش در رُم، مهر اندر عدن داری
 سلیمان جاه و یوسف رای و موسی دست و عیسی دَم
 علی نام و محمد خلق و نیکو، وجه حسن داری
 بدین خوبی که در آفاق امثال نشد پیدا
 ز حق «طاهر» مسکین عجایب مکر و فن داری

* * *

«داستان قمار» (۱)

گوش کن از من، تو یکی داستان
 آنچه بدیدم بگویم همان
 مخزن اسرار نظامی بگفت
 دُرّ معانی سخن را بسفت
 مخزن نادیده ز بحث قمار
 نیز بماند زمن این یادگار
 عرض کنم دیدنیم بیش و کم
 بیستم شعبان مبارک قدم
 میل شکار و هوس گرمسیر
 بر دل من گشت چنان جایگیر
 هور چو برآید بسر کوهسار
 بر فرس تیز شدم من سوار
 توشه آن راه همه ساختم
 رفتم و از خانه بپرداختم

باد پیمایی تکاور بزیر
 طی همی کرد ره گرم سیر
 الغرض آن صبح چو باد سحر
 بر جبل و دشت نمودی گذر
 تا که مرا برد به کانی چقل (۱)
 همچو خور آرند ببرج حمل
 منزل پاشا بود آنجایگاه
 لایق آرام گه پادشاه
 قصر معاش خورنق مثال
 جای نظاره به جنوب و شمال
 منزل پاشا خداوند جاف
 برده گرو از قلال کوه قاف
 چیست مرآن حضرت پاشا بنام
 باد همیشه به جهان شادکام
 آنکه بود شهره به محمود نام
 هست چه محمود بر او و صد غلام

آنکه به بخشایش وجود و کرم
 رفته بر او نام به رُم و عجم (۱)
 بذل کرم چون کند آن پُر هنر
 گویی که ابراست و ببارد مطر
 شیرکُشی خوش منشی پر هنر
 از همه امثال بر آورده سر
 ملجأ بیچاره و شاه و وزیر
 جای امید همه بُزنا و پیر
 شاهد اقبال در آغوش اوست
 طالع فرخنده قبا پوش اوست
 هر چه کنم وصف از آن نیک نام
 نامه توصیف نگردد تمام
 باز بیایم بسرگفت خویش
 آنچه در آنجای بیاید به پیش
 چون ز تنم رنج سفر دور شد

---

۱ - رُم و عجم: منظور ایران و ترکیه است زیرا استامبول کنونی قبلاً پایتخت رم شرقی بود که در سال ۱۴۵۳ میلادی بدست سلطان محمد فاتح سلطان عثمانی فتح و روناس آغاز گردید.

تـازـه دلم خُـرَم و مـسـرور شـد
 یـافـت چـو شـعـبان مـعـظـم تـمـام
 رـفـت چـو یـک رـوز ز شـهـر صـیـام
 شـب چـو سـر آـمـد چـه شـیـی تـنـگ و تـار
 تـار تـر از قـلـب اـمـیـران زار
 مـرغ سـحـر بـسـتـه دـهـان خـودش
 گـفـت کـه بـبـزید دـهـان بـدش
 دـسـت دـهـل ز ن دـهـل بـاز مـانـد
 هـم دـهـل از نـعـره ز آـواـز مـانـد
 مـرغ شـبـانـگـاه خـرـوشـده شـد
 سـبـعـة سـیـاره فـرـوزـنـده شـد
 چـشـم عَـسْـس خـواب ز هـم بـر نـشـانـد (۱)
 بـهـر طـمـع دزد بـبـازار مـانـد
 العـرـض آن شـب هـمـه آـزادگان
 خُـرد و بـزـرگِ هـمـه بـگـزادگان
 جـمـلـه بـه ایـوان مـعـلا شـدند
 خـدـمـت ذی شـکـوت پـاشـا شـدند

۱ - عس: در قدیم به نگهبان بازار و گذر و دکانها می‌گفتند.

گفت که کاووس یکی دادگر
 تکیه زده بر زیر تخت زر
 صف زده اند مؤبد و مردان کار
 تا که چه فرمان بدهد شهریار
 مجلس بگزاده شد آراسته
 غم زد دل مجلسیان کاسته
 بنده بیچاره در آن انجمن
 چند گهر، رسم ادای سخن
 عاقبت کار بران شد قرار
 انجمنی ساز دهند از قمار
 تند دوی تیز بمانند دود
 سوی «صلاحیه» فرستند زود
 نامه برد بهر مجیدبگ و آن
 باز نماند ز شدن یک زمان
 نامه نوشتند و فرستاده رفت
 سوی «صلاحیه» خرامیده و تفت
 نامه دیگر بسوی مال مدیر
 امر چنان رفت نویسد دبیر
 مال مدیر همه ی خانقین
 زود بیاید پی اعلام دین

رفت یکی پیک دگر با شتاب
 تند سبک رو چو درخشد شهاب
 من متعجب شدم از این خیال
 از یکی بگزاده بکردم سوال
 گفتمش ای دوست چه کار است این
 کرده خدا نهی بقرآن از این
 آیه حق هست در آن آشکار
 هر دو حرامند شراب و قمار
 کار شیطانی و دیوی زدست
 نزد خدا لهو لعبها بدست
 کس نشینده است در آن انجمن
 امر خدا بر نبی مؤتمن
 گفت به پیغمبر عالی جناب
 از می و میسر بکند اجتناب
 عرض نمودم به همه سروران
 بهر شما نیست ازان شایگان
 گفت بلی جمله شنیدیم این
 در کتب شرع بباشد یقین
 لیک یکی عالم و دانا ز شرع
 عاقل و دانا و توانا ز ورع

مفتی و فرمان ده رهبر بود
 بر سر ما گفت وی افسر بود
 دوش بفرمود به بگزادگان
 روز جزا نیست شما را زیان
 فعل قمار از پی حمیت بود
 پیش خدا مایه عزت بود
 یکسره گفتیم بتو نگریم
 جز سخن شیخ و ملا نشنوم
 بنده چو بشنیدم از ایشان جواب
 غیر سکوت هیچ ندیدم جواب
 الغرض آن شهر مبارک قدم
 رفت به پی ماتم و درد و غم
 پیک فرستاده بدو در رسید
 گفت بیامد بشتاب مجید
 با خودش آورده بسی سیم و زر
 بهر قمار آمده بسته کمر
 مال مدیر هم برسید آن زمان
 از قدمش جمله شدند شادمان
 هر دو رسیدند مدیر و مجید
 رسم خوش آمد به غایت رسید

باز چو این طارم بی تار و پود
 گشت سیه چرده بمانند دود
 ظلمت شب صف شکن روز شد
 شاه حبش سلطنت آموز شد
 خضر برفت از پی آب حیات
 ظلمت شب آمده از شش جهات
 شب چه؟ بسی تار چو زلف بتان
 یاکه چو بخت سیه عاشقان
 جمله بخود نیز نپرداختند
 نقش خیالات همی باختند
 تاکه بکام که بود روزگار
 شادکه باشد که شود رستگار
 باز ز نو انجمن آراستند
 «برلی» و «پاپاز» و «دلو» خواستند (۱)
 دسته سر بسته «برلی» شوم
 شوم تر از خواندن آواز بوم
 گفت مجیدیگ که بیاید به پیش
 گر چه حرام است بآیین خویش

کاعذ پر صورت و نقش و نگار
 زود شد آماده ز بهر قمار
 حلقه زدند گرد وی آزاده گان
 مال مدیر و همه بگزاده گان
 صورت «پاپاز» نمودار شد
 جمله بگزاده خریدار شد
 حضرت «پاپاز» چو آمد پدید
 گفت که صورتگر چیش کشید
 هر طرفش سیم و زر بی شمار
 جمع نمودند ز بهر قمار
 هر که بدیدی رخ نقش «دولو»
 روی ترش کردی و چین دربرو
 قسمت آن مرد که «پاپاز» بود
 خرم و با خنده و آواز بود
 بس که بشدت باخت در آن سیم و زر
 پر ز دَرَم گشت جهان سربر
 مختصر آن لیل که پر شور و شر
 برد بدو باخت بدی تا سحر
 صبح چو تیغی ز تبسم کشید
 سینه شب باب جگر بر درید

مال مدیر بس که دِرَم باخت کرد
 گشت لبش خشک و رخسار زرد
 تُرک، بدی گفت بترکی زبان
 داد چنین با غم و آه و فغان
 وای دید بر شیئی مزقالمدی ××
 باد هوا پاره می کس آلمدی ××
 جمدنیه گلدن نه خطا ایلدم ××
 سهو ایدی نی بلکه فنا ایلدم ××
 لیره لرم جمله لری جالدی لر ××
 باقی تالانی بوارده آلدی لر ××
 کش فی شو دفعه اگر آصمیم ××
 توبه دهاکاغذ آل آصمیم ××
 اولدر آخر بنی قد قمار ××
 مصلحتم بونده که ایسته م فرار ××
 باقی نه بلا گلدی نیه ناگان ××
 ثروتمه برلی گیتردی زمان ××
 کیسمه بنم حالمی بیلمز تمام ××
 طوتدی نبی فعل شنعی حرام ××
 خانقینه عودله ایدر سرم اگر ××
 توبه دهها ایتمه م عزمی سفر ××

شو سفر ده بولد م گر نجات xx
 گرر مره اصلا ایده مم التفات xx
 از همه خوشتر بشنو این سخن
 آنچه چنان دیدم از آن انجمن
 من ز مجید بیگ نمودم سوال
 ای که نپرسی ز حرام و حلال
 راهی کعبه اعظم شدی
 آب خور چشمه کوثر شدی
 طواف حرم کردی و خیف و مینا
 رخت از آن راه کشیدی چرا؟
 خویش کنی آلوده فعل بد
 مرتونترسی ز خدای احد
 گفت که فرض بود و کردم ادا
 عفو کند این ز جهنم خدا
 باز همین گنبد نیرنگ باز
 گشت به آیین سبق بحر ساز
 ظلمت شب خیمه بر افراخته
 نور جهان پرده نشین ساخته
 کرده جهان ظلمت خورشید راه
 داشت جهان چهره ناهیده راه

یوسف یعقوب فروشد به نیل
 صبر ز عشاق شد اندر رحیل
 زانکه درو می چو شدند کهنه کش
 رنگ بر آورده ورا زیرکش
 شب بسر روز که چون چیره شد
 مال مدیری چو فلک خیره شد
 باز بفرمود که بزم قمار
 ساز کنند یکسره مردان کار
 «برلی» و «پاپاز» در آویختند
 خون دل مال مدیر، ریختند
 یک طبقی داشت ز سیم سفید
 صاف بمانده تابنده شید
 سوبله دی بون مشتری مستحق
 قیمت ویر صوله ویرده نیمشه و طبق xx
 صاندی طبق پاره سنی الدیرر xx
 کرد نگاهان به طبق خیره خیر
 الغرض آن شب بخمار و قمار
 مست شدند قوم دیانت شعار
 جمله بخود نیز نپرداختند
 آنچه بدی مایه همه باختند

باز چو شد صبح قدم در رکاب
 برق زنان تیغ کشید آفتاب
 تفرقه شد لشکر زنگی حبش
 شید برافراشت بکیوان درفش
 روز چو شد جمله بهوش آمدند
 جمله ز غم دل بخروش آمدند
 مال مدیر باخته را در کتاب
 کرد رقم تا که بماند حساب
 بود در آن مجلس بحث قمار
 باخته میر علی بگ، صد هزار
 باخته مال مدیر و مجید
 عاقبت کار به نهصد رسید
 باخته میر محمد رشید
 وای به حالش که به سیصد رسید
 یک بیک آن قوم همی باختند
 یکسره با درد همی ساختند
 تا به کی آن قوم خسارت شعار
 غرق گنه باد همه روزگار؟
 «طاهر» ازین وعظ تراکار نیست
 گوش دهند بسخنهاست کیست؟

* * *

فهرده نگوک

ته حه ممول = سه بر و تاقهت.
 ته زویج = ژبانی هاوبهش، ازدواج.
 ته فه نول = بهخت و یار (فال زدن).
 جه رهس = زهنگوله (ناقوس).
 جه وشه ن = زرئ، جل و بهرگی ناسنی.
 چوو پان = شوان.
 چه ننگ = جوړه سازنکی قه دیمی له
 دهرباری ساسانیه کانداکه کورد بوون.
 حازق = سه رده رچوو، زیره ک.
 حوسن = جه مال و جوانی.
 حه زهر = راوهستان، نه چوون.
 حه زین = مه لول و خه مگین.
 حه ی = زیندوو کر دنه وه.
 خار = درک و دال.
 خه ریفان = پاییز، گه لاریزان.
 خه فیفان = جست و چالاک.
 روخ = دیمه ن، روو، سیما.
 روخسار = دیمه ن، دم و چاو، روومهت.
 زه مه ن = کات و سات.
 زه وال = له بهین چوون.
 ساحهت = گوړه پان، مه بدان.
 سروشک = فرمیسک، نه سرین.
 سوئال = پرسیار.
 سه رو = داریکی باریک و بهرز و
 هه میشه شین و سهوزه.

ته برهش = نه سپی که خالی له رهنگی
 موخالیفی رهنگی خوئی تیایی.
 نه بله ه = گیز و واژ.
 نه تقیا = په رهیزگار.
 نه قیم = گونه هبار.
 نه فسوون = مه کر و حیله، سیحر.
 نه له م = دهر د و رهنج.
 نه لیم = نیش و نازاری سهخت.
 نه نیس = خو و گرتن، هاوده م.
 بوله وهس = که سئی که نه فس و
 هه وای زوری بی.
 به ده خشان = ناوچه بیکه له
 نه فغانستان که بهردی له علی هه به.
 بینش = دبتن و بینین.
 پدر «پدهر» = باب، باوک.
 پستان «پوستان» = مه مک.
 په رته و = نور، رووناکي.
 تاراج = غارهت، تالان.
 تور = بسک، نه گریجه، موو.
 تووتیا = دووکه لئی که له کاتی
 نه انجام دانی تواندنه وهی سرپ دا
 پیک دیت.
 ته به سسوم = بزه ی لیو، زه رده خه نه.

له تافهت = نهرم و ناسک.	سه عی = ههول و تیکوژشان.
له عل = بهردیکه بهنرخ له	سه یف = جزره ماسی به که، شم شیر.
بهده خشانی ئه فغانستان.	سه بیاد = راوچی.
له ولاک = ئه گهر نه بوایه.	شمشاد = داریکی سهر سه وزه.
موسه غنی = دهوله مه ند، دارا.	شه فیع = که سئی که داوای به خشین و
موقه بید = پابه ند.	لئی بووردن ئه کا.
مونس = هاوده م، هاوبه ش.	شه هلا = چاوره ش، جوان چاک.
مه بسوت = دل خووش، خوشحال.	عقید = ملوانک.
مه تاع = کهل و پهل، شتیک که	عه رهر = داریکی کیویه وه کوو
قازانجی بی.	سهر و جوان و به رزه.
مه تلخ = جیگایی که خوړ هه ل دئی،	عه وق = داماو، فه له ج.
خوړه لات.	عه یان = ناشکار، روون.
مه خموور = مه ست و خومار.	عینان = سه رکه ش و نافه رمان (اختیار).
مه دهووش = بی هووش.	فلفل = بیبار.
مه رجان = زینده وه ریکی ده ریا به.	فه ردا = به یانی، سه بنئی.
مه لاحت = جوان چاک و	فه رح = شادی به خش.
خوین شیرین.	فه ساحه ت = شیرین که لام.
مه لال = به تنگ هاتن، بیزار.	فه وج = کوومل، گرو.
مه وهووم = گومان.	فه وق = سه ره وه، بان.
مه هوهوش = وه کوو مانگ.	فیراق = دووری.
نه عت = تاريف کردن،	قه مهر = مانگ.
پیدا هه لچوون.	قیاس = دوو شت پیکه وه
نیقاب = په چه، مه فنه عه.	هه لسه نگاندن.
ویسال = پی گه یشتن.	کبریت = شه مچه، شخارته، گوگرد.
هوون = وشه ییکی هه ورامیه، خوین.	که زاب = نفرین.

فەلەك زانى كە دەشكى رەونەقى بازارى مانگ و خۇر
شكاندى پە نجه كه م تامن نه نووسم وه سقى روخسارى

سۆمەر
كۆپىنچە
۰۹۱۸۵۲۱۹۶۷

نرخى : ۳۰۰۰ تەنە

دەزگای
رۇشنىبىرى
كۇران